

Suomen metsäkeskuksen Metsään.fi-tiedotteen vaikuttavuus

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hämeenlinnan korkeakoulukeskus, Biotalousliiketoiminnan kehittäminen

Kevät 2021

Jaakko Puputti

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä selvitettiin Suomen metsäkeskuksen Metsään.fi-tiedotteen vaikuttavuutta ja sen kehitysehdotuksia.

Työn taustalla oli halu kehittää metsänomistajille suunnattua tietotuotetta ja selvittää sen tarpeellisuutta muuttuvassa toimintaympäristössä. Opinnäytteen primääriaineistona oli metsänomistajille suunnattu kyselytutkimus. Työn tueksi tehtiin myös sidosryhmäanalyysi, arvon tuotto asiakkaalle- analyysi sekä tulevaisuustyöpaja ja innovaatioprosessi.

Perinteiset metsään liittyvät arvot, kuten puuntuotanto ja taloudellinen turva ovat metsänomistajille edelleen tärkeitä. Metsäluonnon monimuotoisuuden huomioiminen ja metsän toimiminen hiilinieluna ja varastona voidaan erottaa tuloksista nousevana trendinä. Nämä molemmat ovat sekä Suomessa että maailmalla kasvavia megatrendejä. Tuloksien perusteella pystyttiin havaitsemaan metsänomistajien välillä olevia eroavaisuuksia metsänhoidon suhteen lyhyellä aikavälillä. Tuloksista saatiin tietoa heikkoina signaaleina metsävaratiedon puutteista ja räätälöidymmän sisällön tarpeesta asiakkaille.

Keskeisinä johtopäätöksinä voidaan todeta, että tiedote oli enemmistölle vastaajista hyödyllinen ja toivottu tietotuote. Sen sisältö ja kohdentaminen ovat tulevaisuudessa kehitettäviä asioita.

Avainsanat Metsäkeskus, Metsään.fi-tiedote, vaikuttavuus, metsävaratieto

Sivut 76 sivua ja liitteitä 12 sivua

ABSTRACT

In this thesis the aim was to study the effectiveness of a Finnish Forest Centres Metsään.fi-bulletin. The background for this study was the desire to improve a bulletin that goes to private forest owners and find out if the bulletin had effectiveness to the decisions that forest owners do in the actual forest. The primary method was a half structured survey for forest owners, other methods were future workshop, innovation process, stakeholder analysis and customer value proposition -analysis.

The traditional values are still present such as economical revenue. Biodiversity, conservation values and carbon sinks and reservoir were also values appreciated among the forest owners. Carbon sinks and reservoirs are growing megatrends nationally and globally. From the results it's possible to see that there are many differences in ways that forest owners use in their forests in a short time period. It's also possible to discern the weak signals considering the quality of forest data and the need for more customized service.

One of the key conclusions was that the bulletin is useful and wanted information product for majority of the respondents. The content and better targeting of the bulletin is a thing worth elaborating in the future.

Keywords Finnish Forest Centre, Metsään.fi-bulletin, effectiveness, forest data

Pages 76 pages and appendices 12 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Tavoite ja tutkimuskysymykset	2
3	Aihepiiri ja taustatietoa	3
3.1	Metsäsuhteen ja metsänhoidon historiaa	3
3.2	Suomalainen metsänomistus.....	5
3.3	Metsätalous 2000-luvulla.....	7
3.3.1	Kohti monimuotoisempaa metsänhoitoa	7
3.3.2	Metsien ekosysteemipalvelut - palveluita ja hyvinvointia metsästä ...	9
3.3.3	Talousmetsien monimuotoisuus ja suojelu	9
3.3.4	Kansallinen metsästrategia 2015-2025 ja biotalousstrategia.....	11
3.3.5	EU:n ilmastotavoitteet, LULUCF-asetus	11
3.4	Ilmastonmuutoksen vaikutus tulevaisuuden metsien hoitoon	12
3.5	Mitä metsänomistajat metsänomistukseltaan haluavat?	13
3.6	Bio- ja kiertotalous	14
3.7	Digitalisaatio ja metsätalouden digitalisaatio.....	15
3.8	Suomen metsäkeskus.....	17
3.8.1	Metsään.fi-palvelu	19
4	Teoreettinen viitekehys.....	22
4.1	Vaikuttavuus ja sen tutkiminen	23
4.1.1	Vaikuttavuusarviointi oppimissyklinä	25
4.1.2	Vaikuttavuuden arvioinnin vastustus.....	27
4.2	Aikaisemmat tutkimukset	29
5	Aineisto ja menetelmät	31
5.1	Sidosryhmäanalyysi.....	31
5.2	Arvon tuotto asiakkaalle -analyysi	31
5.3	Tulevaisuustyöpaja.....	32
5.4	Innovaatioprosessi	32
5.5	Kyselytutkimus	33
6	Tulokset	36
6.1	Sidosryhmäanalyysi.....	36
6.2	Arvon tuotto asiakkaalle -analyysi	37
6.3	Tulevaisuustyöpaja.....	38
6.3.1	Menestystekijät.....	39

6.3.2	Heikkoudet vahvuudeksi	40
6.3.3	Uhat voitoiksi	40
6.3.4	Kriisitilanteet	41
6.3.5	Kehittämistoimenpiteet	41
6.3.6	Yhteenveto	42
6.4	Innovaatioprosessi	42
6.4.1	KJ-menetelmä.....	42
6.4.2	Strategian jalkauttaminen ja käytännön toimenpiteet.....	44
6.4.3	4i-malli.....	45
6.4.4	Innovaatioprosessin johtopäätökset.....	45
6.5	Kyselytutkimus	46
6.5.1	Tuloksien ristiintaulukointi.....	46
6.5.2	Tiedotteen aktivoiva vaikutus	59
6.5.3	Avoimen kentän vastaukset	65
6.5.4	Vastaajien perustiedot	67
7	Johtopäätökset	69
7.1	Onko tiedotteella tulevaisuutta	70
7.2	Työelämälähtöisyys.....	72
7.3	Oppiminen.....	72
7.4	Jatkotutkimuksen tarve.....	73
7.5	Toistettavuus.....	73
7.6	Pätevyys	73
	Lähteet.....	74

Liitteet

Liite 1	Kyselylomakkeen saatekirje
Liite 2	Kyselylomake
Liite 3	Metsään.fi-tiedotteen tekstisaate
Liite 4	Metsään.fi-tiedotteen karttamalli

1 Johdanto

Suomen metsäkeskuksen yhtenä lakisääteisenä tehtävänä on tuottaa metsävaratietoa. Metsävaratietoa on kerätty kaukokartoitusmenetelmällä tähän mennessä yksityismetsistä noin 14 miljoonaa hehtaaria. Metsään.fi-tiedotteella informoidaan metsänomistajia uuden metsävaratiedon valmistumisesta alueellisesti. Tämän tutkimuksen tarve on mietitty yhdessä työn toimeksiantajan eli Suomen metsäkeskuksen metsätieto- ja tarkastuspalveluiden kanssa. Tiedotteita lähetetään kerralla tuhansia, joten Metsäkeskuksen kannalta metsävaratiedon ajantasaisuus nousee tärkeään rooliin. Tiedotteen ja sen vaikuttavuuteen tutkimisen on siis aihetta suuren levikin vuoksi. Tutkimuksessa pyritään eri metodeja käyttämällä selvittämään, onko lähetettävällä tiedotteella vaikutusta metsänomistajan toimintaan metsissään, tai onko se aktivoinut häntä tekemään päätöksiä metsänsä hoidon tai suojelun suhteen.

Suomen metsissä on joka vuosi suuri määrä taimikon hoidon ja nuoren metsän hoidon rästejä. Vaikka näitä töitä tuetaan valtion varoilla Kemera-tuella, iso osa taimikoista kaipaa kiireesti hoitoa. Metsäkeskus pyrkii omalta osaltaan kannustamaan metsänomistajia hoitamaan taimikoitaan. Metsään.fi-tiedote on yksi menetelmä, jolla metsänomistajia pyritään aktivoimaan.

Metsäala ja metsien hoito ja käyttö monipuolistuvat asiakkaiden ja yhteiskunnan muuttuvien tarpeiden mukaan. Metsistä saadaan nykyään enemmän myös hyvinvointia muussakin muodossa kuin perinteisen kantorahatulojen muodossa. Metsäalalla ovat yleistyneet myös hyvinvointipalvelut kuten luontomatkailu ja luonnontuotteiden keruu - monet yritykset ovat alkaneet tarjota palveluita näihin liittyen. Kehitys ilmentää metsätalouden kestävyden merkitystä ja sen edellytysten turvaamista. Metsällä on suuri merkitys suomalaisessa bio- ja kiertotalouden kehittämisessä ja myös maailmalla suomalaisen metsän tutkimus ja hyödyntäminen ovat arvostettuja. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2018)

2 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän kehittämistyön tarkoituksena on tutkia Suomen metsäkeskusken lähettämää Metsään.fi-tiedotetta ja sen vaikuttavuutta. Kun Metsäkeskus saa valmiiksi uutta alueellista metsävaratietoa, lähetetään siitä tieto alueen metsänomistajille. Tässä yhteydessä lähetetään myös Metsään.fi-tiedote, jossa kuvataan metsien hoitotarve Metsäkeskusken metsävaratietojen puustotiedon perusteella, tai mahdolliset muut huomioon otavat seikat kuten suojelumahdollisuudet. Tiedotteiden lähetystapa vaihtelee palvelualueittain - se on joko paperinen kirjepostilla toimitettava tai sähköinen tiedote. Molemmissa kehoitetaan metsänomistajaa tarkistamaan tietojen oikeellisuus ja kirjautumaan maksuttomaan Metsään.fi-palveluun lisätietojen tarkastelua varten.

Tarve tiedotteen kehittämiseksi tuli siitä, että nykyään tiedote on hyvin neutraali eikä se sisällä metsänomistajan itse mahdollisesti määrittämien tavoitteiden mukaisia suositeltuja toimenpiteitä. Metsään.fi-palvelussa voi määrittää omat metsänhoidolle asetamat tavoitteet, mutta ne eivät näy toimenpide-ehdotuksissa millään lailla.

Tutkimuksen tuloksena saadaan tieto tiedotteen tarpeellisuudesta ja kehitysehdotuksista. Näiden perusteella voidaan miettiä jatkotoimenpiteitä ja vaihtoehtoisten toimintatapojen käyttöönottoa. Sivutuotteena saadaan signaaleja siitä, miten toimenpide-ehdotuksia tulisi esittää suhteessa metsänomistajan tavoitteisiin tiedotteessa ja Metsään.fi-palvelussa. Näiden perusteella tutkimus luo osaltaan pohjaa seuraavalle tutkimukselle järjestelmäkehityksen puolelle muutoksen aikaansaamiseksi.

Tutkimuskysymykseksi muodostui: Onko Metsään.fi-tiedotteella vaikutusta metsänomistajan päätöksiin metsiensä hoidon suhteen ja mitä kehitettävää tiedotteessa on?

3 Aihepiiri ja taustatietoa

3.1 Metsäsuhteen ja metsänhoidon historiaa

”Metsäalalla tarkoitetaan metsiin liittyviä elinkeinoja, kuten puun ja metsien kasvatusta ja korjuuta, metsäteollisuutta, metsänomistajille suunnattuja palveluita, luontomatkailua ja metsäntutkimusta. Metsäsektori on osa metsäalaa. Se tarkoittaa metsätaloutta ja metsäteollisuutta yhdessä. Metsätalous tarkoittaa metsänhoitoa sekä puun kasvatusta, korjuuta ja myyntiä” (Suomen metsäyhdistys, 2019)

Metsä ja sen merkitys kansalliseen itsetuntoon on ollut aina merkittävä. Ennen itsenäistymisen aikaa 1800-luvun loppupuolella luonnontilaiset metsät näyttelivät tärkeää osaa kansallisen identiteetin muodostumisessa. Metsät herättivät ihmisissä ristiriitaisia tunteita ja metsät huokuivat pelottavaa ja ristiriitaista symboliikkaa. 1800-luvulla niin kutsutut suomenmieliset eli fennomaanit rakensivat Suomea ja pyrkivät irrottautumaan Ruotsin ja Venäjän kulttuureista ja sen painolastista. Satojen vuosien ajan suomalaiset olivat olleet toisen valtion hallinnan alla, joten oman identiteetin rakentaminen oli vaikeaa ja lähtökohdat varsin heikot. Suomalaisia yhdistivät vain oma kansa, kieli ja suomalainen luonto. (Keto-Tokoi & Kuuluvainen, 2010, s. 32)

Isossa osassa identiteetin luomisessa olivat kansallisromanttiset taiteilijat, kuten J. L. Runeberg, Zacharias Topelius, Akseli Gallen-Kallela, Eero Järnefelt ja Jean Sibelius. Tälle ja muulle taiteilijajoukolle Aarnio- ja ikimetsät kuvastivat voimakasta suomalaisuuden alkukodin tunnetta ja suomalaisen mielenlaadun peiliä. Samaan aikaan myös metsäteollisuuden varhaisimmat edustajat näkivät metsät eri tavalla - suurena taloudellisena mahdollisuutena rikastua ja vahvistaa kansakunnan taloudellista ja omavaraista nousua. Metsäasenteiden ristiriidat kylvettiin siis jo tuohon aikaan, suomalaisuutta määriteltäessä ja Suomea rakennettaessa. (Keto-Tokoi & Kuuluvainen, 2010, s. 32)

”Ja taasen huomaamme, että kauniilla rannalla, jota sivuutamme, ovat nykyajan säälimättömät sammonryöstäjät tehneet paljasta. Ei ole säilynyt puoleksi alaston kalliorinnekaan hävitykseltä. Tuossa on vuosisatojen ruhtinas kaadettu suinpäin veteen,

niskanikamista poikki sahattuna. Siinä on taas menettänyt päänsä yksi muinaisurhoja muutaman markan tähden”. (Keto-Tokoi & Kuuluvainen, 2010, s. 52)

Näin toteaa taidemaalari Pekka Halonen vuonna 1895.

Identiteetin rakentamisessa varsinkin sisäsuomalainen kirveenkoskematon erämaa herätti vahvoja kansallisia tunteita - syvältä ikimetsien kätköistä uskottiin löytyvän suomalaisuuden alkuperäinen aito olemus. Länsirannikon pelto- ja hakamaat hylättiin ajatuksesta, koska ne muistuttivat Ruotsin ja Keski-Euroopan vallitsevia olosuhteita. Romantiikan suosio oli merkittävää tuohon aikaan ja sen suosiota kasvatti etenkin luonnon osalta sen mystisyys- Metsät olivat Jumalan käden jäljiltä säästyneet ihmisen toiminnalta ja ne edustivat kaikkien alkuperäisintä ja pyhintä mitä maa päällään kanto. Myös sivistyneistö alkoi pian ymmärtää metsien ja muiden luonnonmaisemien arvon ja myös retkeily näille alueille lisääntyi. Luonnonympäristöjen eheyttävä ja terveyttä edistävä vaikutus myös tunnistettiin jo tuohon aikaan. (Keto-Tokoi & Kuuluvainen, 2010, s. 32-34)

Suomalaisuusaatteen syntyemisessä merkittävänä tekijänä oli Elias Lönnrot, joka avasi polun metsiimme. Lönnrot tunnetaan etenkin kansanrunouden kerääjänä ja kielitieteilijänä. Hän keräsi kansanrunoutta yhteensä yhdellätoista tutkimusmatkallaan vuosina 1828-1844. Suurin osa matkoista kohdistui Suomen Karjalaan, Kainuuseen ja Vienan Karjalaan. Osa matkoista päättyi aina Lapin perukoille ja Äänisen taakse asti. Näillä retkillään sai suomalainen kansalliseepos Kalevala ensimmäiset sanoituksensa. Lönnrotin jälkeen metsiämme kuvailivat monet suuret suomalaiset kuten Topelius, Sibelius, Juhani Aho ja lukuisat muut eri taiteilijaryhmien edustajat. (Keto-Tokoi & Kuuluvainen, 2010, s. 35)

Taide kietoi aarniometsät ja ikimetsät osaksi suomalaisuutta ja niiden koettiin kuvastavan kansan mielenlaatua ja sisua. Muodostuneella identiteetillä oli kuitenkin tänä päivänäkin näkyvät kaksi puolta: Taloudellista hyvinvointia tavoittelevat ja metsien suojelua ja vaalimista korostavat ryhmät. Metsäteollisuuden alkupäivinä viimeiseksi mainittu jäi teollisuuden rattaiden varjoon pitkäksi aikaa. Nykyään metsäluonnon suojelu on merkittävänä osana metsien käsittelyä ja vastakkainasettelu on vähentynyt. (Keto-Tokoi & Kuuluvainen, 2010, s. 52)

Ennen teollista käyttöä metsää kaadettiin kaskeamisen ja tervanpolton vuoksi. 1800-luvulla metsät hupenivat yläharsinnan ja polttopuu hakkuiden vuoksi. (Suomen metsäyhdistys, 2019)

Metsien tilasta alettiin huolestua ja vuonna 1859 Suomeen perustettiin Metsänhoitolaitos, joka tunnetaan nykyään Metsähallituksena. Metsänhoitolaitoksen tarkoitus oli alkaa säännellä metsien käyttöä, jotta niiden turmeltumiselta vältyttäisiin. Turmeltumisen estämistä edesauttoi ensimmäisen metsälain laatiminen ja täytäntöönpano vuonna 1886. Laissa määriteltiin miten metsää tulisi käyttää ja hoitaa, jotta uusi puusukupolvi turvattaisiin. (Suomen metsäyhdistys, 2019)

1990-luvulle asti metsiä hyödynnettiin rajusti ja nykyisenkaltaiseen metsien monikäyttöön ei juurikaan kiinnitetty huomiota. Suurimmat ojitukset ja hakkuut tehtiin 1950- ja 1970-luvuilla. Tunnetuksi tulivat niin syväauraukset kuin tuhansien, jopa kymmenien tuhansien hehtaarien avohakkuut Pohjois-Suomessa (Metsähallitus, n.d.). Metsien hyödyntäminen taloudellisessa merkityksessä alkoi ennen toista maailmansotaa, jolloin alettiin kiinnittää huomiota myös metsiemme uudistumiseen ja hoitoon.

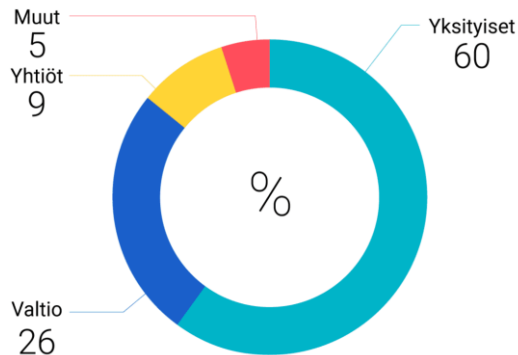
3.2 Suomalainen metsänomistus

Ennen 1920-lukua metsät olivat valtion tai kruunun omaisuutta. 1920-luvulla koettiin merkittävä muutos, kun tilalliset saivat viljelemänsä pellot ja käyttämänsä metsät omistukseensa. Näin sai alkunsa suomalainen metsien yksityisomistus. (Suomen metsäyhdistys, 2019)

Kuva 1. Metsien omistuspohjan jakautuminen Suomessa (YLE, 2019)

Metsien omistus

Suomessa on yli 600 000 metsänomistajaa.

Lähde: puuinfo

Kuvasta 1 selviää, miten metsien omistus jakaantuu. Suurimman osan Suomen metsistä, noin 60 prosenttia, omistavat yksityiset metsänomistajat. Puuston kasvusta yksityiset metsänomistajat omistavat 70 prosenttia. Teollisuudelle myytävästä puusta 80 prosenttia tulee yksityisiltä metsänomistajilta. Suomen valtio eli Metsähallitus omistaa metsämaasta vain noin neljäsosan. Vajaa kymmenen prosenttia on metsäyhtiöiden omistuksessa. Kunnat, seurakunnat, säätiöt ja yhteismetsät omistavat loput noin viisi prosenttia Suomen metsämaasta. Yksityisten metsänomistajien puuston kasvun suuren osuuden selittää se, että valtaosa metsistä sijaitsee Etelä-Suomen rehevillä kasvupaikoilla. Metsähallituksen maat sijaitsevat lähinnä Pohjois-Suomen karuilla mailla. (Luonnonvarakeskus, 2020)

Yksityisiä metsänomistajia on Luonnonvarakeskuksen mukaan yli 600 000. Määrä koostuu vähintään kaksi hehtaaria metsämaata sisältävistä metsätiloista, joita on noin 350 000. Erot luvuissa johtuvat siitä, että yhdellä metsätilalla voi olla yksi tai useampi metsänomistaja. Osa omistetaan yhdessä puolison tai sukulaisten kesken yhtymänä ja osassa voi omistajana olla kuolinpesä. Suomalaisen perhemetsätilan keskimääräinen koko on noin 30 hehtaaria. Tulevaisuuden metsänomistajarakenteen haaste on eittämättä metsänomistajien ikääntyminen. Iso osa metsistä siirtyy uudelle sukupolvelle perintönä. Tämä taas voi aiheuttaa sen, että metsäomaisuus pirstaloituu pienemmiksi kokonaisuuksiksi. (Luonnonvarakeskus, 2020)

Metsien käytöllä ja siihen pohjautuvalla biotaloudella on pitkä historia Suomessa.

Metsäteollisuuden ensimmäiset askeleet otettiin jo 1500-luvulla, kun vesivoimaa alettiin käyttää sahojen pyörittämiseen. Vuonna 2017 metsätalouden tuotannon arvo oli noin 21 miljardia euroa, joka vastaa viidennestä koko teollisuuden tuotannon arvosta. Kaksi kolmasosaa metsätalouden tuotosta katetaan kartonki- ja paperituotteiden valmistuksella. Metsäteollisuuden vienti oli vuonna 2017 arvoltaan noin 12 miljardia euroa. (Valonen ym., 2019, s. 10)

3.3 Metsätalous 2000-luvulla

3.3.1 Kohti monimuotoisempaa metsänhoitoa

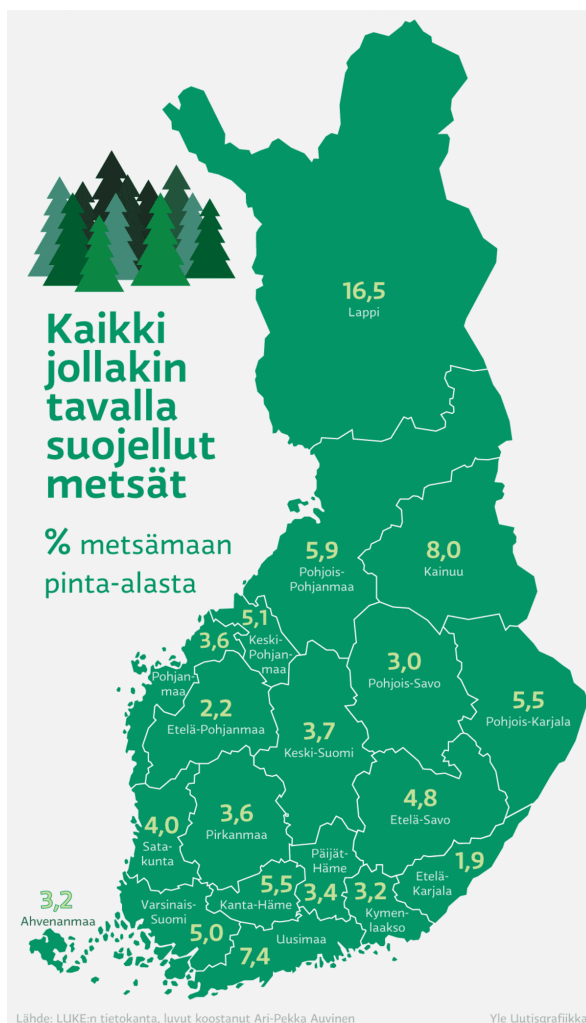
Metsätalous ja sen harjoittaminen ovat muuttuneet 2000-luvulla monitavoitteiseksi ja monipuolisemmaksi. Varsinkin luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen on alettu kiinnittää huomiota sekä tutkimustulosten perusteella, että myös uusien nuorempien metsänomistajien tietoisuuden ja vaatimusten pohjalta. 2020-luvulle tultaessa metsäluonnon monimuotoisuuden vaaliminen on yhä useammalla metsäalan toimijalla toiminnan perusta.

Kun metsätalouden harjoittamisessa turvataan monimuotoisuutta ja ekosysteemien toimintaedellytyksiä mahdollisimman hyvin, vahvistetaan samalla yhteiskunnan ekologista kestävyyttä. Monimuotoinen metsä on perusta toimivalle ja yleisesti hyväksytylle metsätaloudelle. Ilman monimuotoisuutta ei metsätaloutta voitaisi harjoittaa. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2020)

Metsien rakennepiirteet ovat muuttuneet vuosikymmenien tehometsätalouden jäljiltä monelle lajille epäedulliseksi. Suurin yksittäinen syy on lahoppuun määrän merkittävä väheneminen. Metsät ovat monelle Suomessa esiintyvälle uhanalaiselle lajille ensisijainen elinympäristö. Tämän takia metsälajien uhanalaisuus on Suomessa yleistä: kolmasosa Suomen uhanalaisista lajeista on nimenomaan metsälajeja. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2020)

Jotta uhanalaisuuskehitys saataisiin pysähtymään, on monimuotoisuutta turvattu jo 1990-luvulta lähtien erilaisilla strategioilla. Moni metsälaji onkin saatu pois uhanalaisuuslistoilta keskitetyillä ja laajoilla toimenpiteillä. Talousmetsien osuus on Etelä-Suomessa merkittävä, suojelualueita on vain muutama prosentti. Suojelualueiden perustamista tulee jatkaa, mutta varsinkin talousmetsien luonnonhoitoon tulee kiinnittää erityistä huomiota. Talousmetsien luonnonhoitoa on pyritty edistämään esimerkiksi vapaaehtoisella Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmalla (METSO-ohjelma). METSO on voimassa vuoteen 2025 saakka. Strategisemmassa muodossa monimuotoisuutta mietitään Kansallisessa metsästrategia 2025:ssä sekä Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategiassa ja toimintaohjelmassa vuosiksi 2012-2020 (Luonnon puolesta - ihmisen hyväksi). Näiden ohjelmien toimintakausien jälkeen on näillä näkymin tulossa uusia elinympäristöohjelmia, kuten HELMI-ohjelma. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2020)

Kuva 2. Suojelupinta-alat maakunnittain (YLE, 2017)

Kuvasta 2 selviää, että suurimmat suojelupinta-alat keskittyvät Pohjois-Suomeen. Etelä-Suomen metsät ovat monimuotoisuudeltaan runsaampia verrattuna Pohjois-Suomen metsiin, ja suojelua tulisikin keskittää Keski- ja Etelä-Suomeen.

3.3.2 Metsien ekosysteemipalvelut - palveluita ja hyvinvointia metsästä

Metsät ovat tänä päivänä muutakin kuin pelkkää puuntuottoa ja monimuotoisuuden ylläpitämistä varten. Erilaiset sekä ihmisiä että luontoa hyödyttävät palvelut ovat lisääntyneet metsissämme. Tällaisia ovat esimerkiksi sienien ja marjojen tuotanto, maaperän eroosion vähentäminen, virkistys ja nykyään myös paljon julkisuudessa esiintynyt hiilen sidonta ilmakehästä puustoon.

Metsiemme virkistyskäytön perusedellytys on maailmassa harvinaiset jokamiehen oikeudet. Näiden oikeuksien turvin metsissä voi liikkua, marjastaa ja sienestää vapaasti lainsäädännössä mainituin rajojen puitteissa. Metsässä liikkuminen ja oleskelu ovatkin monen tutkimuksen perusteella hyvä tapa vähentää stressiä ja ahdistusta. Metsät tarjoavat siis myös henkistä pääomaa kansalaisille. Jokamiehen oikeuksien lisäksi Suomessa on 40 kansallispuistoa ja lukuisia erämaa-alueita, jotka ovat monipuolisia retkeilykohteita. Suomessa ulkoillaankin aktiivisesti ja esimerkiksi sienestystä harrastaa noin kaksi miljoonaa suomalaista. Myös metsästäjien määrä on väkilukuun suhteutettuna Euroopan korkein ja metsästäjiä onkin noin 200 000-300 000. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2020)

3.3.3 Talousmetsien monimuotoisuus ja suojelu

”Suojeltuja metsiä (metsä- ja kitumaa) on Suomessa kaikkiaan 2,9 miljoonaa hehtaaria (josta metsämaata 1,7 miljoonaa hehtaaria), eli 12,6 prosenttia metsä- ja kitumaan alasta ja 8,2 prosenttia metsämaan alasta. Metsäpinta-ala tarkoittaa metsä- ja kitumaan yhdessä muodostaman puustoisien alueen eli metsän pinta-alaa.” (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.)

Metsäluonnon monimuotoisuuden vähenemiseen on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota. Monimuotoisuuden merkittävä väheneminen liittyy olennaisesti metsien entistä kovempaan talouskäyttöön. PEFC-sertifiointi ja myöhemmin FSC-sertifiointi tulivat mukaan

turvaamaan metsäluontoa. Avohakkuualoilla säästöpuut ovat sertifioinnin ansiota, samoin kun vesistöjen reunalle jätetyt suojavyöhykkeet.

Metsäluonnon monimuotoisuutta suojellaan myös lainsäädännön kautta. Metsälaki turvaa omalta osaltaan erityisen tärkeiden elinympäristöjen säilymisen. Metsälailta turvataan suojelun vähimmäistaso, jota esimerkiksi sertifiointi ja vapaaehtoinen suojelu täydentävät.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma eli METSO-ohjelma käynnistettiin vuonna 2014. Kyseinen toimintaohjelma tulee mahdollisesti päätymään vuonna 2025. Ohjelman tarkoitus on yhdistää metsien suojelun ja talouskäytön. Sen tavoitteena on yksiselitteisesti pysäyttää metsäluonnon ja sen eri lajien taantuminen ja pyrkiä muodostamaan tukeva pohja luonnon palautumiselle. Koko toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.)

Suojelua toteutetaan maanomistajan vapaaehtoisella suostumuksella joko määräaikaisena tai pysyvänä suojeluna. Suojelun kohteena on muusta ympäristöstään erottuvat, yleensä pienialaiset ja vaatelaiden lajien esiintymisympäristöjä. Neuvontaa vapaaehtoiseen suojeluun antaa Suomen metsäkeskus, ELY-keskus tai muu metsäalan toimija. (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.)

Vaikka metsänomistajille ja myös toimijoille on saatavilla paljon tietoa metsien monimuotoisuuden säilyttämisestä, ongelmaksi muodostuu usein näiden vieminen teoriasta käytännöksi. Tietokatkoksia tapahtuu ja monella metsäalan toimijalla ei ole mahdollista valvoa jokaista työmaataan. Metsänomistajakin saattaa asua toisella paikkakunnalla, eikä sen takia pääse paikalle. Suomen metsäkeskus laati yhdessä Tapio Oy:n kanssa luonnonhoitotoimenpiteiden tarkistuslistan. Tarkistuslista on kehitetty tukemaan metsien monimuotoisuuden ja vesiensuojelun edistämistä jo puukaupoista tai metsänhoidon töistä sovittaessa. Tarkistuslistan avulla metsänomistaja voi kertoa, mitä hyvän luonnon- ja metsänhoidon suositusten mukaisia ominaispiirteitä hän haluaa työmaalla painotettavan tai säilytettävän. Tämä lista toimitetaan kirjallisena hakkuun tai hoitotyön toteuttajalle. Näiden tietojen avulla toteuttaja osaa panostaa luonnonhoitoon perustasoa enemmän. (Suomen Metsäkeskus, n.d.)

3.3.4 Kansallinen metsästrategia 2015-2025 ja biotalousstrategia

Kansallisen metsästrategian tarkoitus on lisätä metsästä saatavan hyvinvoinnin lisääminen. Toimenpiteillä pyritään lisäämään metsiin perustuvan elinkeinon kilpailukykyä ja turvaamaan metsäluonnon monimuotoisuutta ja metsäelinkeinoon ympärille rakennettavia ekosysteemipalveluita. Myös yksityisen sektorin hankkeita voidaan tukea, jos niillä on selvä kytkeytyneisyys metsäpoliittisiin kehittämistoimenpiteisiin. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2015)

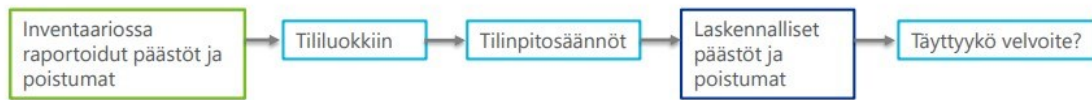
Päämäärää kohti vieviä tavoitteita on tarkasteltu vaikuttavuuden, rahoituksen, henkisten resurssien ja rakenteiden ja prosessien näkökulmasta. Kaikki toimenpiteet on huomioitu valtion talousarvioissa ja toimenpiteille on olemassa selkeä budjetti. Suuntaamalla julkisin varoin rahoitettavaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa metsiin perustuvan biotalouden liiketoiminnan kehittämiseen voidaan vastata toimintaympäristön muutoksiin. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2015)

Biotalousstrategian tavoitteena on parantaa biotalouden toimintaympäristön kilpailukykyä ja kehittää uutta liiketoimintaa. Biotaloudelle pyritään myös kouluttamaan toimijoita vahvan asiantuntijuuden lisäämiseksi. Biomassojen hyödynnettävyyttä ja kestäväää käyttöä tullaan myös lisäämään ja Suomen metsäsektorilla on tässä merkittävä ja keskeinen osa. Lisääntyneen kestäväällä tasolla olevan hakkuupotentiaalin vuoksi metsäteollisuuden ja metsäteollisuuden odotetaan pysyvän suomalaisen biotalouden edelläkävijöinä. (Luonnonvarakeskus, 2019)

3.3.5 EU:n ilmastotavoitteet, LULUCF-asetus

LULUCF-lyhenne tulee sanoista Land use, land-use change and forestry. Suomeksi maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous. Kyseinen asetus määrittelee laskentasäännöt, miten maankäytön, maan käytön muutoksen ja metsänhoidon nielut ja päästöt otetaan huomioon EU:n ilmastotavoitteissa kaudella 2021-2030. Laskentaan luetaan metsistä, viljelysmaasta, ruohikkoalueista sekä metsityksestä ja metsämaan maankäyttömuodon muutoksen eli metsäkadon vuoksi aiheutuvat hiilinielut ja päästöt. (Maa ja metsätalousministeriö, n.d.)

Kuva 3. LULUCF-asetuksen laskentaperiaate

Kuvassa 3 nähdään, miten jokaisen EU-maan päästöt ja poistumat lasketaan ja ne luokitellaan tililuokkiin. Luokkia ovat esimerkiksi metsämaa, viljelysmaa, ruohikkoalueet, rakennettu ympäristö ja muun maankäytön maa. Näistä muodostetaan laskennalliset päästöt ja poistumat. LULUCF-sektorin päästöt eivät saa olla nieluja suuremmat ohjelmakaudella 2021-2030. (Luonnonvarakeskus, 2020)

3.4 Ilmastonmuutoksen vaikutus tulevaisuuden metsien hoitoon

Voidaan olettaa, että tulevaisuudessa ilmasto-olot boreaalisella vyöhykkeellä muuttuvat kasvien kannalta edulliseen suuntaan. Lämpötilan nousu lisää kasvukautta ja sitä kautta kasvien ja puiden kasvua. Kaikki puut eivät kuitenkaan pysty sopeutumaan nopeasti muutuviin ilmasto-olosuhteisiin. Muuttuva ilmasto luo siis hyvät edellytykset kasvun lisäksi abioottisille tuhoille kuten esimerkiksi tuuli- ja lumituhot, sekä biottisille tuhoille eli elävien eliöiden aiheuttamille tuhoille. Tällöin myös metsien hoidon tulisi olla aktiivisempaa ja ennakoivampaa. Metsien monimuotoisuudesta tulee myös pitää huolta, jotta lajien välinen tasapaino metsissämme säilyy.

Vaikka metsää on Suomessa pinta-alallisesti vähemmän kuin sata vuotta sitten, niin metsät kasvavat hurjemmalla vauhdilla kuin koskaan aikaisemmin. Kasvua voidaan selittää ilmastonmuutoksen lisäksi tehostuneilla metsänhoidon menetelmillä, kuten oikea-aikaiset metsänhoitotoimet ja suometsien ojitukset.

Puustoon, metsämaahan ja puutuotteisiin sitoutuu noin puolet Suomen fossiilisen energiantuotannon aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä. Tällä hetkellä ainoita hiilipäästöjen sitoja Suomessa on metsien ja maankäytön sektori. (Luonnonvarakeskus, n.d.)

Kotoperäiset puulajimme ovat sopeutuneet evoluution ansiosta monenlaisiin ympäristötekijöihin etenkin vuositasolla. Metsänuudistamisessa tulisikin suosia paikallisia ja

paikalliselle lämpösummavyöhykkeelle soveltuvia taimia. Eteläistä, Suomen ulkopuolista taimiainesta ja sen hyödyistä ilmastonmuutosta ajatellen ei ole tarpeeksi vielä tutkimustietoa. Puulajeistamme karkeasti lehtipuut ja etenkin koivu hyötyvät lisääntyvästä lämmöstä. Tällä hetkellä taloudellisesti arvokkain puumme, kuusi ei pärjää yhtä hyvin sen ollessa altis kuivuudelle ja hyönteistuhoille. Tuhohyönteiset taas lisääntyvät ilmaston lämmetessä yhä tehokkaammin. Metsien puulajijakaumaa tulisikin lisätä ja luopua yhden puulajin metsistä. Roudan puuttuminen talvisin varsinkin Etelä-Suomessa altistaa matalajuurista kuusta tuuli- ja myrskytuhoille (Luonnonvarakeskus, n.d.)

Arvioidaan, että koko Suomen potentiaalinen hakkuukertymä voisi kasvaa vuosisadan loppuun mennessä jopa 56 prosenttia ja pidemmällä aikavälillä jopa 80 prosenttia. Varsinkin maamme pohjoisosissa ilmastonmuutoksen vaikutus metsätalouden kannattavammalle harjoittamiselle lisääntyy. (Ilmasto-opas, n.d.)

3.5 Mitä metsänomistajat metsänomistukseltaan haluavat?

MTK:n teettämän Metsätutka-kyselyn perusteella, metsien hiilensidonta on tärkeää metsänomistajille ja he ovat myös valmiita tuottamaan palveluita hiilensidonnan ympärille. (MTK, 2019)

Yli puolet metsänomistajista on sitä mieltä, että hiilensidonta on tärkeää metsien hoidossa tänä päivänä. Asenneilmapiirin muuttumista kuvastaa se, että alle kymmenen prosenttia metsänomistajista ei pidä hiilensidontaa lainkaan tärkeänä oman metsätalouden harjoittamisessa.

Tutkimuksen mukaan yli 60% metsänomistajista on kiinnostuneita tuottamaan hiilensidontapalveluita nimenomaan korvausta vastaan. Ongelmana on markkinoiden puuttuminen. Reilu kymmenys metsänomistajista pitää markkinavetoista hiilensidontapalveluiden kehityssuuntaa huonona ajatuksena. Monet metsänomistajat pitävät metsätuhoja estävää metsänhoitoa sekä joutomaiden, kuten käyttämättömien peltoheittojen metsitystä parhaana tapana lisätä metsiensä hiilensidontaa. Joutomaiden metsityksen kiinnostavuutta lisää varmasti se, että tulevaan metsätalouden

kannustinjärjestelmään on suunniteltu tällaista metsitystukea. Metsien suojelua sen sijaan ei pidetä yleisesti hyvänä tapana lisätä hiilensidontaa. (MTK, 2019)

Selvästi yli puolet vastaajista piti metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista tärkeänä asiana metsiensä hoidossa. Kiinnostus monimuotoisuuden lisäämiseen nousi metsien kasvun lisäämistä tärkeämmäksi. Metsänomistajat ymmärtävät sen, että monimuotoisuuden lisääminen ja talouskäyttö voivat kulkea rinta rinnan oman metsän hoidossa. (Maaseudun tulevaisuus, 2019)

Taloustaidon teettämän tutkimuksen mukaan, suurin metsänomistajaryhmä tavoitteidensa osalta ovat monitavoitteiset metsänomistajat. Heitä oli yli 28 prosenttia kyselyyn osallistuneista. Tälle ryhmälle tärkeää oli metsätalouden harjoittamisen lisäksi virkistysmahdollisuudet ja aineettomat tavoitteet kuten maisema-, luonto- ja suojeluarvot.

Noin 20 prosenttia Taloustaidon kyselyyn vastanneista suosivat virkistyskäyttöä ja toiset 20 prosenttia suosivat metsän hyödyntämistä eri tarkoituksiin kuten kotitarvepuun teko, sekä marjastus ja metsästys. Tutkimuksen mukaan monitavoitteisten metsänomistajien osuus on kuitenkin vähentynyt 2000-luvulla ja taloudellista turvaa hakevien osuus kasvanut. Taloudellista turvaa haetaan esimerkiksi eläkepäivien varalle tai yllättäviä menoja varten.

Vain noin reilu kymmenys metsänomistaja on epä tietoinen metsiensä käytön suhteen. Heille ei ole selvää mitä metsiltään haluavat tai mikä arvomaailma metsänomistuksessa on heille tärkeintä. (Taloustaito, 2020)

3.6 Bio- ja kiertotalous

Biotalouskeskeisenä ajatuksena on uusiutuvien luonnonvarojen käyttö ravinnon, energian, ravinteiden, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen. Tavoitteena on hyödyntää materiaaleja mahdollisimman tehokkaasti ja kestävästi. Tämä mahdollistaa myös uusien toimialojen syntyminen bio- ja kiertotalouden ympärille ja vähentää riippuvuutta fossiilista raaka-aineista. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2021)

Biotaloutta voidaan segmentoida erilaisiin lokeroihin, kuten metsäbiotalous eli vihreään biotalouteen. Vihreä biotalous kattaa paljon erilaisia teollisuudenaloja ja tutkimus- ja

kehittämisorganisaatioita, joiden keskeinen toiminta perustuu puuhun ja metsiin. Esimerkiksi metsäbiomassan jalostaminen metsä-, energia-, kemian- tai elintarviketeollisuudessa. Perinteisten puujalosteiden, kuten sellun ja paperin lisäksi puusta tuotetaan nykyään kuituja vaatteiden valmistukseen, pakkausmateriaalia muovin korvaajaksi, polttoainetta, liimoja, kosmetiikkaa ja esimerkiksi eläinrehua. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2021)

Metsäbiotalouteen luetaan mukaan myös muita hyödykkeitä, kuten virkistyskäyttö, marjastus, riista ja luontomatkailu. Aineettomat hyödyt kuten puiden tuottama happi ilmakehään ja eroosion estäminen kuuluvat myös metsäbiotalouteen. Metsäbiotalouden ydinajatus on hyödyntää kaikkea metsästä ja puusta saatavia materiaaleja resurssiviisaasti useampaan kertaan sen elinajan aikana. Puun käytöllä pyritään korvaamaan sellaisia prosesseja, joissa raaka-aineet ovat perinteisesti olleet uusiutumattomia. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2021)

Mitä enemmän saadaan jalostettuja tuotteita yhä pienemmästä määrästä puuta, sen parempi. Sivuvirroista saadaan tehtyä haketta lämpölaitosten käyttöön ja hake toimii myös rakennuslevyjen kuten lastulevyn materiaalina. Kaikesta prosessoinnista syntyy sivutuotteena myös lämpöä ja sähköä, jolla voidaan kattaa osa tuotantolaitoksen energian- ja lämmönkulutuksesta. Metsäbiotalous on myös huomioitu hallitusohjelmassa ja käynnissä on ollut useita kärkihankkeita, kuten Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä -hanke. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2021)

3.7 Digitalisaatio ja metsätalouden digitalisaatio

Digitalisaatio tarkoittaa lyhyesti tiedon tallentamista, jäsentelyä ja siirtämistä tietokoneiden ymmärtämässä muodossa. Digitalisaatio mahdollistaa monien arvoketjujen tehokkaamman järjestelyn ja käytön. (Tampereen yliopisto, n.d.)

Digitalisaation vaikutukset talouteen voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen:

1. Fyysiset tuotteet muuttuvat digitaalisiksi palveluiksi. Digitaaliset palvelut taas vähentävät kustannuksia tuotanto- ja jakelupuolella. Esimerkkeinä printtilehden korvautuminen digiversiona.

2. Digitaaliset alustat ja palvelut mahdollistavat paikallisten palveluiden muuttumisen kansainvälisiksi, kuten esimerkiksi lentolippujen myynti verkossa. Alustat luovat myös työpaikkoja paikalliselle alueelle ilman työn perässä liikkumista.
3. Tuotannon tehokkuuden optimointi esimerkiksi energian osalta tuotannon kohdistus energiapiikkeihin ja suuremman kysynnän ajankohtaan. (Tampereen yliopisto, n.d.)

Vaikka metsätalouden fyysiset toiminnot metsässä pysyvät suhteellisen ennallaan, muutos tapahtuu ennen kaikkea datan liikkumisessa ja erilaisten tietolähteiden yhdistymisessä ja jaettavuudessa. Avointa tietoa pyritään saamaan kaikkien metsässä toimivien elinten saataville. Avoin data myös mahdollistaa uusien palveluiden ja tietotuotteiden kehittämisen. (Luonnonvarakeskus, n.d.)

Metsätalouden digitalisaatio näyttäytyy esimerkiksi perinteisen maastoinventoinnin korvautuminen osaltaan kaukokartoitusperusteisella inventoinnilla. Kaukokartoitus sisältää laserkeilausta, ilmakeilausta, referenssikoealojen mittausta ja kohdennettua maastoinventointia ja puustotulkintaa.

Metsäkone- sekä metsäpalveluyrittäjät tuntevat hyvin yleisimmät digitaaliset viestintävälineet. Yrityksen tasolla tällaisia välineitä ei kuitenkaan käytetä tai ei haluta käyttää. Asiakkuudenhallintajärjestelmät olivat huonoiten tunnettuja. Yritykset, jotka käyttivät asiakkuudenhallintajärjestelmiä, käyttivät monipuolisesti myös muita verkkopalveluita. Omia kotisivuja tai sosiaalisen median palveluita ei myöskään käytetty yritystoiminnassa, vaikka ne muuten olivat tuttuja. (Työtehoseura, n.d.)

Suuri huomio on kohdistunut hakkuukoneiden hakkuukonetiedon saamiseen osaksi avointa metsätietoa, jotta kaukokartoitusmenetelmällä tuotettua metsävaratietoa saataisiin entistä tarkemmaksi. Tätä tietoa päästään todennäköisesti hyödyntämään lähivuosien aikana. Järjestelmät ja standardit tiedon siirtoon organisaatioiden välillä ovat jo olemassa.

3.8 Suomen metsäkeskus

Suomen metsäkeskuksen toiminnasta on säädetty oma laki, laki Suomen metsäkeskuksesta. Lain tarkoituksena on selventää Metsäkeskuksen roolia metsäsektorilla julkisoikeudellisena toimijana ja määrittää Metsäkeskuksen tehtävät. Metsäkeskus toimii Maa- ja metsätalousministeriön tulosohtauksessa ja valvonnassa. Metsäkeskuksen tehtävinä on kerätä metsävaratietoa ja jakaa sitä metsänomistajille ja toimijoille. Metsäkeskus valvoo metsälainsäädännön noudattamista metsätalousmaalla. Yksi tehtävistä on edistää kestävää metsätaloutta ja metsäalan elinkeinoja. Metsäkeskus myös neuvoo metsänomistajia ja toimijoita metsien ja metsäluonnon hoidossa sekä hyödyntämisessä. (Suomen Metsäkeskus, n.d.)

Metsäkeskuksen tuottama metsävaratieto koostuu kuviokohtaisesta puustotiedosta, kasvupaikoista, erityisen tärkeistä elinympäristöistä ja metsien käytöstä. Metsävaratietoa kerätään kaukokartoitusmenetelmällä laserkeilaamalla. Tällä hetkellä Metsäkeskuksella on lähes 14 miljoonaa hehtaaria kerättyä metsävaratietoa, ja se kattaa 99 prosenttia koko Suomen yksityismetsien pinta-alasta. Aineisto on tällä hetkellä maailman laajin. (Suomen Metsäkeskus, n.d.)

Metsäkeskus pyrkii neuvomaan metsänomistajia metsänomistuksen kaikissa vaiheissa. Asiakastyö on keskeinen toiminnan painopiste Metsäkeskuksen toiminnassa. Uusille metsänomistajille pidetään kursseja, joissa käydään läpi metsän ja metsänomistuksen perustietoja ja taitoja. Kokeneimmille metsänomistajille pidetään jatkokursseja, joissa syvennytään esimerkiksi metsälainsäädäntöön ja verotukseen. Kursseja pidetään myös räätälöidysti eri aihealueista, kuten sukupolvenvaihtoon liittyvistä asioista. Monia tällaisia tilaisuuksia pidetään yhdessä metsäalan toimijoiden kanssa yhteistyönä. Metsäkeskuksen rooli on tärkeä metsänomistajille puolueettomana ja maksuttomana toimijana. Metsäkeskukselle on tärkeää saada metsänomistaja tietoiseksi omista oikeuksistaan ja myös velvollisuuksistaan metsänhoidon suhteen. Metsäsektorilla on olemassa metsänhoitoon ja kaikkeen metsään liittyvään asiointiin asiantuntijoita ja yhteistyökumppaneita Metsäkeskuksen lisäksi. Tätä tietoa ja mahdollisuutta Metsäkeskus pyrkii tuomaan esille metsänomistajille asiakastapaamisissa ja koulutuksissa.

Metsäkeskuksella on myös vankka asiantuntemus yritysneuvonnan puolelta. Metsäalan yrityksille pidetään koulutuksia ja heitä opastetaan esimerkiksi yritystoiminnan aloittamisessa. Metsäkeskusta pidetään yleisesti asiantuntijatalona, josta löytyy asiantuntijoita moneen eri metsäalalla tuttuun aihealueeseen. Näistä mainittakoon esimerkiksi luonnonhoito, metsätuhot, metsätiet, metsävaratieto, rahoitus- ja tarkastusasiat sekä sukupolvenvaihtoon ja verotukseen liittyvät asiat. Kaikki asiantuntemus on käytettävissä metsänomistajille ja toimijoille.

Kuva 4. Metsäkeskuksen historiaa (Suomen Metsäkeskus, n.d.).

HISTORIA

Läänin metsälautakunnista Suomen metsäkeskukseksi

1917 Läänin metsänhoitolautakunnat perustetaan valvomaan metsälakia.

1922 Suomen metsien ensimmäinen valtakunnallinen inventointi alkaa.

1928 Metsänhoitolautakunnat vastaavat yksityismetsätalouteen liittyvistä valvonta- ja neuvontatehtävistä. Metsän hävittämisen kieltävä yksityismetsälaki ja metsänparannuslaki otetaan käyttöön.

1964 Laki metsänviljelyn edistämisestä vahvistetaan.

1968 Metsänhoitolautakunnat muuttuvat piirimetsälautakunniksi.

1987 Piirimetsälautakunnat ja keskusmetsälautakuntien metsänparannuspiirit yhdistyvät metsälautakunniksi.

1993 Puun myyntitulojen verotus alkaa uuden metsäverolainsäädännön myötä.

1996 Metsälautakunnista tulee maakunnan metsäkeskuksia. Kolmetoista itsenäistä metsäkeskusta kattavat toiminta-alueillaan koko maan.

1997 Uusi metsälaki vahvistetaan.

1998 Ensimmäinen Kansallinen metsäohjelma valmistuu ja yltää vuoteen 2010 saakka.

1999 FFC- ja PEFC-sertifioinnit käynnistyvät.

2012 Laki Suomen metsäkeskuksesta ja uusi metsätietojärjestelmä otetaan käyttöön.

Metsäkeskus muuttuu yhdeksi valtakunnalliseksi organisaatioksi ja pääkonttori perustetaan Lahteen. Kolmestatoista maakunnallisesta Metsäkeskuksesta tulee alueyksikköjä. Metsäsuunnittelu- ja metsänparannustehtävät siirtyvät erilliseen liiketoimintayksikköön (myöhemmin Otso metsäpalvelut).

2015 Metsäkeskus muuttui prosessiorganisaatioksi ja kolmetoista alueyksikköä yhdistyivät viideksi palvelualueeksi.

Kuvassa 4 on luettelomaisesti kuvattu Metsäkeskuksen historia. Historia alkaa Suomen itsenäistymisvuonna. Metsäkeskus on kehittynyt alueellisista metsälautakunnista ja piirimetsälautakunnista alueellisiksi Metsäkeskuksiksi, kunnes vuonna 2015 se yhdistyi koko Suomen kattavaksi Suomen metsäkeskukseksi. Matkan varrella on tapahtunut monia muutoksia, kuten vuonna 1996 metsälautakuntien muuttuminen maakunnan metsäkeskuksiksi ja vuonna 1997 tullut uusi metsälaki.

3.8.1 Metsään.fi-palvelu

Metsään.fi-palvelu on metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden maksuton asiointipalvelu. Sen tavoitteena on olla saavutettavissa helposti kaikille metsänomistajille ja sen on tarkoitus myös opastaa, neuvoa ja rohkaista metsänomistajaa tekemään päätöksiä metsässään. Palvelun on myös tarkoitus olla helpottamassa sähköistä asiointia ja toimia alustana metsäpalveluiden tarjoamiselle. (Valonen ym., 2019, s. 3)

Metsään.fi-palvelu avattiin metsänomistajille vuonna 2012 ensin maksullisena ja myöhemmin vuonna 2015 se muuttui maksuttomaksi. Vuoden 2018 loppuun mennessä palveluun oli kirjautunut noin 110 000 metsänomistajaa. Suomalaisen metsätilan keskikoko on noin 30 hehtaaria, mutta Metsään.fi-palvelun käyttäjät ovat keskimääräistä suurempien metsätilojen omistajia. Palvelun käytön myönteisenä ja aktivoivana puolena pidettiin toimenpide-ehdotuksia, jotka mukailevat metsänomistajan metsänhoidolleen asettamia tavoitteita. Palvelun pohjatietona on vuonna 2011 aloitettu kaukokartoitusperusteisesti tuotettu metsävaratieto. Palvelussa on tietoa lähes 90% Suomen yksityismetsien pinta-alasta. (Valonen ym., 2019, s. 3)

Kirjautuneille käyttäjille tarkoitettun palvelun lisäksi kokonaisuuteen kuuluu Metsään.fi-verkkosivujen kaikille kiinnostuneille ja eritoten metsäsektorille suunnattu avoimen metsävaratiedon osio. (Valonen ym., 2019, s. 3-4). Metsäkeskuksen verkkosivujen uudistuksen jälkeen avoin tieto on ollut keväästä 2021 saatavilla Metsäkeskuksen verkkosivuilla edellä mainitun paikan sijaan.

Avoin metsätieto voi toimia uusien ja innovatiivisten sovellusten pohjana ja se myös alentaa tietyissä tapauksissa kustannuksia. Se antaa myös pienemmille metsätaloutta harjoittaville yrittäjille maksutonta metsävaratietoa oman toiminnan kehittämiseen. Tutkimuksen mukaan suurin ja keskeisin haaste on monien eri tietolähteiden yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi. Tarkoituksena on palvella metsänomistajia ja toimijoita hyvin kokonaisvaltaisesti palvelulla, jossa kaikki metsä- ja luontotiedot ovat helposti saatavilla yhdessä paikkaa. Kehittämistyötä tulisi ohjata ensisijaisesti metsävaratiedon laadun ja ajantasaisuuden kehittämiseen. (Valonen ym., 2019, s. 3-4)

Palvelun elinvoimaisuuden ehdoton perusedellytys on, että se tulee pysymään maksuttomana myös tulevaisuudessa. Tämä tarkoittaa jatkuvaa ja pysyvää rahoitusta. Tutkimuksessa kuitenkin huomioidaan se, että maksullisten osioiden lisääminen palveluun voisi olla mahdollista tulevaisuudessa, jos tarvetta sellaiselle on. Myös muiden toimijoiden tarjoamia maksullisia palveluita palvelun sisällä voidaan pitää mahdollisena. Tällä hetkellä palvelun hehtaariohtainen hinta on pysynyt maltillisella tasolla, joten palvelun markkinointia tullaan edelleen kohdistamaan eritoten uusille metsänomistajille. Hehtaariohtaisen hinnan kasvu ei ole tavoiteltavaa. (Valonen ym., 2019, s. 5)

Metsäkeskus keräsi aikoinaan metsävaratietoa lähinnä perinteisellä tilakohtaisella metsäsuunnittelulla. Metsään.fi-palvelun kehittämiseen heräsi tarve saada metsäsuunnittelutieto ajankohtaisemmaksi ja tehokkaampaan käyttöön. Vanhanaikaisten metsäsuunnitelmien todettiin jäävän vähäiselle käytölle metsänomistajien keskuudessa. Tavoitteena oli myös passiivisten metsänomistajien aktivointi uuden ja ajantasaisen tiedon ja palvelun avulla hoitamaan metsiään. Metsäkeskuksen alueellinen metsäsuunnittelu siirtyi uuteen aikakauteen vuonna 2010 kun se siirtyi käyttämään kaukokartoitusperusteista metsävaratiedon keruuta. Tämän jälkeen Metsään.fi- palvelua on kehitetty ja rakennettu jatkuvasti. (Valonen ym., 2019, s. 18-19)

Palvelusta lähetetään Metsäkeskuksen toimesta Metsään.fi -hoitotiedotteita, kun tietylle alueelle on valmistunut uutta metsävaratietoa. Tiedote on ainoa kanava, jota pitkin uuden tiedon valmistuminen tulee metsänomistajan tietoon. Tiedotteessa kerrotaan metsänomistajan metsissään olevista mahdollisuuksista perustuen Metsäkeskuksen tietoihin. Hoitotiedote koostuu tekstisivusta ja karttaliitteestä, johon on merkattu mahdollisia hoito- ja/tai hakkuukohteita. Tiedotteessa kerrotaan myös luonnonhoidon mahdollisuudesta metsätilalla, kuten mahdollisesta METSO-kohteesta. Tiivistettynä METSO-ohjelma on perustettu turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja se perustuu vapaaehtoisuuteen. METSO-ohjelma käsittää tiettyjä metsäisiä elinympäristöjä, joita metsänomistajalla on mahdollisuus suojella korvausta vastaan.

Metsään.fi-tiedotteen sisältö metsävaratiedon osalta ei ole aina virheetön.

Metsänomistajalle saatetaan ehdottaa uudistushakkuuta esimerkiksi pihapiiriin, jos piha-alue on metsävaratiedon piirissä. Välillä hakkuuehdotukset eivät kohtaa kehitysluokan tai

muiden puustotunnusten kanssa. Metsään.fi-tiedote on osaltaan Metsäkeskuksen kasvot ulospäin, ja jos tiedon laadussa on ongelmia, kärsii organisaation luotettavuus tiedon tuottajana.

4 Teoreettinen viitekehys

Työssä keskitytään olemassa olevan palvelun tai toiminnallisuuden kehittämiseen.

Teoreettista taustatietoa on siis vähän saatavilla. Kyseisen hoitotyötiedotteen kehittämiseen on kuitenkin käytetty paljon eri järjestelmien ominaisuuksien ja toiminnallisuuksien tutkimista. Tiedote on myös kiertänyt usean ammattilaisen tarkastelussa ennen kuin sitä on alettu lähettää asiakkaille.

Asiakassegmentointi on työn kannalta olennaista ja tähän on olemassa teoreettista taustamateriaalia sekä oman organisaation sisällä, että myös muualla. Segmentoinnin onnistuminen on olennaisen tärkeää työn vaikuttavuuden ja kohdentumisen kannalta. Asiakkuudenhallinta on keskeisessä roolissa Metsäkeskuksessa ja uudistuksia sen suhteen ollaan myös tekemässä.

Asiakastyöstä on olemassa paljon tutkimuksia. Tässä tutkimuksessa pysytään kuitenkin maa- ja metsätalouden asiakkuudenhallinnan piirissä ja pyritään hyödyntämään tämänkaltaista esitietämystä.

Tutkimuksen tarkoituksena on, että Metsäkeskuksen kuva luotettavan ja paikkaansa pitävän metsävaratiedon tuottajana paranee. Metsäkeskuksessa on tulossa mittavia järjestelmäuudistuksia seuraavan 4 vuoden aikana. Tutkimustyön tuloksia voidaan osaltaan hyödyntää uusien järjestelmien tai toimintatapojen kehityksessä.

Tiedotteen merkitys ja onnistuminen voi olla myös peruste Metsäkeskukselle myönnettävän valtionavun määrässä, tosin vain välillisesti. Metsäkeskuksen vaikuttavuutta mitataan jatkuvasti rahoittajan toimesta ja työn merkitys on myös tämä huomioiden tärkeä.

Hoitotiedotteen vaikutus passiivisiin metsänomistajiin voi olla todella merkityksellinen. Passiiviset metsänomistajat luokitellaan esimerkiksi sellaisiksi, jotka eivät ole viimeisen 5-10 vuoden aikana tehneet mitään metsissään. Tiedote voi aktivoida tällaisia metsänomistajia ottamaan yhteyttä metsäalan toimijoihin omien tavoitteiden mukaisen metsänhoidon suunnittelussa. Tämä taas varmistaa puun liikkumisen teollisuuden käyttöön ja myös luonnon monimuotoisuuden tietoisien hoitamisen.

4.1 Vaikuttavuus ja sen tutkiminen

Vaikuttavuutta voidaan mitata monilla eri tavoilla riippuen siitä, mitä aiotaan tutkia.

Vaikuttavuusajattelun teoriassa on käytössä erilaisia logiikkaketjuja - ”Vaikuttavuusajattelu perustuu logiikkaketjuun, joka tunnetaan englanninkielisellä akronyymillä IOOI: Input, Output, Outcome, Impact” (Sitra, 2014). Suomennettuna Panos, Tuotos, Vaikutus, Vaikuttavuus.

Kuva 5. Vaikuttavuuden logiikkaketju (Sitra, 2014)

Kuvassa 5 nähdään, miten vaikuttavuuden logiikkaketju toimii. Panos-vaiheeseen sisältyy nimen mukaan resurssit, joita työn tekemiseen on käytettävissä. Tuotos-vaiheessa käydään läpi panosten suorat seuraukset, jotka ovat yleensä käytännössä tapahtuvia asioita, kuten kuinka monen ihmisen kanssa on oltu tekemisissä tai kuinka paljon tuotettiin tekstiä. Vaikutus-vaiheessa kuvataan suoraan tuloksia, joita kohdeyleisössä saavutettiin. Viimeinen osa eli vaikuttavuus kuvaa sitä, millä lailla eri toimet ovat vaikuttaneet kohdeyleisön käyttäytymiseen tai asenneilmapiirin muutokseen. Useissa tapauksissa koko IOOI-logiikkaketjua ei käydä läpi vaan se jää ikään kuin kesken. Tämän takia myöskään lopullista vaikuttavuutta ei saada selville. (Sitra, 2014)

Koko logiikkaketjun perusidea on helppo ymmärtää, mutta hankaluuksia tuottaa useimmiten hyppäys Vaikutuksesta Vaikuttavuuteen. Näiden kahden ero ei ole aina selkeä, varsinkaan kun vaikuttavuus voidaan joissain tapauksissa todeta vasta pitkän ajan kuluttua. Vaikuttavuus yleensä myös jakautuu ja yhdistyy erilaisten asioiden kanssa, mikä hankaloittaa sen tutkimista.

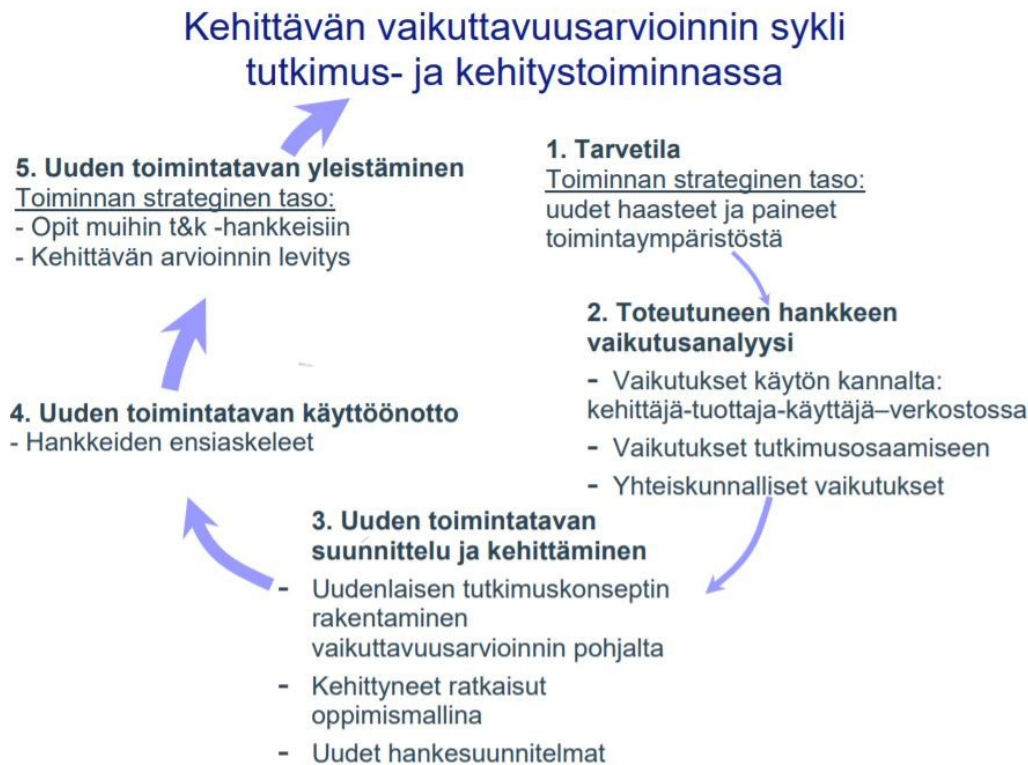
Vaikuttavuutta voidaan lähestyä eri tavoilla. Niitä on ainakin kolme:

1. Vaikuttavuutta arvioidaan parhain mahdollisin keinoin. Vaikuttavuutta ei yleensä pystytä resurssien vähyyden takia tutkimaan perusteellisesti muuta kuin pilottitapauksissa. Kenttätyön tutkimuksissa tähän ei yleensä ole aikaa.
2. Valitaan vaikutukset niin, että niiden vaikuttavuus on mahdollisimman positiivinen. Monissa tapauksissa ja aloilla vaikutusten ja vaikuttavuuden välistä yhteyttä on hankala tutkia. Jos vaikuttavuus on hyvin subjektiivista tai erittäin kontekstisidonnaista ja tapahtuu kaiken lisäksi vasta vuosien kuluessa, hankaloittaa se entisestään tutkimusta.
3. Etsitään merkitsevä tekijä vaikutuksen ja vaikuttavuuden välillä ja pyritään haastamaan se toimivuutta. Tällä varmistetaan se, että jos varsinaista vaikuttavuutta ei päästä resurssien tai ajan puutteen vuoksi tutkimaan, niin vaikutukset ovat tästä huolimatta mahdollisimman kestäviä. Tulosten luotettavuus ei kärsi pidemmälläkään aikavälillä liikaa. Näin estetään myös halutun positiivisen vaikuttavuuden kääntyminen negatiiviseksi vaikuttavuudeksi.

Voidaan todeta, että Panoksen ja Vaikuttavuuden välillä oleva aineisto onkin syy-seuraussuhteen tutkimista. Vaikuttavuuden tutkimista kannattaa suosia, vaikka lopullisia tuloksia on vaikea saada. Tutkimuksella saadaan kuitenkin monesti selville mekanismeja, jotka vaikuttavat asioiden kulkuun. Kun nämä mekanismit ovat tiedossa, päästään tuloksissa todennäköisimmin kohti positiivista vaikuttavuutta negatiivisen sijaan tai ainakin voidaan välttää mahdolliset sudenkuopat. (Sitra, 2014)

4.1.1 Vaikuttavuusarviointi oppimissyklinä

Kuva 6. Kehittävä vaikuttavuusarviointi oppimissyklinä (Saari ym., 2008)

Kuvassa 6 on kuvattu kehittävän vaikuttavuusarvioinnin vaiheet niin sanotulla oppimissyklinä. Oppimissyklissä on avattu koko ajatteluketjun vaiheet ja kerrottu mitä niissä konkreettisesti tapahtuu. Prosessin ideana on jäsentää vaikuttavuusanalyysistä saatavia tuloksia, jotta uuden toimintatavan tai menetelmän kehittäminen organisaatiossa olisi helpompaa.

Ensimmäinen vaihe on tarvetila. Tarvetilassa määritellään ne tekijät, jotka vaikuttavat uuden toimintatavan kehittämisen tarpeeseen. Nämä tekijät ikään kuin ovat työntäviä tekijöitä uuden ajattelemisen suuntaan. Tässä vaiheessa tarkastellaan organisaation tasolla muutospaineita ja haasteita toimintaympäristössä. Tarkastelussa voivat olla yhteiskunnalliset muutokset kuten lainsäädäntö tai esimerkiksi EU:n tasolla tapahtuvat muutokset.

Vaiheessa 2 tutkitaan vaikutusanalyysiä. Tässä vaiheessa valitaan organisaation johdon kanssa tutkimushanke tai prosessi, jolla nähdään olevan merkitystä tulevaisuudessa. Se voi

sijoittua strategisesti tärkeälle osa-alueelle tai olla uusi pilotti organisaatiossa. Tarkoituksena on myös palata arvioimaan hankkeen vaikutuksia noin kahden vuoden jälkeen sen päättymisestä. Kehittämisen- ja tutkimustyötä ohjaa yleensä kaksi keskeistä motiivia: asiakkaalle tuotettu hyöty käyttökelpoisen tuotteen muodossa sekä organisaation oman toiminnan kehittäminen. Näiden kahden tekijän kautta hanketta on luonteva arvioida.

Vaiheessa 3 tarkastellaan tutkimushankkeen vaikutuksia tietyn ajanjakson kuluttua. Tällainen tarkastelu tuo yleensä esiin silloisen tutkimuksen puutteet, toiminnan kehittämisen katkoksia ja myös menestystekijöitä. Eri osapuolten näkemykset tutkimuksen vaikuttavuudesta voivat olla hyvinkin päinvastaisia. Ristiriitojen selvittäminen oppimispajassa tuo esiin ne merkittävät tekijät, joita vaikuttavuusanalysissä saatiin esille ja joita kannattaa jatkojalostaa ja hyödyntää uusissa tutkimushankkeissa. Kyseistä oppimistilannetta voidaan hahmottaa seuraavilla kysymyksillä:

- ”Mitä hankkeen toteutuneet vaikutukset kertovat tutkimustoiminnan osuvuudesta?
- Millaisia uuden tutkimuksen ituja ja suuntia analyysin perusteella voisi löytää?
- Keiden kanssa tulisi tehdä yhteistyötä uuden hankkeen synnyttämiseksi
- Onko löydettävissä esikuvia, kehittyneitä ratkaisuja, malliksi uudenlaisen hankeidean tai tutkimuskonseptin toteuttamiseen?” (Saari ym., 2008)

Kehittämisprosessissa pyritään siis saamaan selville vaikuttavuusanalyysin perusteella organisaation toiminnan kehittämiskohteita. Löydetyistä kehittämiskohteista voidaan muodostaa kokonaan uusi toimintamalli, joka palvelee organisaatiota tulevaisuudessa paremmin tuottaessa palveluita asiakkaalle. (Saari ym., 2008, s. 44)

Vaiheessa 4 vaikuttavuusarvioinnin tulokset ja havainnot ja niistä tehdyt johtopäätökset esitellään organisaation johdolle. Johto pystyy tätä kautta yhdistämään uuden arvioinnin perusteella tuotetun hankeidean osaksi strategiaa jos se on tarpeen. Samoin hankeidean vastuuhenkilöiden ja johdon välille muodostuu vuoropuhelu. Strategisia hanke-ehdotuksia voidaan myös kehitellä eteenpäin yhdessä rahoittajaorganisaation kuten ministeriön asiantuntijoiden kanssa pyytämällä heiltä lausuntoja. Tutkimushankkeiden tulosten saaminen osaksi organisaation toimintaa voi olla vaikeaa, ellei mahdotonta, jos johtoa ei

saada osallistettua hankeidean eteenpäinviemisessä. Kaikki uudet asiat kulkevat johdon hyväksynnän kautta, joten olisi ensiarvoisen tärkeää, että viesti uudesta toimintatavasta tai hankeideasta tulisi johdolta toimihenkilötasolle asti.

Vaiheessa 5 mietitään koko vaikuttavuusprosessin toimintaa ja miten se on vaikuttanut organisaation toimintaan. Myös arvioinnin luotettavuutta ja onnistumista yleisellä tasolla tulisi tarkastella tässä vaiheessa vielä kerran. Tärkeää olisi myös saada kyselyyn osallistuneiden toimijoiden haastattelun avulla lisätietoa hyvistä hankeideoista jatkossa. Tutkimuksen tuloksien koostaminen voidaan ulkoistaa ulkopuoliselle fasilitaattorille. Fasilitaattorin tehtävä on ottaa vastaajien näkökulmat kokonaisuudessaan huomioon niin että ne ovat selkeästi jäsenneiltyjä loppuraportissa. (Saari ym., 2008, s. 45)

Vaikuttavuusanalyysin aihealueesta ja sen haasteista riippuen, uuden toimintatavan kehittäminen ja rakentaminen voi tarkoittaa esimerkiksi entistä asiakasystävällisempää ja paremmin ongelmaan kohdistuvaa ratkaisumallia. Kehittävässä vaikuttavuusarvioinnissa ideana on se, että myös arvioinnin tekijät voivat oppia omasta toiminnastaan. Tutkimuksen tekijät niin sanotusti rakentavat oman muutoksensa. Tällaisilla tutkimus- ja kehittämistavoitteilla on vaarana jäädä pelkästään ideaksi tai irralliseksi kehittämiskokeiluksi. Leviäminen koko organisaation kattavaksi toiminnaksi vaatii organisaation sisältä innokkaita henkilöitä, jotka vievät asiaa eteenpäin. Mikään toimintatapa ei tule osaksi organisaation käytännön toimintatapoja, jollei sillä ole täyttä johdon tukea. Vaikuttavuusarviointi on hyvin systemaattinen ja varteenotettava keino tutkimus- ja kehittämishankkeiden arviointiin. Menettelyn käyttö tulisikin huomioida jo toimijan budjetin suunnittelussa. (Saari ym., 2008, s. 46)

4.1.2 Vaikuttavuuden arvioinnin vastustus

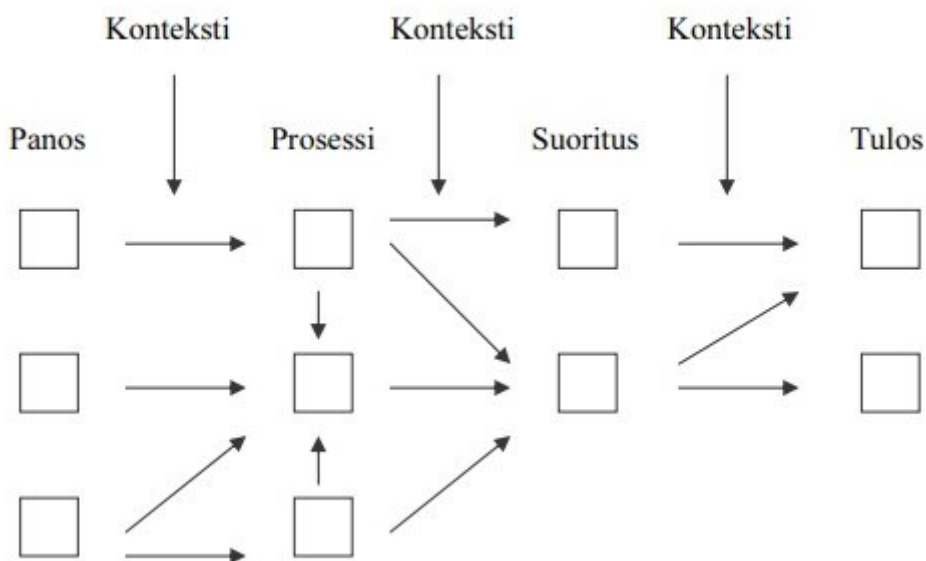
Vaikuttavuuden arvioinnissa päähuomio on intervention toimivuuden tarkastelussa. Asiakkaiden tai sidosryhmien näkökohdista ei olla kiinnostuneita liittyen itse interventioon. Joissakin tietyissä tapauksissa osapuolten tyytyväisyys, motivaatio ja yhteistyöhalu kuuluvat osaksi intervention vaikutusta. Arvioinnissa ei kuitenkaan lähtökohtaisesti kysytä, mitä mieltä joku taho oli itse interventiosta. Vaikuttavuusarvioinnin perusteella voidaan

organisaatiotasolla muodostaa käsityksiä siitä, miten erilaiset hallinnolliset uudistukset vaikuttavat toimintaan. (Dahler-Larsen, 2005, s. 20)

Vaikuttavuuden arvioimista kohtaan esitetään organisaatioissa monesti myös vastarintaa. Syy-seuraussuhteen eli kausaliteetin peruskysymyksiin, kuten ”mitä me oikeasti täällä teemme” tai ”mitä vaikutuksia uskomme arvioinnilla olevan” suhtaudutaan monesti epäilevästi. Näillä kysymyksillä päästään kuitenkin monesti kiinni kehittämisen tai ongelmien juurisyihin. Tämänkaltaisiin kysymyksiin vastaamalla organisaatio saattaa huomata, että panostukset tiettyihin kehittämisprojekteihin tai toimintamalleihin ovatkin heikosti tuottavia. Vaikuttavuuden arvioinnilla voi olla kyseenalaistava rooli organisaation vakiintuneisiin toimintatapoihin. Vaikuttavuuden arvioinnin hyödyt aiheuttavatkin monesti myös ristiriitoja. (Dahler-Larsen, 2005, s. 43)

Vastustusta voi aiheuttaa myös arvioinnin vaatima kohtuullisen suuri työpanos. Arvioinnin tekemiseen tarvitaan organisaatiosta useamman henkilön työpanos usealta eri prosessilta. Alussa IOOI-logiikkaketjun muodostaminen voi aiheuttaa turhautumista ja sekavuutta. Kannattaakin aloittaa sillä mitä asiasta jo tiedetään ja listata ne, sen jälkeen aletaan valitsemaan reittejä, miten näihin havaittuihin kehitysehdotuksiin päästään. (Dahler-Larsen, 2005, s. 44)

Kuva 7. Vaikuttavuusarvioinnin vuokaavio (Dahler-Larsen, 2005, s. 34)

Kuvassa 7 kuvataan vaikuttavuusarvioinnin vuokaavio. Jokaisen vaiheen välissä on sisältöä, jota jatkojalostetaan logiikkaketjun mukaisesti kohti tulosta. Kaikki välivaiheet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, jolloin pystytään valitsemaan merkitsevin sisältö seuraavaa vaihetta varten. (Dahler-Larsen, 2005, s. 34)

4.2 Aikaisemmat tutkimukset

Kyselytutkimuksia on tehty ainakin kaksi kappaletta liittyen Metsään.fi-tiedotteeseen. Molemmat ovat olleet AMK-tason opinnäytetöitä. Kyseiset tutkimukset ovat osittain tehty aikana, jolloin alueelliset Metsäkeskukset olivat yhdistymässä Suomen metsäkeskukseksi. Metsään.fi-palvelu oli myös tuohon aikaan kohtuullisen uusi. Tutkimuksista on siten aikaa useampi vuosi, ja tämä tutkimus on relevantti Metsään.fi-palvelun ja tiedotteen päivittymisen vuoksi.

Tämän lisäksi myös metsävaratiedon keruu on muuttunut vuoden 2020 alusta tiheäsyklisemmäksi ja tarkemmaksi. Koko Suomi tullaan laserkeilaamaan 6 vuodessa ja aineisto on 5 kertaa tarkempaa aikaisempaan verrattuna. Aikaisempi inventointikierto oli 10 vuotta.

Kaksi aikaisempaa tutkimusta noudattelivat perinteistä kyselytutkimuksen kaavaa, jossa ensin selvitetään Metsään.fi-tiedotteen vahvuudet ja heikkoudet ja rakennetaan kyselytutkimus sen perusteella. Aikaisemmissa tutkimuksissa teoriaosuus on kohtuullisen niukkaa ja pääosa työstä on kyselyn rakentamisen ja tulosten analyysin pohdintaa. Lounais-Suomen metsäkeskuksen alueella tehtiin vuonna 2016 Metsään.fi-tiedotteeseen liittyvä kyselytutkimus. Kysely kohdistui metsänomistajiin, jotka olivat saaneet tiedotteen keväällä 2014. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää metsänomistajien aktiivisuutta tiedotteen saamisen jälkeen. Kyselyssä paneuduttiin myös tiedotteen ymmärrettävyyteen. (Itäkylä, 2016, s. 14)

Kyselytutkimuksen yksi isoimmista haasteista on saada tarpeeksi vastauksia sen luotettavuuden osoittamiseksi. Kirjepostilla lähetettävän kyselyn saajaluettelo jää yleensä pienemmäksi kuin sähköisesti lähetettävän, koska manuaalista työtä liittyy siihen enemmän kuin sähköisiin massapostituksiin. Lounais-Suomen alueelle mennessä kyselyssä oli 395

vastaanottajaa joista 23 valittiin mukaan tutkimuksen tulosten analyysiin. (Itäkylä, 2016, s. 15-16)

Vaikuttavuuden tutkiminen näin pienellä vastaajamäärällä on luonnollisesti vaikeaa ja myös epäluotettavaa, eikä siitä voida vetää suurempia johtopäätöksiä Metsään.fi-tiedotteen tarpeellisuudesta. Tuloksista voidaan havaita pari hyvin ennalta arvattavaa suuretta - metsänomistajien korkea keski-ikä ja naisvastaajien pieni osuus. Tämä on edelleen hyvin tyypillistä metsäalalla ja metsänomistuksessa. Kirjeitse lähetettävä kysely tavoittaa iäkkäämpiä henkilöitä paremmin, tosin täysin aukoton tämäkään oletus ei ole. Suurin osa vastaajista (44%) oli eläkeläisiä, 20% oli alan yrittäjiä ja palkansaajia oli 16%. (Itäkylä, 2016, s. 17)

Toisessa tutkimuksessa kyselyn luotettavuus on jo ihan eritasolla - 400 lähetettyä ja 119 palautunutta vastausta. Tutkimuksen yhteenvedossa todetaan, että metsänomistajat ymmärtävät Metsään.fi-tiedotteen hyvin ja pitävät sitä tarpeellisena. Tiedote on myös aktivoinut joitain metsänomistajia ottamaan yhteyttä yhteistyökumppaniin, vaikka moni toteaaakin, että haluaisi yhteydenoton tulevan toimijan suunnalta. (Saraste, 2015, s. 17)

5 Aineisto ja menetelmät

Tässä työssä Metsään.fi-tiedotteen vaikuttavuutta mittaava menetelmä oli ensisijaisesti kyselytutkimus. Sidosryhmäanalyysi, arvon tuotto asiakkaalle -analyysi sekä tulevaisuustyöpaja ja innovaatioprosessi toteutettiin opinnäytteen tueksi ja ne toimivat Metsäkeskuksen toiminnan kehittämisen välineinä. Tulevaisuustyöpajalla ja innovaatioprosessilla pystyttiin selvittämään Metsäkeskuksen rooli ja sellaiset kehityskohteet, jotka heijastuvat olennaisesti myös itse tiedotteeseen, kuten metsävaratiedon laatu. Innovaatioprosessin tuoma hyöty keskittyi asiakaskohderyhmien valintaan, järjestelmien uudistukseen ja metsävaratiedon laatuun. Näiden menetelmien tuloksia voidaan havaita myös kyselytutkimuksen tuloksissa. Menetelmiä käytettiin myös YAMK-opintojen aikana, joten niitä oli mielekästä testata myös oikeassa tutkimuksessa.

5.1 Sidosryhmäanalyysi

Sidosryhmäanalyysin avulla pyritään selvittämään kaikki organisaation sidosryhmät ja myös priorisoimaan ne. Analyysissä tunnistetaan myös sidosryhmien tarpeet ja motivaatiotekijät. Analyysin avulla pystytään hahmottamaan Metsäkeskuksen yhteistyökumppanit ja rahoittaja visuaalisesti ymmärrettävässä muodossa. Analyysin tarkoitus on hahmottaa, kenen kanssa organisaatio on tekemisissä ja mikä vaikutus muiden roolilla on organisaation omaan toimintaan.

5.2 Arvon tuotto asiakkaalle -analyysi

Arvon tuotto asiakkaalle -analyysin tarkoituksena on selvittää, miten arvoa voidaan tuottaa asiakkaalle nykyisen liiketoiminnan ja tulevaisuuden mahdollisuuksien kannalta tarkasteltuna. Analyysissä muodostetaan taulukko, johon otsikoidaan arvot. Arvot ovat: Taloudellinen arvo, toiminnallinen arvo, emotionaalinen arvo ja symbolinen arvo. Näiden otsikoiden alle kerätään keskeisiä toiminnan painopisteitä.

5.3 Tulevaisuustyöpaja

Tulevaisuustyöpajojen merkitys tutkimustyössä on suuri organisaation henkilöstön osallistamisen takia. Työpajan teon jälkeen henkilöstöllä itsellään on näkemys, miten organisaation toimintaa tulisi viedä eteenpäin. Työn tuloksien jalkauttaminen käytännön tekemiseen - ammatillinen osaaminen ja asiantuntijuus lisääntyvät organisaatiossa. (Eskolin, 2017, s. 38-40)

Tavoitteena oli työyhteisön (8 toimihenkilöä kahdesta eri prosessista) kanssa miettiä, kuinka Metsäkeskuksen rooli muuttuu toimintaympäristön muutoksessa. Metsäkeskus otti vuoden 2020 alusta käyttöön nopeamman valtakunnallisen inventointikierron. Olennaisena tavoitteena on miettiä myös Metsäkeskuksen tulevaisuuden roolia metsäsektorilla; Metsäkeskus on puolueeton toimija metsäalalla. Puolueettomuuden ja sen tuoman vastuun ja maineen ylläpitäminen on erittäin tärkeää.

Käytettävänä menetelmänä on 8-kenttä SWOT. Metsäkeskus on tilanteessa, jossa sillä on edessään uhkia, mutta ennen kaikkea mahdollisuuksia, tämän työkalun avulla saavutetut tulokset ovat päteviä tulevaisuuden toimintaympäristöä selvitettäessä.

Kysymykset:

1. Mikä tulee olemaan Metsäkeskuksen rooli 2020-luvulla?
2. Miten metsävaratiedon laatu varmistetaan uuden ja lyhyemmän inventointikierron aikana?
3. Miten kehittää järjestelmien vakautta lakisääteisten tehtävien hoitamisen varmistamiseksi?
4. Miten Metsäkeskus turvaa rahoituksensa myös tulevaisuudessa?

5.4 Innovaatioprosessi

Prosessissa käytettäväksi menetelmäksi valikoitui KJ-menetelmä. Menetelmä pyrkii ryhmittelyyn ja avainsanojen perusteella luomaan yhtenäisen ratkaisun esitettyyn ongelmaan ryhmätyöskentelyn avulla. Nimi tulee menetelmän kehittäjän japanilaisen Jiro Kawakitan mukaan. Tunnetaan myös nimillä KJ-analysis ja the affinity diagram.

5.5 Kyselytutkimus

Tässä opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta. Menetelmäksi valikoitui kyselytutkimus. Kysely on puolistrukturoitu.

”Kyselytutkimus on tärkeä tapa kerätä ja tarkastella tietoa muun muassa erilaisista yhteiskunnan ilmiöistä, ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Tämän tyyppiset kiinnostuksen kohteet ovat sekä moniulotteisia että monimutkaisia.” (Vehkalahti, 2019, s. 11)

Tutkimustyön menetelmänä käytetään asiakkaille lähetettävää Webropol-kyselyä. Kysely rakennettiin yhdessä Metsäkeskuksen asiantuntijoiden kanssa. Kysymysten asettelun pohjana käytettiin Metsäkeskuksessa aikaisemmin käytettyjen kyselyiden rakennetta, jotta yhteneväisyys organisaation toimintatapojen välillä pysyisi samana. Menetelmäksi valikoitui kyselytutkimus lähinnä sen takia, että tutkimuskysymykseen vastaaminen onnistuu näin luotettavimmin. Kysely lähetettiin erillisenä massapostituksena Webropol-palvelun kautta, joten taloudellista panosta kyselyn toimittamiseen ei muodostunut, pois lukien asiantuntijoiden työpanos kyselyn kehittämisen tukena.

Kysely lähetettiin sellaisille metsänomistajille, joiden metsiin oli valmistunut Metsäkeskuksen tuottamaa uutta kaukokartoitusaineistoa eli laserkeilauksella tuotettua metsävaratietoa vuosina 2019-2020. Heille oli mennyt Metsään.fi-tiedote tällä aikavälillä kirjepostilla. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään tiedotteen vaikuttavuutta, joten tarkoituksena oli lähettää kysely sellaisille metsänomistajille, jotka olivat saaneet tiedotteen 1-2 vuotta sitten. Tässä ajassa metsänomistaja on jo saattanut tehdä päätöksiä metsänsä suhteen ja tiedotteella on voinut olla tässä vaikutusta. Tiedostettuna riskinä oli se, että metsänomistaja ei muistaisi tiedotetta enää lainkaan. Avoimien vastauskenttien vastausten perusteella vain muutama henkilö oli todennut, että ei muista tiedotetta.

Kyselytutkimukseen valittiin metsänomistajia, jotka omistivat metsää yli 5 hehtaaria ja jotka olivat enintään 70-vuotiaita. Tämä perusmalli on todettu Metsäkeskuksessa toimivaksi ja vaikuttavuuden kannalta pienempien kuin 5 hehtaaria omistavien metsänomistajien vaikutus on pieni. Samoin yli 70-vuotiaat on jätetty pois sen takia että yleensä metsäasiat voivat olla jo nuorempien sukulaisten hoidossa tai sukupolvenvaihdos on jo tehty.

Ensin muodostettiin lista metsänomistajista, joille oli mennyt tiedote kirjepostilla, koska kirjepostin mukana menee myös karttaliite. Karttaliitteen haluttiin olla mukana, jotta kyselyssä pystyttiin saamaan vastauksia myös tiedotteen ulkoasuun liittyviin kysymyksiin. Tämän jälkeen valikoidusta joukosta valittiin ne, joilla oli sähköpostiosoite, jotta kysely voitaisiin lähettää heille sähköisesti.

Metsänomistajia valittiin neljän eri maakunnan alueelta: Uudeltamaalta Loviisan alue, Päijät-Hämeestä Padasjoen alue, Keski-Suomesta Kiuruveden alue ja Pirkanmaalta Akaan alue. Tähän päädyttiin osittain pakosta ja myös halusta saada metsänomistajia mukaan eri puolelta Suomea. Metsät maapohjineen ja metsätyypeineen sekä metsänhoidon perinteet vaihtelevat alueittain ja tätä haluttiin hyödyntää.

Kyselylomake lähetettiin 717 metsänomistajalle sähköpostilla 16.4.2021 klo 15. Kyselyyn sisältyi kaksi ennalta määritettynä aikana lähetettävää muistutusta. Ensimmäinen muistutusviesti lähetettiin 22.4.2021 klo 09.30. Ennen ensimmäistä muistutusviestiä vastauksia oli tullut 61 kappaletta. Muistutusviestin lähettämisen jälkeen vastauksia tuli lisää 45 kappaletta. Viimeinen muistutus lähetettiin 29.4.2021 klo 15. Ennen viimeistä muistutusviestiä vastauksia oli tullut yhteensä 106 kappaletta. Kysely sulkeutui 30.4.2021 klo 23.59. Lopullinen vastaajien määrä oli 129.

Lähetetyssä sähköpostissa oli mukana saateviesti ja linkki Webropol-kyselyyn. Saatekirjeessä kerrottiin tutkimuksesta ja sen tavoitteista. Saatekirjeen sisältö on tärkeä, sillä vastaaja voi sen perusteella tehdä päätöksen vastaamisesta kyselyyn. Saatekirjeen avulla pyrittiin saamaan vastaaja kiinnostumaan tutkimuksesta ja saamaan vastausprosentti mahdollisimman korkeaksi. Vastaajien kesken arvottiin pieni määrä S-ryhmän lahjakortteja. Tällä pyrittiin myös osaltaan houkuttelemaan asiakkaita vastaamaan kyselyyn.

Sähköpostikysely valittiin sen takia, että kysely pystytään lähettämään massapostituksena isolle joukolle hyvin pienillä kustannuksilla. Kyselyyn vastaamisesta pystyttiin myös muistuttamaan asiakkaita helposti - muistutukset voitiin kohdistaa vain sellaisiin asiakkaisiin, jotka eivät olleet vastanneet tiettyyn määräaikaan mennessä. Perinteisen postikyselyn hankaluus on muistutusviestien vaikeampi, ellei mahdoton lähettäminen. Yhtenä perusteena sähköisen kyselyn lähettämiseksi oli myös nuoremman tai enemmän tietotekniikasta perillä

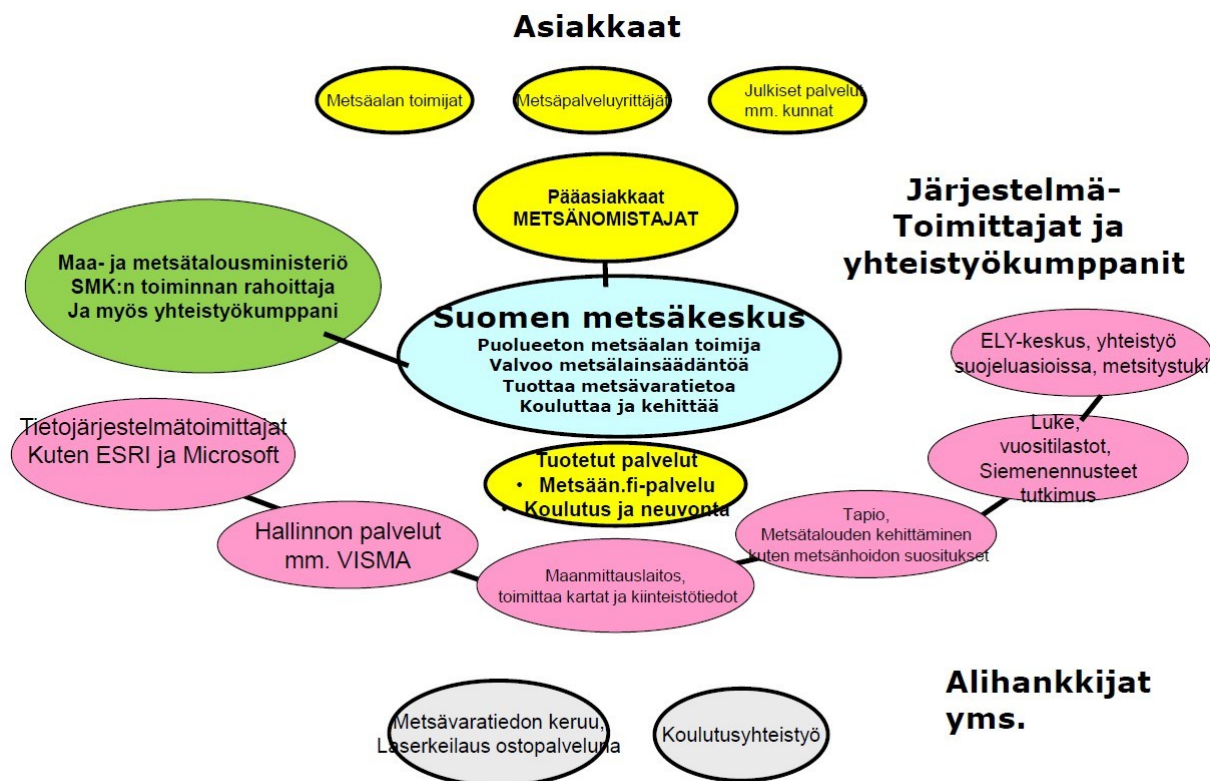
olevan metsänomistajakunnan tavoittaminen, sähköposti kun kulkee nykyään lähes kaikilla mukana älypuhelimessa. Haasteena on kyselyviestin joutuminen roskapostiin. Sitä pyrittiin estämään muuttamalla viestin otsikkoa pelkästä Webropol-kyselyn linkistä sisältämään myös lähettäjän nimen ja oppilaitoksen nimen. Sähköpostiosoitteiden oikeellisuutta, tai olivatko ne käytössä, ei pystytty varmistamaan.

Kysely koostui yhteensä 29 kysymyksestä, joista viimeisessä kysyttiin halukkuutta osallistua arvontaan. Näistä 21 kysymystä liittyi Metsään.fi-tiedotteeseen ja loput metsänomistajan perustietoihin. Tiedotteeseen liittyvillä kysymyksillä pyrittiin selvittämään, miten tiedotteen sisältämä informaatio koetaan ja onko sillä ollut vaikutusta metsänomistajan tekemiin päätöksiin niin lyhyellä kuin pidemmälläkin aikavälillä. Osassa kysymyksistä oli myös avoimia vastauskenttiä. Avoimien vastauskenttien määrä pyrittiin pitämään mahdollisimman pienenä, jotta tulosten raportointi ja yhteenvetojen muodostaminen olisivat helpompia.

6 Tulokset

6.1 Sidosryhmäanalyysi

Kuva 8. Suomen metsäkeskuksen sidosryhmät

Kuvassa 8 Metsäkeskuksen ympärille rakentuu oma sidosryhmäverkosto. Pääasiakkaana ovat yksityiset metsänomistajat ja metsäalan toimijat. Muita asiakkaita ovat esimerkiksi metsäpalveluyrittäjät, puunostoyhtiöt, koulut ja oppilaitokset, kunnat ja myös pankit. Sidosryhmäanalyysissä määriteltiin organisaation toimintakenttä ja siinä merkittävässä rooleissa olevat tahot ja yhteistyökumppanit ja ennen kaikkea asiakkaat. Suomen metsäkeskus on julkisrahoitteinen, maa- ja metsätalousministeriön välillisesti ohjaama puolueeton metsäalan organisaatio, jonka merkittäviä yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi Maanmittauslaitos. Maanmittauslaitos toimittaa kartta-aineistoja ja ilmakuvia sekä myös kiinteistörekisterin Metsäkeskuksen käyttöön. ELY-keskukset toimivat yhteistyökumppaneina esimerkiksi suojeluasioissa. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio tuottaa kirjallisuutta ja suosituksia metsätalouden hoitoon. Luonnonvarakeskus eli Luke

tuottaa arvokasta tutkimustietoa metsätaloudesta ja antaa esimerkiksi jokavuotiset siemenennusteet metsäpuille. Metsäkeskus kouluttaa metsänomistajia ja toimijoita ja näin ollen kehittää koko metsäsektoria ja pyrkii toiminnallaan edistämään metsäalan kasvua.

6.2 Arvon tuotto asiakkaalle -analyysi

Metsäkeskus ei harjoita liiketoimintaa, joten arvon tuottaminen asiakkaalle perustuu muihin lähtökohtiin. Metsänomistajat ja toimijat voivat hoitaa metsänhoitoon liittyviä asioitaan Metsäkeskuksen sähköisessä palvelussa. Metsäkeskus järjestää kursseja ja koulutuksia metsänomistuksen ja metsänhoidon eri vaiheisiin.

Kuva 9. Arvon tuotto asiakkaalle

Arvon tuotto asiakkaalle

Tehtävä: Analysoidaan miten arvoa voidaan tuottaa asiakkaalle nykyisen liiketoiminnan ja tulevaisuuden mahdollisuuksien kannalta tarkasteltuna.

Taloudellinen arvo

- Keskitytään hintaan
- Asiakkaan kokonaiskustannusten alentaminen

Taloudellinen arvo

- Julkisilla varoilla toimiva organisaatio (MMM rahoittajana)
- Palvelut, tuotteet ja koulutus maksutonta metsänomistajille
- Metsäasioiden hoito yhdessä palvelussa alentaa kustannuksia

Toiminnallinen arvo

- Metsävaratiedon kerääminen koko Suomen alueella → tehokasta ja tuottavaa (10 milj. ha metsävaratietoa)
- Metsään.fi-palvelu rakentuu tälle tiedolle ja palvelussa olevat tiedot aina käytettävissä sekä metsänomistajille että toimijoille
- Yhteistyön kehittämiseen tarkoitettu

Toiminnallinen arvo

- Toiminnan tehokkuus, toimitusvarmuus
- Kokonaisratkaisu

Emotionaalinen arvo

- Asiakaskokemus
- Tunnejohtamalla

Emotionaalinen arvo

- Henkilökohtainen neuvonta ja palvelu
- Merkityksellisyys
- Neuvonta kohdistuu oikeaan aikaan ja tilanteeseen metsänomistajalle

Symbolinen arvo

- Suomen metsäkeskus ei toimi puukaupan ja metsänhoidon käytännön rajapinnassa → Metsänomistajille "vieraampi"
- Metsäkeskuksella on hyvä maine metsätalouden käytännön toimintojen kehittämisessä ja innovoinnissa
- Puolueettomuus
- Asiantuntijatalo – asiantuntijoita metsänomistuksen eri tilanteiden hallintaan

Symbolinen arvo

- Brändin hallinta
- Mielikuvilla

Kuvassa 9 on selitetty arvon tuottamisen eri osa-alueet. Taulukkoon on mietitty keskeiset arvon tuottamiseen liittyvät osa-alueet. Toiminnallinen arvo muodostuu kokonaisvaltaisesta ja toimivasta palvelukonseptista. Metsäkeskus kerää metsävaratietoa koko Suomen alueelta tehokkaasti ja tuottavasti. Metsään.fi-palvelu rakentuu tälle tiedolle ja tiedot ovat saatavilla ympäri vuorokauden kirjautuneille asiakkaille.

Emotionaalinen arvo koostuu henkilökohtaisesta neuvonnasta ja palvelusta maksutta. Metsänomistajat kokevat organisaation tekemän työn merkityksellisenä ja yleishyödyllisenä koko valtakunnan hyväksi. Neuvonta myös pyritään kohdistamaan tietoisesti oikeaan aikaan ja tilanteeseen metsänomistajan kannalta, mikä edelleen kasvattaa tunnearvoa.

Metsäkeskuksen symbolinen arvo on kaksijakoinen. Metsäkeskus ei toimi puukaupan ja hoitotöiden käytännön toimissa, vaan valvoo metsälain toteutumista näillä kohteilla resurssit huomioon ottaen. Metsäkeskus on joillekin metsänomistajille vieraampi ja vaikeasti hahmotettava. Toisaalta taas Metsäkeskuksella on hyvä maine metsätalouden eteenpäin viemisessä ja yhteistyön kehittämisessä koko metsäsektorilla. Metsäkeskusta pidetään yleisesti asiantuntijatalona, josta saa tietoa ja opastusta metsänomistuksen eri tilanteisiin.

6.3 Tulevaisuustyöpaja

Kuva 10. 8-kenttä SWOT-matriisi

<p style="text-align: center;">Sisäiset</p> <p style="text-align: center;">Ulkoiset</p>	<p style="text-align: center;">1. Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Riippumattomuus -Metsävaratiedon määrä -Mv-tiedon laatu pääosin hyvää -Asiantuntijatalo 	<p style="text-align: center;">2. Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Byrokratia -Henkilöstön ikärakenne -Uusien toimihenkilöiden koulutus -Mv-tiedon laatu vaihtelee -Järjestelmien vakaus
	<p style="text-align: center;">3. Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Erottautuminen metsäsektorilla -Asiantuntijuuden lisääminen -mv-tiedon palvelualustan rakennus -Profiloituminen ilmastoasiantuntijaksi 	<p style="text-align: center;">5. Menestystekijät (1+3)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Uusien aineistojen tuottaminen esim. yrittäjien käyttöön joilla pienet resurssit -Hiilensidonnin ja ilmastomuutoksen guru -Mv-tiedon julkisuus ja sen pohjalle rakennettavat palvelut -Uuden nopeamman inv. kierron tarjoamat mahdollisuudet
<p style="text-align: center;">4. Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> -MMM rahoituksen merkittävä supistuminen -Lainsäädännön muuttuminen -Toimintaymp. muutos 	<p style="text-align: center;">7. Uhat voitoiksi (1+4)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vaikuttavuuden osoittaminen rahoittajalle -Sidosryhmäyhteistyö -Ilmastomuutoksen tuoma paine lisätä aihepiiriin asiantuntijuutta 	<p style="text-align: center;">8. Kriisitilanteet (2+4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uuden inv. kierron liian tiukka toteutusaikatalulu (koko Suomi 6 vuodessa) epäonnistuu -Rahoitusta supistetaan merkittävästi, mikä aiheuttaa yt-neuvottelut ja töiden priorisoinnin -Byrokratia hidastaa toimintaa merkittävästi ja järjestelmä uudistuksia ei saada toteutettua aikataulussa.

Kuvassa 10 on kuvattu 8-kenttä SWOT-matriisilla selville saadut tulokset eli vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Näitä kuvataan seuraavaksi.

6.3.1 Menestystekijät

Metsäkeskuksen selvä vahvuus on ehdottomasti laadukkaan ja kattavan metsävaratiedon tuottaminen. Metsävaratieto on julkista ympäristötietoa ja tämän takia metsävaratietoa on saatavilla myös avoimena metsätietona. Avoin metsätieto on julkista ympäristötietoa ja sitä on saatavilla esimerkiksi kemera-hakemuksista, metsänkäyttöilmoituksista ja metsälain erityisen tärkeistä elinympäristöistä. Kaikki tieto esitetään ilman henkilötietoa, eikä se ole suoraan yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Avoin metsätieto mahdollistaa julkisin varoin tuotetun tiedon lataamisen. Osaavat toimijat voivat käyttää aineistoa omien palveluidensa rinnalla tai kehittää kokonaan uusia metsänomistajia palvelevia tuotteita.

Metsäkeskuksen tavoitteena tulevaisuudessa on tuottaa yhteinen palvelualusta tai portaali, jonka kautta metsänomistaja tai metsäalan toimija pääsee helposti asioimaan sähköisesti. Tiedon jakaminen on jo nyt mahdollista yhteistyökumppaneiden kesken, mutta uuden alustan myötä kaikki toiminnallisuudet toivottavasti helpottuvat entisestään. Palvelusta pyritään tekemään monikanavainen, jotta erilaista metsänomistajakuntaa voidaan palvella tehokkaasti ja tarpeen vaatimalla tavalla.

Metsäkeskus on siirtynyt uuteen lyhyempään inventointikiertoon, joten metsävaratiedon tarkkuus paranee merkittävästi. Samalla työmäärä lisääntyy koska dataa kertyy moninkertainen määrä lyhyemmässä ajassa. Tämä toivottavasti mahdollistaa uusien toimihenkilöiden rekrytoinnin ja asiantuntijuuden lisäämisen aiheen ympärille varsinkin uusien tietotuotteiden kehittämiseen.

Ilmastonmuutos ja hiilensidonta ovat tämän hetken kuumia puheenaiheita. Metsäkeskuksen tulisi profiloitua näiden asioiden moniosaajaksi hyvinkin nopeasti muodostamalla esimerkiksi asiantuntijaryhmä. Metsäala on muuttumassa todella kovaa vauhtia entistä nopeammin pelkästä metsätalouden harjoittamisesta myös luonnonhoidon ja hiilensidonnan toimialaksi. Toki luonnonhoito on jo nyt yhtenä osana metsänhoitoa, mutta se pitää saada vieläkin vahvemmin kiinteäksi osaksi metsänhoidon töitä. Edelleen luonnonhoito ajatellaan irralliseksi omaksi kokonaisuudekseen, vaikka metsänhoito on nykyään jo metsän- ja luonnonhoitoa.

6.3.2 Heikkoudet vahvuuksiksi

Metsäkeskus on vahvasti tekemisissä lainsäädännön kanssa. Toimintaa ohjaa useampi laki ja Metsäkeskus myös valvoo metsälainsäädännön toteutumista. Nämä aiheuttavat paljon byrokratiaa ja sitä kautta jähmeyttä. Jähmeyttä aiheuttaa myös epäsäännölliset järjestelmien käyttöhäiriöt, jotka aiheuttavat käsittelyjonoja ja uupumusta työntekijöille töiden kasautuessa. Metsäkeskukseen perustettiin erillinen kehityspalveluiden prosessiyksikkö toteuttamaan järjestelmien uudistusta ja vakauttamaan niiden toimintaa. Kehityspalvelut on tuottanut myös selkeän digitiekartan seuraavalla viidelle vuodelle, missä määritellään uudistuksien toteutusaikataulut.

Muutamaa metsänkäyttöön liittyvää lakikokonaisuutta ollaan muuttamassa - kestävän metsätalouden rahoituslaki on umpeutumassa muutaman vuoden sisään. Muutoksilla pyritään selkeyttämään ja joustavoittamaan asioiden käsittelyä ja tulkintaa, jotta kasvavan tietomäärä lainmukainen valvonta ja käsittely olisi mahdollisimman tehokasta.

Vaikka metsävaratieto on pääosiltaan laadukasta, niin toisaalta metsätiedon laatu on myös alueittain vaihtelevaa. Tämä aiheuttaa eriarvoisuutta maan sisällä. Keilaus suoritetaan kilpailutetun ulkopuolisen toimijan toimesta ja epävarmuuksia ja laadultaan huonoa tietoa on olemassa alueellisesti.

Henkilöstössä työskentelee paljon ihmisiä, joilla eläkeikä on alle 10 vuoden päässä. Uusien toimihenkilöiden rekrytointi on ollut vaikeaa valtionavun rajoitteiden takia. Viimeisten vuosien aikana Metsäkeskus on alkanut kiinnittämään tähän huomiota ja nuoria on alettu rekrytoimaan erilaisiin työtehtäviin. Vuosien 2020-2021 aikana on aloitettu eläköityvien asiantuntijoiden työtehtävien täyttämiseen tähtäviä 1-2 vuoden mittaisia oppimispolkuja.

6.3.3 Uhat voitoiksi

Metsäkeskus saa toimintansa rahoituksen Maa- ja metsätalousministeriöltä. Tämä valtionapu on ollut muutaman vuoden kohtuullisen tasainen. Äkkinäiset muutokset hallitusohjelmassa ja valtionavun keskittäminen jonnekin muualle voi supistaa rahoitusta valtionavusta. Tämä aiheuttaa epävarmuutta. Metsäkeskuksen onkin pystyttävä osoittamaan vaikuttavuutensa, jotta rahoitus pysyisi tulevaisuudessakin vakaana. Ilmastonmuutos ja

hiilensidonta ovat aiheita, joista asiakkaat eli metsänomistajat kaipaavat opastusta ja neuvontaa. Metsäkeskuksella ei ole nimettyä ilmastoasiantuntijaa, vaikka tietämystä varmasti löytyykin. Tämän aiheen ympärille olisi elintärkeää saada nimetty asiantuntijajoukko vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Sidosryhmätyön merkitys on tärkeää. Osoittamalla selvästi sen, että Metsäkeskus palvelee sekä metsänomistajia, metsäalan toimijoita sekä koko yhteiskuntaa, löytyy sille selvä lokero monipuolisella metsäsektorilla.

6.3.4 Kriisitilanteet

Metsäkeskuksen toimintaa historiassa eniten keikuttanut tekijä on valtionavun määrän heittely. Pienikin muutos valtionavussa asettaa monen varsinkin määräaikaisten työntekijöiden työsuhteelle esteen jatkolle. Määrärahojen supistumisesta aiheutuu myös stressiä työntekijöille tulevaisuuden epävarmuudesta. Myös lakisääteisten tehtävien hoitaminen hidastuu ja vaikeutuu.

Uuden inventointikierron lyhentyminen 6 vuoteen asettaa myös paljon haasteita. Valtionavun soisi pysyvän ainakin nykyisellä tasolla, sillä niin kuin edellä on jo mainittu, työn ja datan määrä tulee moninkertaistumaan. On siis elintärkeää, että uusi inventointikierron saadaan onnistumaan. Datan määrän lisääntyessä myös järjestelmien uudistus tulee saada tehdyksi aikataulussa, jotta välineet tiedon tuottamiselle ovat kunnossa.

6.3.5 Kehittämistoimenpiteet

- Uusien rekrytointien varmistaminen
- Laajamittainen oppimispolkujen käyttöönotto ja jatko, jolla varmistetaan eläköitymisten takia muodostuvat osaamistyhjiöt organisaatiossa.
- Vaikuttavuuden osoittaminen rahoittajalle uuden inventoinnin onnistumisella ja merkittävällä sidosryhmätyöskentelyllä.
- Uusien asiantuntijaryhmien muodostaminen vastaamaan nykyisen asiakassegmentin vaatimuksia (luonnonhoito, ilmastonmuutos, hiilensidonta).

- Varmistetaan järjestelmien toimivuus uusilla ja päivitettyillä ratkaisulla. Tällä varmistetaan lakisääteisten tehtävien hoitaminen ja henkilöstön hyvinvointi.

6.3.6 Yhteenveto

Metsäkeskusten tie itsenäisistä ja alueellista Metsäkeskuksista uudeksi valtakunnalliseksi Suomen metsäkeskukseksi alkoi vuonna 2015. Tie on ollut välillä vaikea ja yt-neuvotteluita on käyty useaan kertaan. Metsäkeskus on kuitenkin kasvattanut luottamustaan metsäsektorilla valtavasti. Liiketoiminnan eriyttäminen kokonaisuudesta on onnistunut ja toiminta on nykyään riippumatonta. Kaukokartoitusperusteisen metsävaratiedon keruu ja tuottaminen on kokonaisuus, jonka ympärille tulevaisuuden tekeminen ja palvelut rakennetaan. Huomattakoon, että muita Metsäkeskuksen toiminnan painopisteitä ei sovi unohtaa vaan ne tulee pitää jatkossakin erinomaisella tasolla. Työpajassa saatujen tulosten priorisointi ja kehittämistoimenpiteiden kautta Metsäkeskus rakentaa itselleen varmaa perustusta, johon tulevaisuutta on hyvä rakentaa ja valtionavun saaminen varmistetaan myös jatkossa.

6.4 Innovaatioprosessi

6.4.1 KJ-menetelmä

Ensimmäisessä vaiheessa määritellään ongelman ydinkysymys. Ydinkysymykseksi valikoitui:

Miten Metsään.fi-tiedotteen sisältämä informaatio palvelee metsänomistajien eri tavoitteita oman metsäomaisuutensa hoidossa?

Tässä vaiheessa toimihenkilöt kirjoittavat itselleen lapuille ongelman muodostumiseen ja ratkaisuun keskittyviä asioita. Esille nousi seuraavia asioita:

- Metsävaratiedon laadun parantaminen, jotta se palvelisi myös tiedotteen sisältöä
- Esitettävän informaation priorisointi
- Hakkuu- ja hoitotöiden sekä luonnonhoidon tasapuolisuus tiedotteessa

- Erilaisten tavoitteiden omaavien metsänomistajien huomioiminen - oikeaa tietoa oikeaan tarpeeseen.
- Oikean kohderyhmän valinta asiakastietojen louhintavaiheessa
- Sisällön visuaalisen informaation selkeyttäminen (kuviorajat, hoitoteemat)
- Asiakkuudenhallintajärjestelmän ongelmat/kankeus tiedotteen lähettämisessä
- Maatila, jossa pelkästään peltoa voi olla meillä metsävaratiedon piirissä ja tiedote lähtee tällaiselle henkilölle.

Vaiheessa 2 ryhmiteltiin ensimmäisessä vaiheessa esille tulleet asiat samankaltaisuuden mukaan. Ryhmille muodostettiin myös nimet:

- Järjestelmien ja metsävaratiedon kehitys
- Sisällöntuotanto ja päivitys
- Asiakaskohderyhmän valinta

Kuva 11. KJ-menettelyn tuottama ryhmittely ja tärkeysjärjestys

	RYHMITTELY		
X- kirjaimien määrä kuvaa ryhmän tärkeyttä. XXX= tärkein jne. →	XX Järjestelmien ja mv-tiedon kehitys	X Sisällöntuotanto ja päivitys	XXX Asiakaskohderyhmän valinta
	Metsävaratiedon laadun parantaminen jotta se palvelisi myös tiedotteen sisältöä paremmin	Esitettävän informaation priorisointi	Erilaisten tavoitteiden omaavien metsänomistajien huomioiminen
	Asiakkuudenhallintajärjestelmän ongelmat/kankeus tiedotteen lähettämisessä	Hakkuu- ja hoitotöiden sekä luonnonhoidon tasapuolisuus tiedotteessa	Oikean kohderyhmän valinta asiakastietojen louhintavaiheessa
		Sisällön visuaalisen informaation selkeyttäminen (kuviorajat, hoitoteemat yms.)	Maatila jossa pelkästään peltoa voi olla meillä mv-tiedon piirissä ja tiedote lähtee tällaiselle henkilölle

Kuvassa 11 nähdään tärkeysjärjestys, joka valittiin vaiheessa 3. X-kirjaimien määrä kuvaa ryhmän tärkeyttä. Eniten x-kirjaimia saanut oli tärkein. Tärkeysjärjestyksessä suurimman arvon sai ”Asiakaskohderyhmän valinta”. Tätä perusteltiin sillä, että on pienempi vahinko, jos esitettävä informaatio on hieman pielessä kuin se, että täysin väärää tai vastakkaista ääripäätä edustavaa tietoa menee asiakkaalle, joka tämän johdosta kokee Metsäkeskuksen epäpätevänä organisaationa.

6.4.2 Strategian jalkauttaminen ja käytännön toimenpiteet

Kuva 12. Strategian jalkauttaminen

Strateginen tavoite		Asiakaskohderyhmän valinta		
-jonne vie toimenpidekokonaisuus		Asiakkuudenhallintajärjestelmän päivitys ja metsävaratiedon keruun uusi inventointikierto		
Suunnitelman valmistelija(t):				
Käytännön toimenpide	Vastuuhenkilö/ryhmä	Milloin alkaa? Milloin valmis?	Tekemisen mittarit	
Erialaisten tavoitteiden omaavien metsänomistajien huomioiminen	Uuden CRM – järjestelmän valmistelijat, elinkeinopalvelut	Alku 1/2019 Valmis 2/2020		
Oikean kohderyhmän valinta asiakastietojen louhintavaiheessa	Uuden CRM – järjestelmän valmistelijat, elinkeinopalvelut	Alku 1/2019 Valmis 2/2020	Henkilöstön osallistaminen kehitykseen, järjestelmän testaus pilottiryhmällä	
Metsävaratiedon laadun parantaminen jotta se palvelisi myös tiedotteen sisältöä paremmin	Metsätietopalvelut Ja sovellusten osalta kehityspalvelut	Alku 2016 Valmis 1/2020	Digitiekartta seuraavalle viidelle vuodelle	

Kuvasta 12 nähdään mitkä otsikot valikoituivat käytännön toimenpiteiksi. Toimenpiteiksi valikoitui asiakkuudenhallintajärjestelmän uudistus ja metsävaratiedon laadun parantaminen. Työryhmiä näiden tavoitteiden saavuttamiseen ollaan valmistelemaan ja toteutusaikataulut ovat selvillä. Uusien järjestelmien toteutusta tullaan testaamaan pilottiryhmien kanssa. Tarkoituksena on, että metsävaratiedon osalta saataisiin pilottialue, jossa tehtäisiin uuteen tiedonkeruuseen liittyvää testausta. Tätä testausta on jo toteutettu vuonna 2020 muutamalla alueella.

Tekemisen mittareiksi on asetettu metsävaratiedon digitiekartta, jonka perusteella työntekoa voidaan aikatauluttaa ja priorisoida. Asiakkuudenhallinnassa testiryhmän perustaminen ja henkilöstön osallistaminen kehittämiseen ovat tekemisen mittareita.

6.4.3 4i-malli

Kuva 13. 4i-malli

Kuvassa 13 on 4i-mallinnus, joka tehtiin viimeisenä vaiheena. 4i-mallinnuksella pyrittiin jäsentämään koko prosessia ideasta lopputuotteeksi. Kyseisen työn lopputuote ei ole yksiselitteinen tai joku tietty yksi asia. Tämä aiheutti hieman hankaluuksia mallinnuksen tekemisessä.

4i-mallissa pyrittiin jäsentämään koko ajattelun prosessin kulkua. Mallissa esitetyt tiedot ovat johdettu sekä KJ-menetelmällä saaduista tiedoista, että strategian jalkauttamisen miettimisellä.

6.4.4 Innovaatioprosessin johtopäätökset

Käytettyjen menetelmien tulokset olivat suuntaa antavia kyseisen palvelun kehittämiseen. Ryhmässä KJ-menetelmän kautta mietitty asiakokonaisuus sai hyviä huomioita ja esille tuotiin myös ongelmia. Näiden pohjalta saatiin muodostettua kolme tärkeintä ryhmää, joita alettiin työstää loppuun.

Kolme tärkeintä ryhmää nostettiin strategiseen mietintään ja käytännön jalkauttamiseen. Tämän mietinnän perusteella saatiin toimenpiteet ja niiden vastuuryhmät, toimenpiteiden aikataulutus ja osaamiset mittarit mietittyä. Haasteeksi muodostuu kohtuullisen tiukka

aikataulutus, mutta kun tiedetään että asioita on lähdetty jo viemään eteenpäin olivat aikajänteet helpompaa hahmottaa.

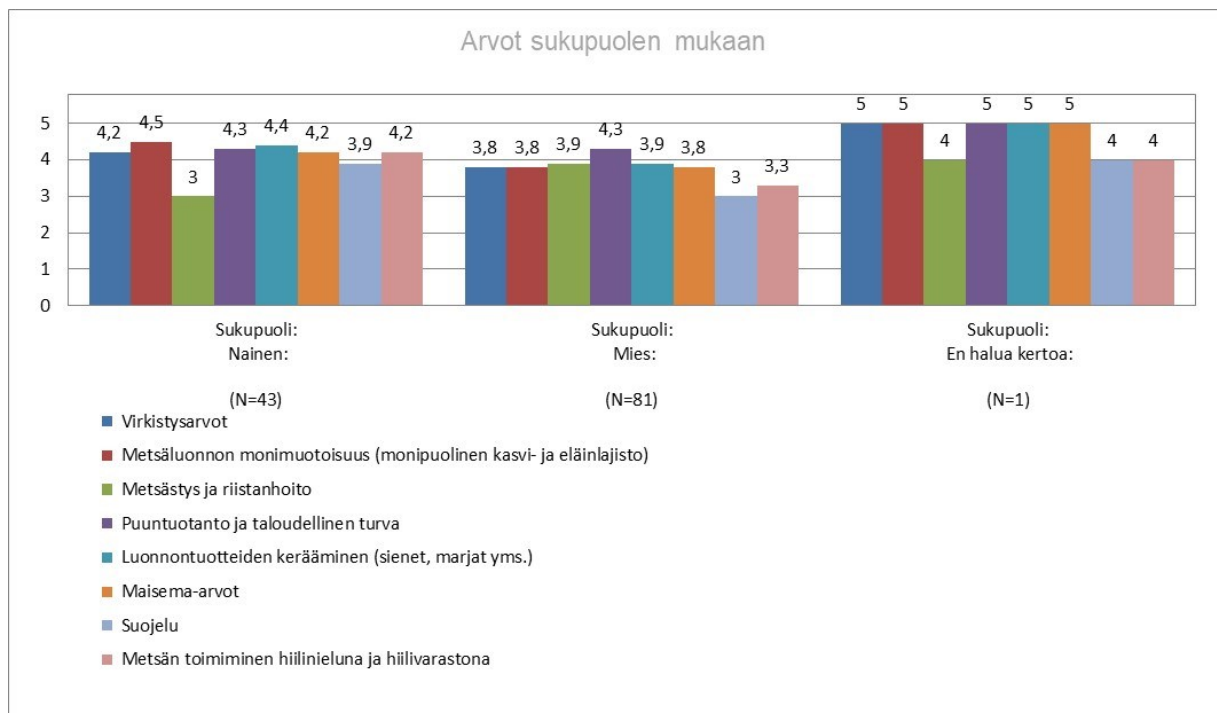
6.5 Kyselytutkimus

Tähän osaan on nostettu tärkeimmät ja merkittävimmät havainnot kyselyn tuloksista.

Tuloksia on esitetty havainnollisemmin taulukoiden kanssa. Taulukoiden otsikoiden paikat ja palkkien järjestys voivat vaihdella luettavuuden parantamiseksi. Palkkien yhteenlasketut prosenttiosuudet voivat olla vähemmän tai enemmän kuin 100, koska joissakin kysymyksissä on pystynyt valitsemaan useamman kuin yhden vaihtoehdon. Osassa kysymyksiä lukuarvona käytetään keskiarvoa asteikolla yhdestä viiteen.

6.5.1 Tuloksien ristiintaulukointi

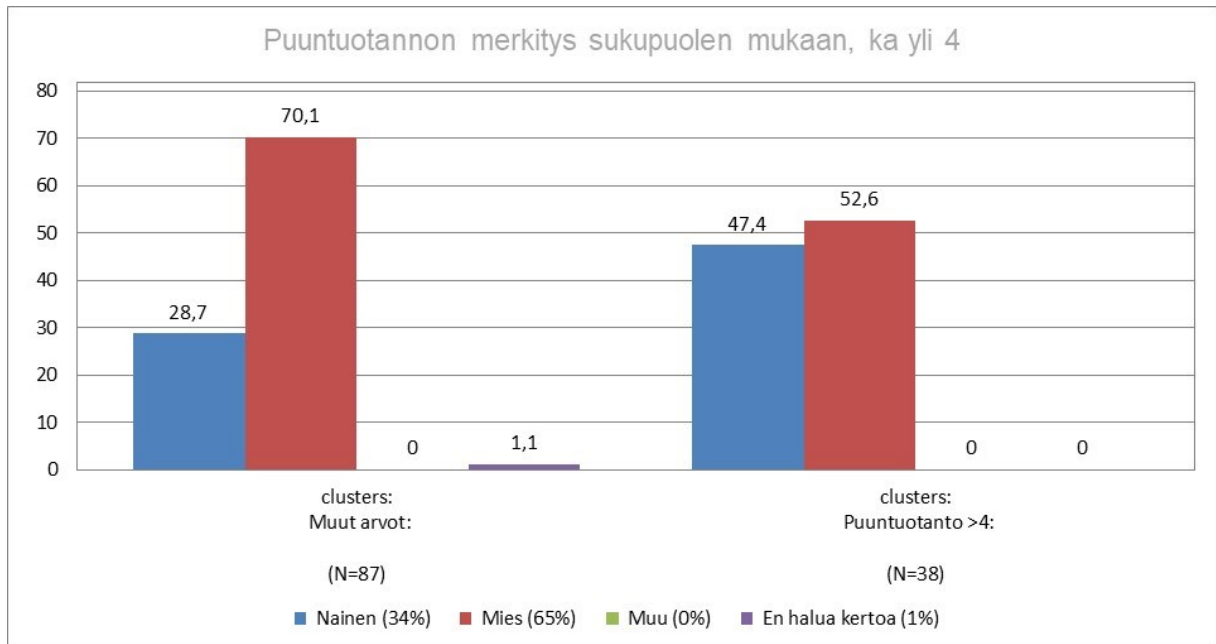
Taulukko 1. Metsänomistamisen arvot, nainen ja mies ristiintaulukoitu keskiarvolla

Taulukossa 1 on kuvattu naisten ja miesten väliset erot metsänomistukselleen asettamien arvojen välillä. Luvut ovat annettujen vastausvaihtoehtojen keskiarvoja asteikolla yhdestä viiteen, jossa 1 on täysin merkityksetön ja 5 erittäin tärkeä. Naisilla kaikkien vastausten keskiarvo on hieman korkeampi kuin miehillä. Naisille tietyt arvot ovat miehiä tärkeämpiä

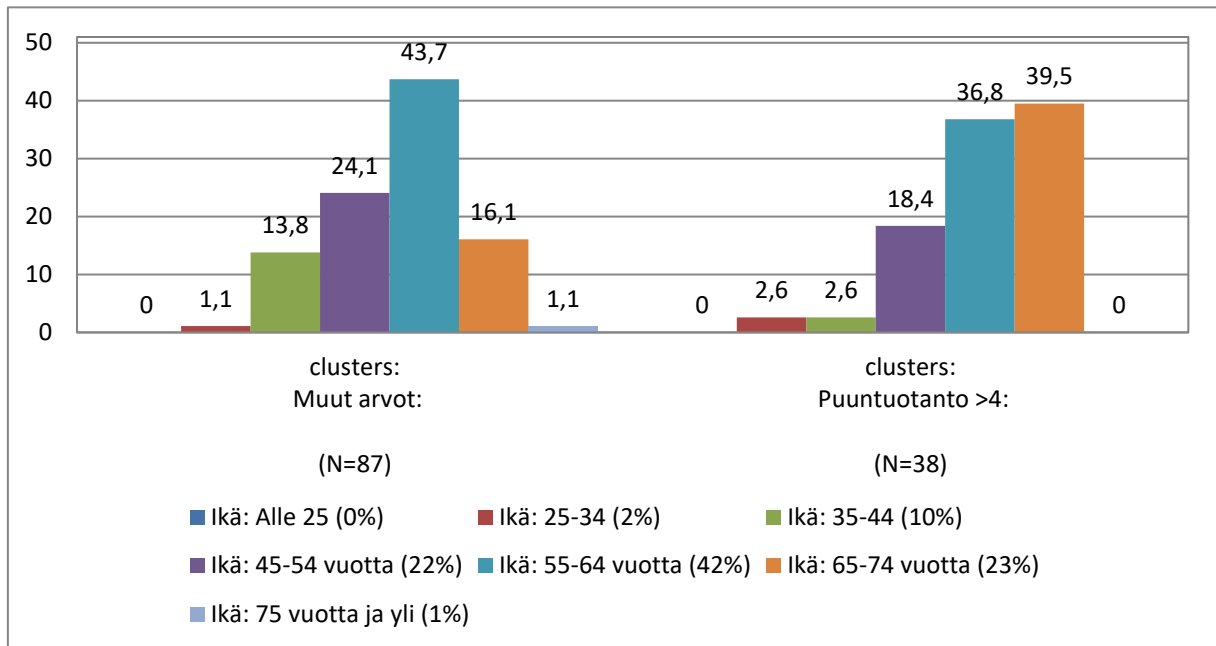
tässä otannassa. Suurin ero nähdään taulukon kolme vaihtoehdossa Metsästys ja riistanhoito, jossa miehet pitävät sitä erittäin tärkeänä keskiarvolla 3,9 ja vastaavasti naisilla vaihtoehto saa keskiarvoksi vain 3. Tämä oli myös ainoa vaihtoehto kysymyksessä, jossa miehille asia oli tärkeämpi kuin naisille.

Taulukko 2. Puuntuotannon merkitys (ka yli 4) sukupuolen mukaan

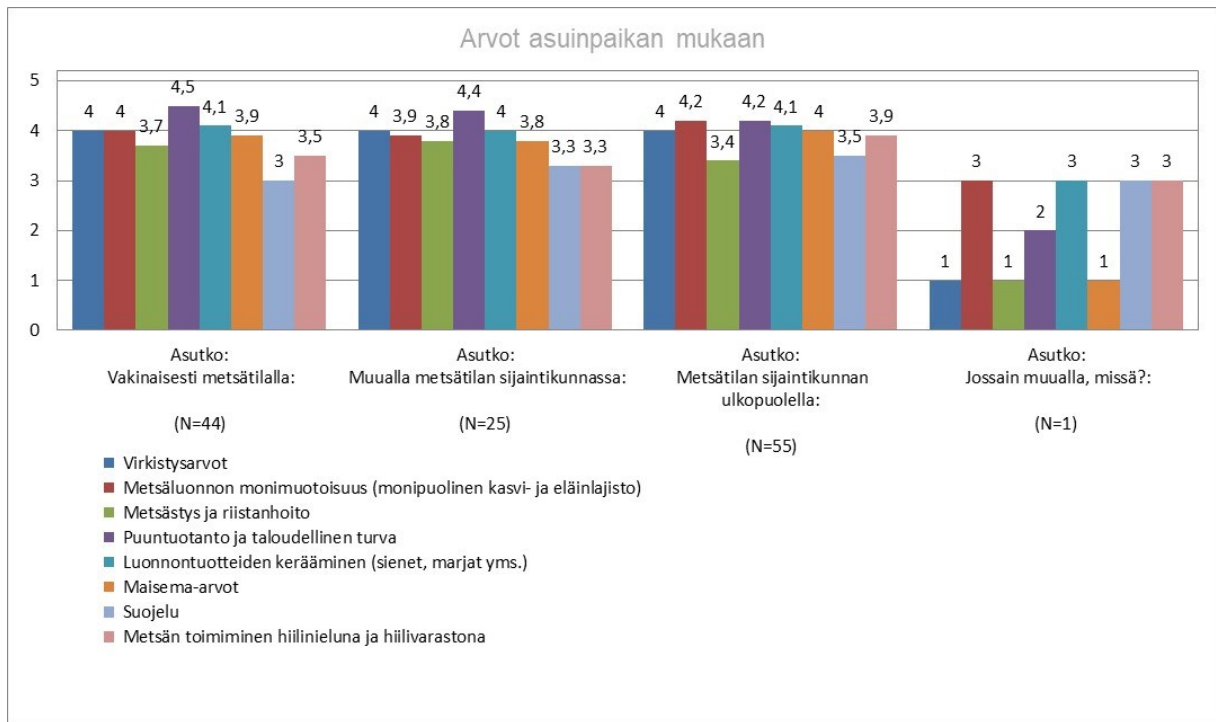
Taulukossa 2 tuloksia on jatkojalostettu niin, edellisen taulukon vastaajista on muodostettu klusteri eli joukko, joka on pitänyt puuntuotantoa kaikista merkitsevimpänä arvona metsänomistuksessa. Taulukkoon on otettu vain yli 4 keskiarvon antaneet vastaajat. Tulokset on jaoteltu naisten ja miesten, muun ja en halua kertoa -vastausten kesken. Naiset ja miehet ovat antaneet lähes yhtä paljon painoarvoa puuntuotannolle (oikeanpuoleiset kaksi palkkia) vastauksen keskiarvolla yli 4. Vasemmassa palkkiparissa muut arvot tarkoittaa kaikkien muiden arvojen yhteenvetoa naisten ja miesten välillä.

Taulukko 3. Puuntuotannon merkitys (ka yli 4) ikäluokan mukaan

Taulukossa 3 tarkastellaan taulukon 2 tapaan yli 4 keskiarvon antaneita vastaajia puuntuotannon osalta, mutta tässä vastauksia on jaoteltu iän mukaan. Näin saatiin selville tarkemmin, kuinka paljon kunkin ikäluokan vastaajista on antanut ka yli 4 puuntuotannolle. Tuloksesta voidaan huomata, että ikäluokissa 55-64 ja 65-74 on annettu eniten painoarvoa puuntuotannolle. Mitä nuorempi ikäryhmä sen pienemmän keskiarvon puuntuotanto saa.

Taulukko 4. Arvot asuinpaikan mukaan

Taulukossa 4 nähdään eriteltyinä miten eri asuinpaikoissa asuvat ovat antaneet vastaukset kuhunkin vaihtoehtoon. Vakinaisesti metsätilalla asuville puuntuotanto ja taloudellinen turva oli saanut eniten arvoa (keskiarvo 4,5). Samoin muualla metsätilan sijaintikunnassa asuvilla (keskiarvo 4,4). Myös luonnontuotteiden kerääminen on saanut painoarvoa näissä kahdessa ryhmässä keskiarvoilla 4,1 ja 4. Suurta eroa ei nähdä kolmannessakaan vastaajaryhmässä eli metsätilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvien kesken. Huomionarvoista on se, että tässä ryhmässä metsästys ja riistanhoito ei ole yhtä merkitsevää kuin edellisissä vastaajaryhmissä (keskiarvo 3,4). Sen sijaan metsän toimiminen hiilinieluna ja varastona näyttää olevan tälle ryhmälle tärkeämpää kuin muille (keskiarvo 3,9). Ulkopaikkakunnalla asuvilla ei välttämättä ole yhtä suurta tunnesidettä metsään tai sen taloudelliseen hyödyntämiseen kuin metsän läheisyydessä asuvilla. Metsää ei välttämättä koeta tulon lähteenä vaan siitä pyritään pitämään huolta hakkaamalla sitä.

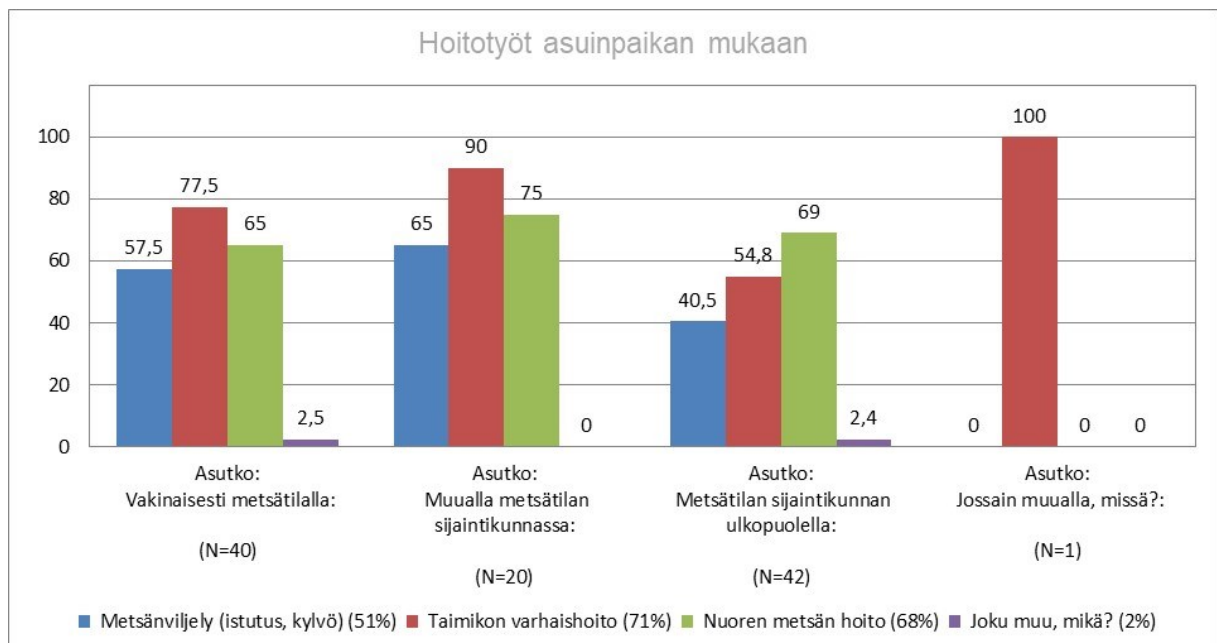
Taulukko 5. Arvojen keskiarvojakauma asuinpaikan mukaan

Kuinka tärkeitä seuraavat vaihtoehdot ovat sinulle metsänomistuksessa?:

	Asutko: Vakinaise... (N=44)	Asutko: Muualla m... (N=25)	Asutko: Metsätila... (N=55)	Asutko: Ulkomailla: (N=0)	Asutko: Jossain m... (N=1)	Asutko: Jossain m... Open tex... Vakinaise... (N=0)	Asutko: Jossain m... Open tex... Muualla m... (N=0)
Virkistysarvot	3.98	4	3.98		1		
Metsäluonnon monimuotoisuus (monipuoli...	4.02	3.88	4.18		3		
Metsästys ja riistanhoito	3.7	3.84	3.41		1		
Puuntuotanto ja taloudellinen turva	4.45	4.42	4.2		2		
Luonnontuotteiden kerääminen (sienet, m...	4.1	4	4.11		3		
Maisema-arvot	3.93	3.8	4.04		1		
Suojelu	3	3.28	3.51		3		
Metsän toimiminen hiilinieluna ja hiilivarast...	3.45	3.28	3.89		3		

Taulukossa 5 on esitetty edellä mainittuja asioita erilaisessa taulukkomuodossa. Taulukosta näkyy, minkälaisen keskiarvon jokainen vaihtoehto on saanut metsänomistajan asuinpaikan mukaan ristiintaulukoituna. Esiin nousevat vakinaisesti metsätilalla asuvien suhde suojelun tärkeyteen (keskiarvo 3) ja metsätilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvien suhde suojeluun ja hiilinieluihin ja varastoihin (keskiarvo 3,5 ja 3,9).

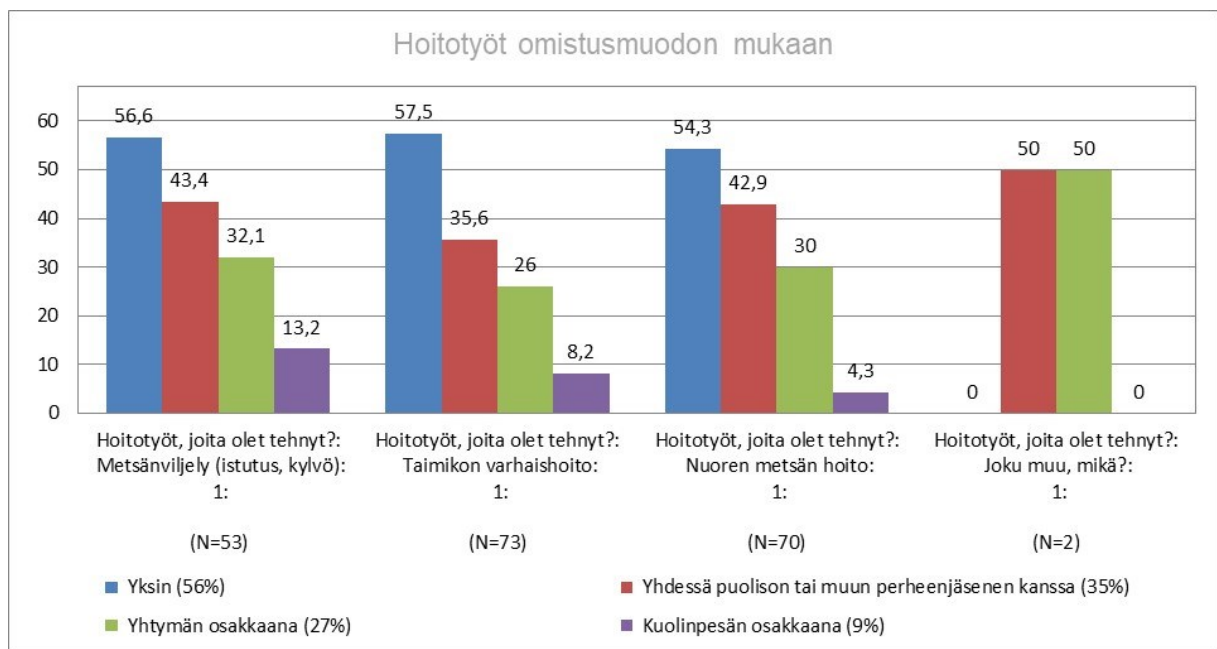
Taulukko 6. Hoitotyöt asuinpaikan mukaan

Taulukossa 6 nähdään yksityiskohtaisemmin, miten jokaisen vastaajaryhmän vastaukset olivat jakaantuneet eri hoitotöihin. Taimikon varhaishoito on vakinaisesti metsätilalla ja muualla metsätilan sijaintikunnassa asuvilla selvästi eniten tehty hoitotyö. Metsätilan

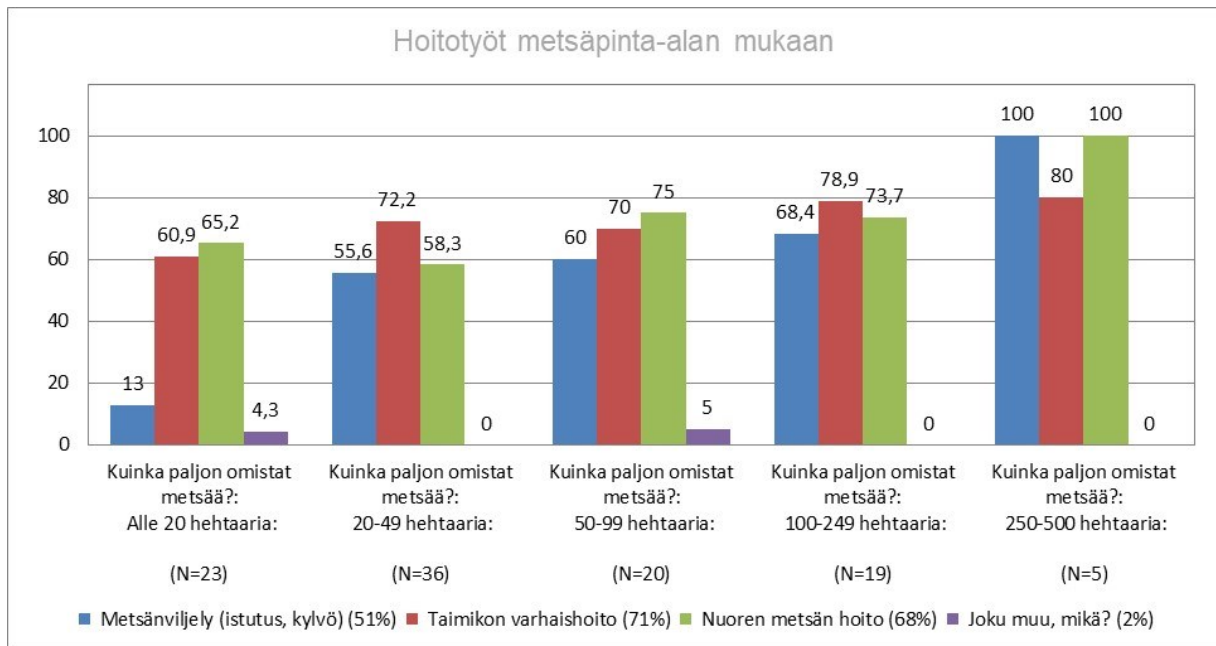
sijaintikunnan ulkopuolella asuvilla nuoren metsän hoitoa on tehty enemmän kuin muita hoitotöitä. Myös metsänviljelyä tehdään vähemmän metsätilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvien toimesta. Tätä selittää se, että etäisyyden vuoksi ei päästä itse tekemään istutuksia tai kylvöjä vaan ne on tarpeen vaatiessa ulkoistettu palveluntarjoajalle. Monesti uudistushakkuun jälkeen taimikon varhaishoito jää tekemättä ja taimikon heikkoon tilaan herätään vasta, kun metsä tarvitsee jo varttuneemman taimikon hoitoa.

Taulukko 7. Hoitotyöt omistajamuodon mukaan

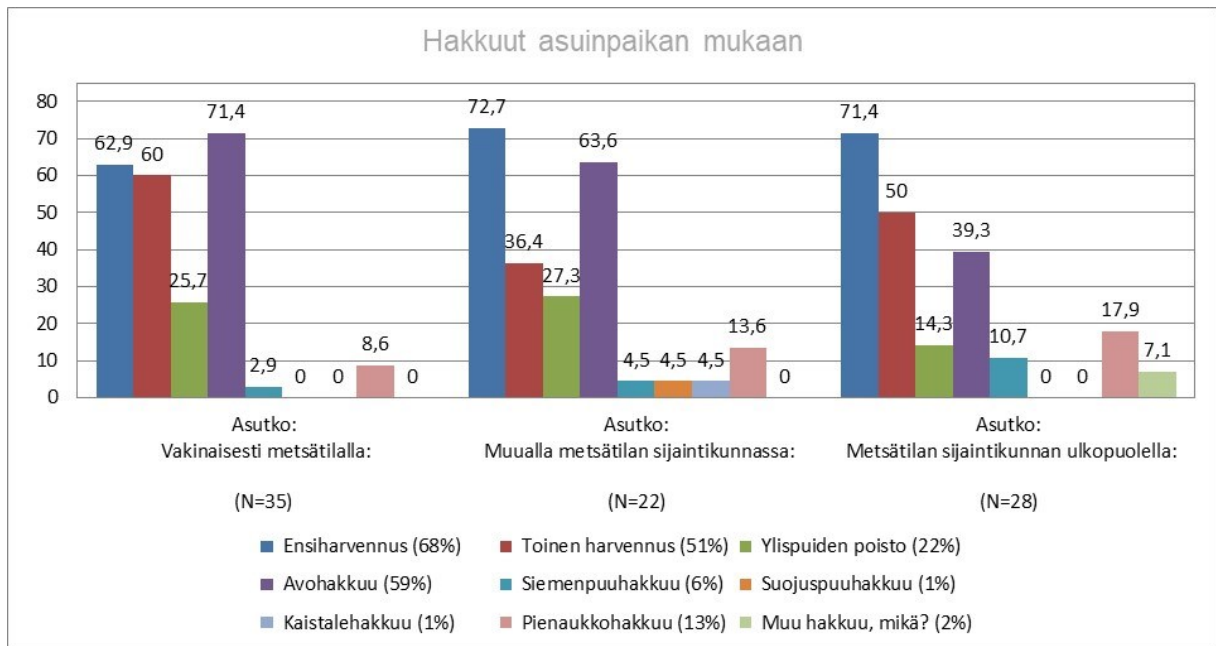
Taulukossa 7 jaotellaan hoitotöitä tehneet omistusmuodon mukaan. Yksin metsää omistavat ovat selkeästi aktiivisimpia. Kuolinpesän osakkaat tekevät hoitotöitä vähiten. Tämä voi osaltaan selittyä kuolinpesien omistuspuolelta rakenteella, joka voi joissain tapauksissa olla osakkaille haastava päätöksenteon suhteen. Taulukosta nähdään, että mitä enemmän metsätilalla on osakkaita, sen vähemmän tehdään hoitotöitä. Metsänviljely-vaihtoehtoon tuli 53 vastausta, taimikon varhaishoitoon 73, nuoren metsän hoitoon 70 ja joku muu, mikä -vaihtoehtoon 2 vastausta.

Taulukko 8. Tehdyt hoitotyöt metsäpinta-alan mukaan

Taulukosta 8 voidaan todeta, että metsäpinta-alan mukaan hoitotöistä taimikon varhaishoitoa on tehty eniten pinta-alaluokassa 100-249 hehtaaria. Merkitsevin ero huomataan metsänviljelyn osalta pienimmässä pinta-alaluokassa. Selitys voi olla se, että kysymyksessä määrätyn viimeisen viiden vuoden aikana ei ole tehty yhtään uudistushakkuuta, jolloin metsänviljelyä olisi tarvittu. Kysymyksessä, johon tämä taulukko liittyy, pystyi valitsemaan useamman kuin yhden vaihtoehdon. Tuloksia tuleekin lukea huomioiden, kuinka moni jokaisen pinta-alaluokan vastaajasta on vastannut tiettyyn vaihtoehtoon. Tämän perusteella muodostuu prosenttiosuudet jokaiselle hoitotyölle. Hoitotyöt ovat sellaisia, joita metsänomistajat tekevät monesti itse. Kyselyn perusteella edellä mainitut taimikon varhaishoito, nuoren metsän hoito ja metsänviljely ovat hyvin edustettuina lähes kaikissa vastaajaryhmissä.

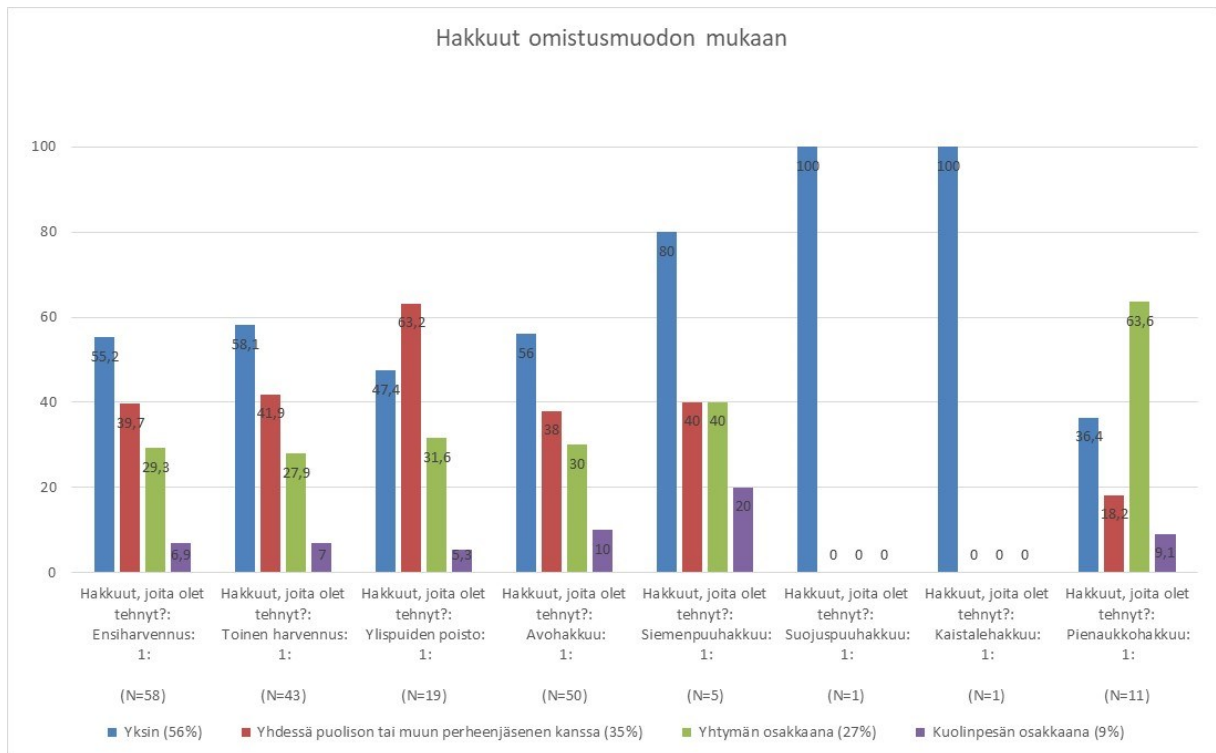
Taulukko 9. Hakkuut asuinpaikan mukaan

Taulukossa 9 asuinpaikalla suhteessa metsätilan sijaintiin voidaan todeta olevan merkitystä siihen, minkälaisia hakkuita metsätilalla tehdään. Kysymyksessä, johon tämä taulukko liittyy, pystyi valitsemaan useamman kuin yhden vaihtoehdon. Vakinaisesti metsätilalla asuvat ovat selvästi tehneet enemmän harvennushakkuita (toinen harvennus) kuin muut vastaajaryhmät. Metsätilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvat taas tekevät muihin ryhmiin verrattuna selvästi vähemmän avohakkuita. Tämä ryhmä tekee myös eniten jatkuvan kasvatuksen hakkuuna tunnettua pienaukkohakkuuta. Metsätilan sijaintikunnan ulkopuolella asuville metsän toimiminen hiilinieluna ja varastona -vaihtoehdon tärkeys tuli esille aikaisemmassa kysymyksessä. Avohakkuiden pieni määrä tässä ristiintaulukoinnissa voi siis selittyä sillä, että metsä halutaan pitää kasvamassa - hiilinieluna.

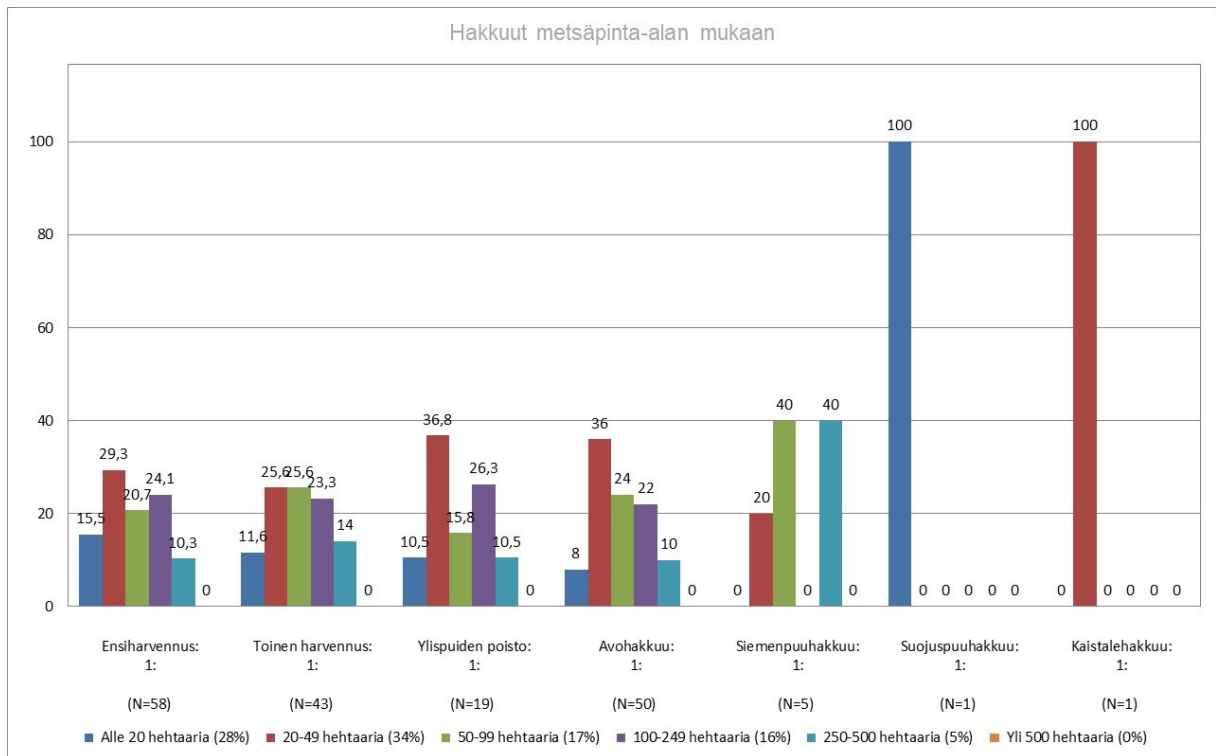
Hakkuita tehdään metsätilalla aktiivisesti ja ehkä myös odotusten mukaan. Hakkuutavat eivät tuota yllätystä - suurin osa vastauksista liittyy perinteisen tasaikäisen metsänkasvatukseen hakkuisiin, kuten ensiharvennukseen, toiseen harvennukseen ja avohakkuuseen. Avohakkuu on yksi uudistushakkuumenetelmistä, muut uudistusmenetelmät olivat vaihtoehtoina, mutta vastauksissa kuitenkin aliedustettuina.

Taulukko 10. Hakkuut omistajamuodon mukaan

Taulukossa 10 hakkuita on jaoteltu myös metsän omistusmuodon mukaan. Taulukosta selviää, että yksin metsätilan omistavat tekevät aktiivisimmin hakkuita, pois lukien ylispuiden poisto, jossa puolison tai muun perheenjäsenen kanssa metsää omistavat ovat aktiivisempia. Kuolinpesän osakkaat ovat tehneet valittavissa olevista vaihtoehdoista eniten siemenpuuhakkuita. Pienaukkohakkuuta oli tehnyt eniten yhtymän osakkaana olevat metsänomistajat. Pienaukkohakkuu on menetelmänä varsin uusi ja sillä pyritään metsän jatkuvaan kasvatukseen ilman avohakkuuta. Pienaukkohakkuuta tekee yllättävän moni eri omistusrühmissä.

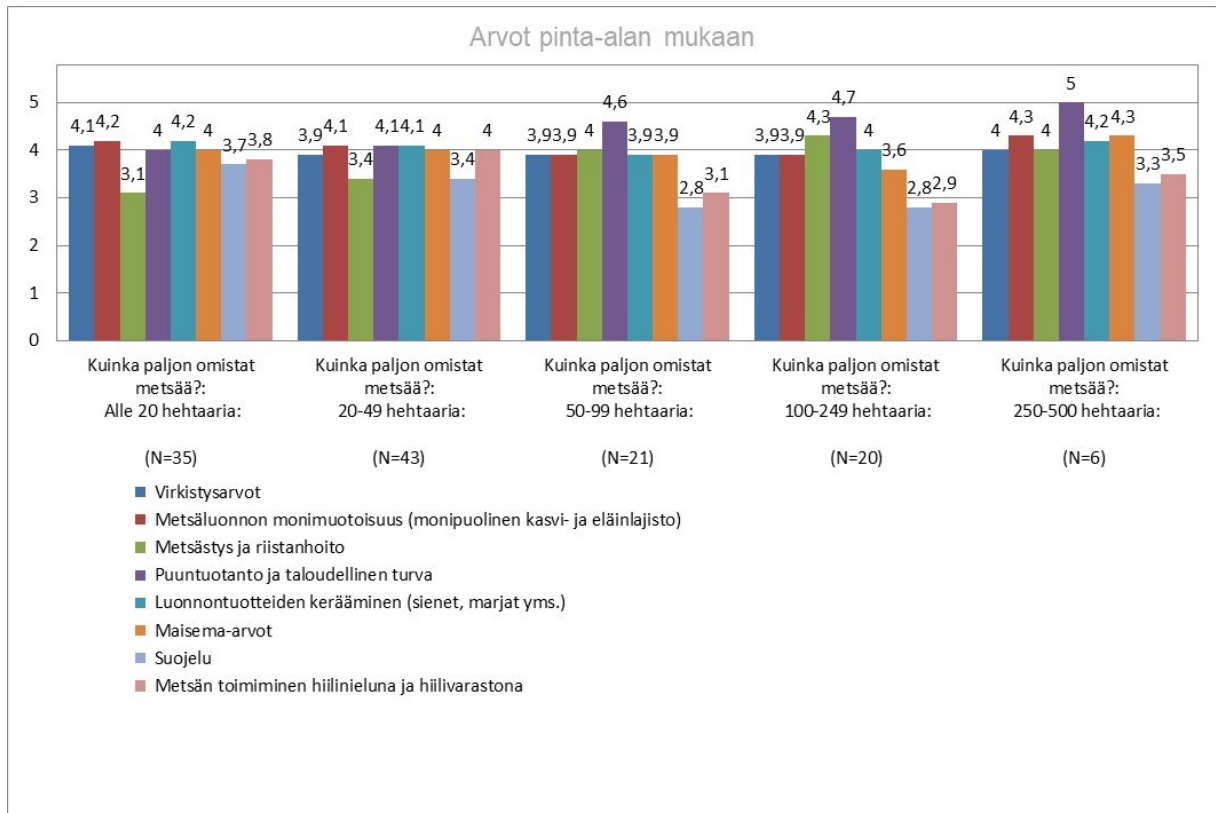
Taulukko 11. Hakkuut metsäpinta-alan mukaan

Kun hakkuita jaotellaan pinta-alan mukaan taulukossa 11, nähdään että kaikissa muissa vastaajaluokissa paitsi alle 20 hehtaaria omistavilla avohakkuu on yleistä - vain 15 prosenttia tästä vastaajaluokasta on tehnyt avohakkuita. Ainoat merkitsevät erot ovat ylispuiden poiston piikki omistajaluokassa 20-49 hehtaaria ja saman hakkuun notkahdus omistajaluokassa 50-99 hehtaaria. Vastausten eroavaisuudet voivat johtua metsälön puuston ikärakenteen vaihtelevuudesta. Kysymyksessä kysyttiin hakkuita, jotka olet tehnyt viimeisen viiden vuoden aikana, joten aikavälilläkin on merkitystä vastauksiin - 5 vuoden aikana metsässä ei välttämättä ole tehty mitään tai sitten ikärakenteen ollessa sopiva on hakkuita voitu tehdä paljonkin.

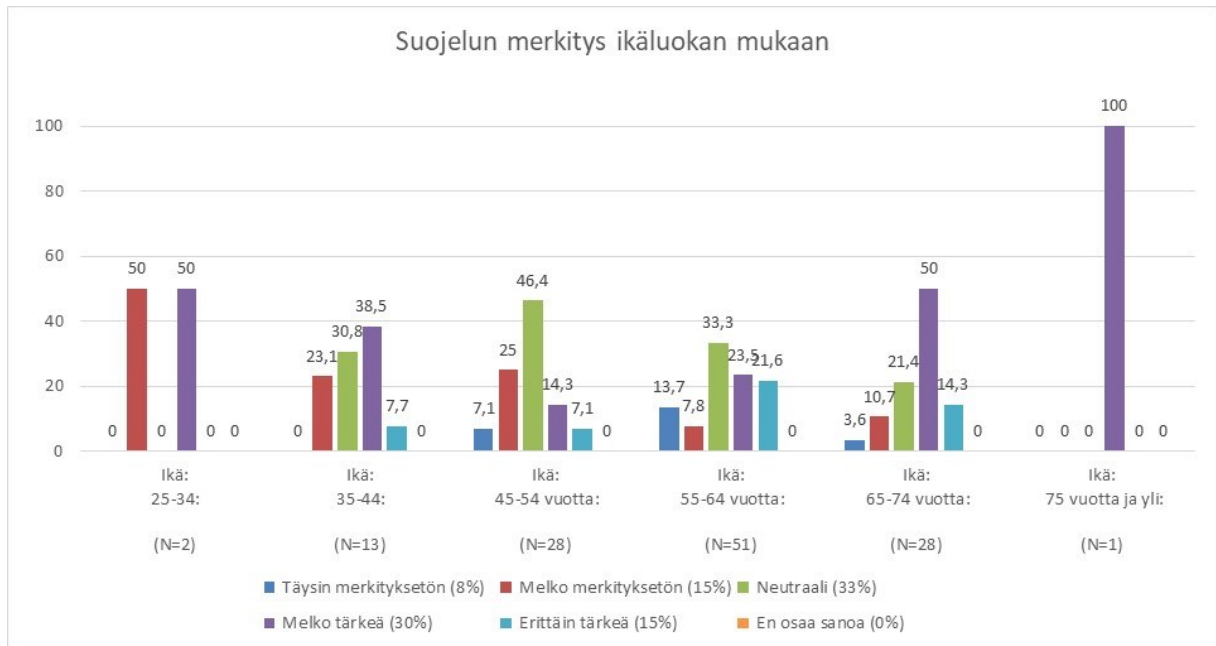
Alle 20 hehtaaria metsää omistavia oli kysymyksen vastaajista 28 prosenttia, 20-49 hehtaaria omisti 34 prosenttia, 50-99 hehtaaria omisti 17 prosenttia, 100-249 hehtaaria omisti 16%, 250-500 hehtaaria omisti 5 prosenttia ja yli 500 hehtaaria 0 prosenttia.

Taulukko 12. Metsänomistuksen arvot metsäpinta-alan mukaan

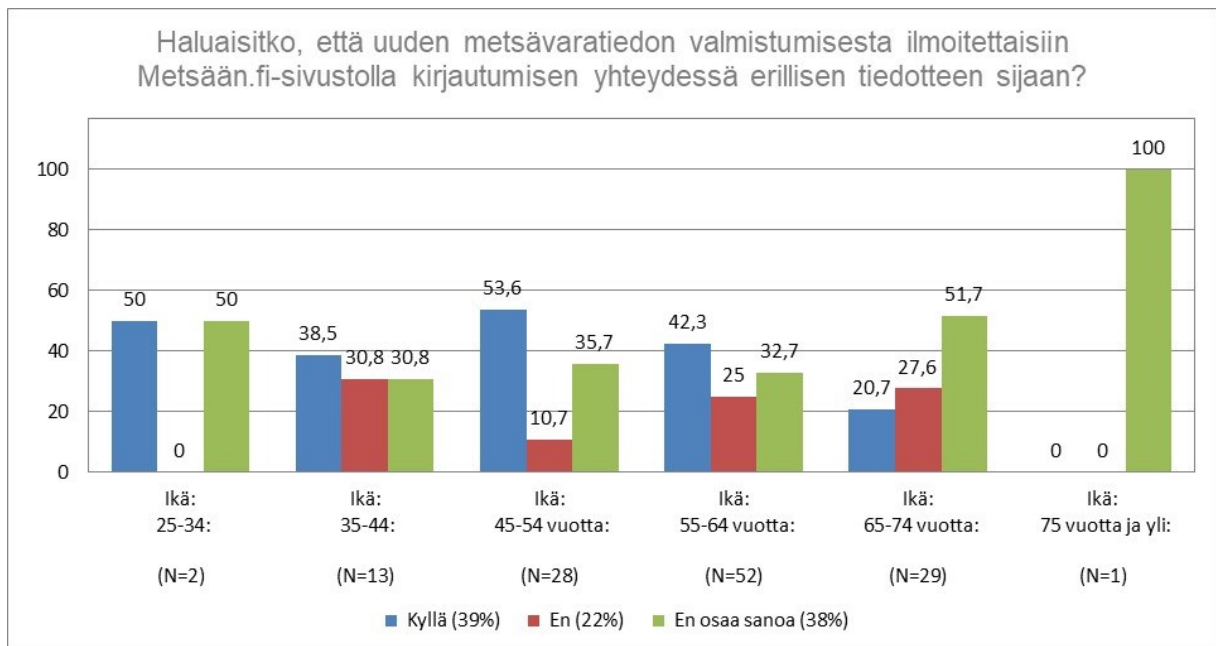
Kun metsänomistamisen arvoja katsotaan pinta-aloittain ristiintaulukoituna taulukossa 12, ei tuloksissa ole merkitsevää eroa minkään pinta-alaluokkaan kuuluvan vastaajan kesken. Mitä pienempi metsätila, sen vähemmän puuntuotanto ja taloudellinen turva ovat merkitsevässä asemassa. Tämä vaihtoehdon arvo kasvaa suoraviivaisesti metsätilan koon kasvaessa. Pinta-alaluokissa 50-99, 100-249 ja 250-500 hehtaaria puuntuotanto ja metsänhoito ovat tämän tutkimuksen perusteella tärkeämpiä kuin muut arvot. Suurilla metsätiloilla taloudellinen tuotto on isompaa ja helpommin saatavissa kuin pienemmillä. Metsästys ja riistanhoito on selvästi tärkeintä vastaajille pinta-alaluokassa 100-249 hehtaaria. Suojelun osalta selkeä ero tulee luokissa 50-99 ja 100-249 hehtaaria. Näille vastaajille suojelu ei ole yhtä tärkeää, kuin luokkaa pienemmissä ja suuremmissa. Tämä eroavaisuus voi selittyä sillä, että tätä luokkaa pienemmillä vastaajaryhmillä pinta-alat ovat liian pieniä tehokasta puuntuotantoa varten ja suojelu olisi heille tärkeämpää tai luontevampaa. Taas isommilla luokilla pinta-alaa on jo sen verran paljon, että myös suojelulle jää enemmän mahdollisuuksia.

Taulukko 13. Suojelun merkitys ikäluokan mukaan

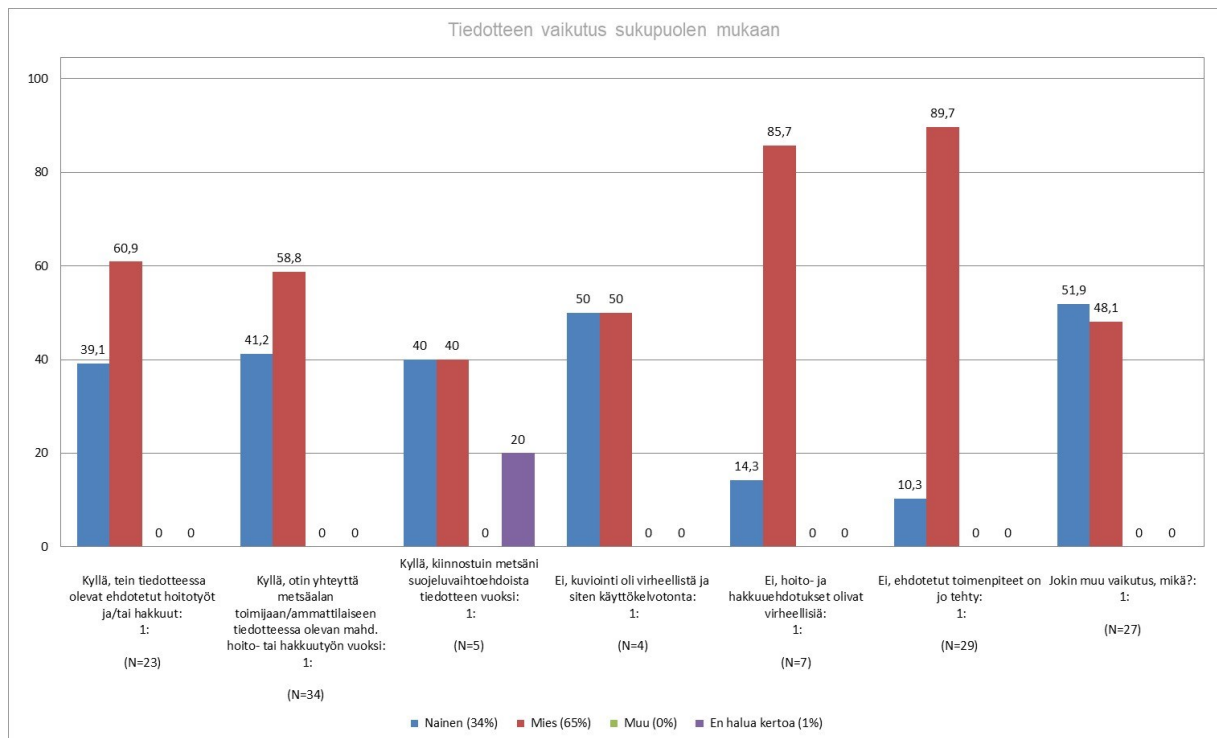
Ikäluokkien mukaan jaotellut vastaukset suojelun merkityksestä taulukossa 13 paljastavat, että ikäluokassa 45-54 vuotta 46 prosenttia pitää sitä neutraalina arvona. On vaikea analysoida, miksi tässä ikäluokassa suojelu koetaan neutraaliksi. Yksi hyvin yleistävä selitys voi olla metsän omistamisen taloudellisen merkityksen korostuminen tässä ikäluokassa, jolloin suojelu ei välttämättä ole vaihtoehto, vaikka siitä korvausta saisi. Ikäluokassa 65-74 vuotta suojelun merkitys on melko tärkeä 50 prosentille vastaajista. Tämän ikäluokan vastausta selittää osaltaan se, että sukupolenvaihdos on tehty tai sitä ollaan lähitulevaisuudessa tekemässä, jolloin seuraavalle sukupolvelle halutaan säästää metsää hakkuilta. Suojelun tärkeys noudattelee selkeää kaavaa iän mukaan - nuoremmat pitävät sitä tärkeänä yhdessä vanhemman sukupolven kanssa ja merkitys notkahtaa keski-ikäisten metsänomistajien keskuudessa. Tuloksien perusteella on hienoa huomata, että metsänomistajat tekevät omista metsistään tietoisia suojelupäätöksiä. Suojelu käsittää oma-aloitteisen puuston säästön ja myös Metsäkeskuksen kautta tehdyt ympäristötukisopimukset ja ELY-keskuksen kautta tehdyt pysyvät suojeluratkaisut. Metsää voi suojella myös omatoimisesti olemalla hakkaamatta sitä.

Taulukko 14. Ilmoitus metsävaratiedon valmistumisesta ikäluokan mukaan

Taulukossa 14 nähdään että nuoremmissa ikäluokissa kiinnostus sisäänrakennettuun tiedotteeseen on suurempi kuin ikäluokassa 65-74. Ikäluokasta 45-54 vuotta yli puolet (53%) haluaisivat luopua erillisestä tiedotteesta. Tässäkin kysymyksessä nähdään selvästi, että vanhemmat metsänomistajat pitävät enemmän erillisestä kirjepostilla tulevasta tiedotteesta.

Taulukko 15. Tiedotteen vaikutus sukupuolen mukaan

Kun tiedotteen vaikutusta tarkastellaan sukupuolen mukaan ristiintaulukoituna taulukossa 15, nähdään että miehet ovat olleet hieman aktiivisempia kuin naiset tekemään ehdotettavia toimenpiteitä (n=23, naiset 39% ja miehet 61%) ja ottamaan yhteyttä toimijaan tai yhteistyökumppaniin (n=34, naiset 41% ja miehet 59%). Miehet suhtautuivat myös kriittisesti tiedotteen virheisiin (n=7, naiset 14% ja miehet 86%), ja miehet olivat monesti jo toteuttaneet ehdotetut toimenpiteet (n=29, naiset 10% ja miehet 90%). Kysymykseen vastaajista 34% oli naisia ja 65% miehiä. 1 prosentti ei halunnut kertoa sukupuoltaan.

6.5.2 Tiedotteen aktivoiva vaikutus

Tiedotteen viestinnälliseen vaikuttavuuteen kuuluu olennaisena osana tiedotteen ulkoasun selkeys ja tietojen informatiivisuus. Suurin osa vastaajista kokee tiedotteen ulkoasun selkeäksi ja esitettävän tiedon ymmärrettäväksi. Muutama avoimeen kenttään vastannut vastaaja ei muista miltä tiedote näytti. Visuaalisen ilmeen lisäksi tiedotteen tekstin tulee olla ymmärrettävää ja asiasisällön selkeää. Suurin osa vastaajista koki myös nämä kohdat selkeiksi. Kysymys ”Luulin hoito- ja hakkuuehdotuksia pakollisiksi” otettiin mukaan kyselyyn sen takia, että silloin tällöin asiakkaat ottavat yhteyttä Metsäkeskukseen ja ovat luulleet

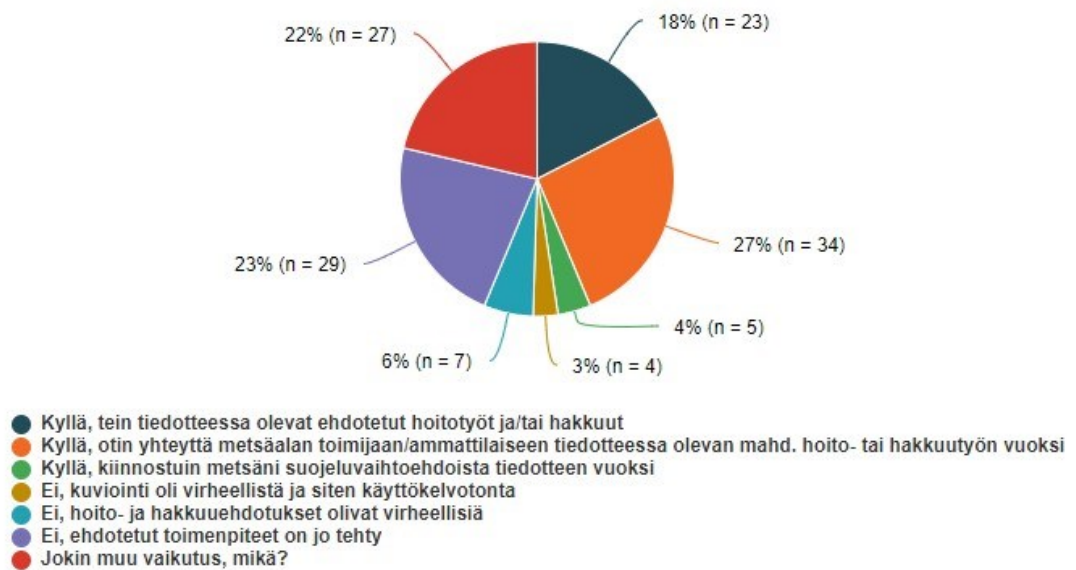
ehdotuksia pakollisiksi. Tämän tutkimuksen perusteella tätä ei pystytä toteamaan isoksi ongelmaksi.

Taulukko 16. Tiedotteen vaikuttavuus

8. Oliko hoitotyötiedotteella vaikutusta edellä mainituissa asioissa?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

Vastaajien määrä: 125, valittujen vastausten lukumäärä: 129

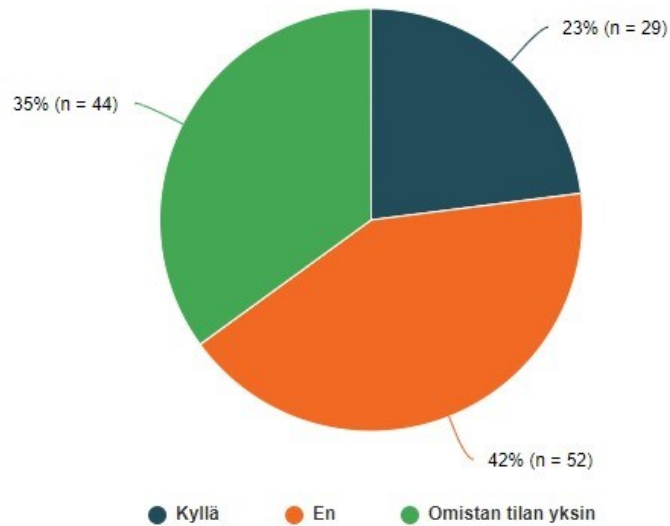

Taulukosta 16 nähdään, että 27 prosenttia (n=34) vastaajista oli ottanut yhteyttä metsäalan toimijaan tiedotteessa olevan mahdollisen hoito- tai hakkuutyön vuoksi. Tiedotteella on siis selvästi vaikutusta metsänomistajien toimintaan. Vastauksissa myös korostuu metsävaratiedon ajantasaisuuden puutteet - 23 prosenttia (n=29) vastaajista oli jo suorittanut kyseiset ehdotuksen mukaiset toimenpiteet. Vain harva eli 6 prosenttia (n=7) oli kokenut ehdotukset täysin virheellisiksi. Toki joku vastaajista voi kokea, että jos toimenpiteet on jo tehty, on tieto virheellistä tai päinvastoin. Kuviointi näyttäisi olevan tämän vastaajajoukon mielestä onnistunutta, sillä kuvioinnin koki virheelliseksi vain 3 prosenttia (n=4) vastaajista. Muut vaikutukset on lueteltu kappaleessa 6.3.3 Avoimen kentän vastaukset.

Taulukko 17. Vaikuttavuus yhteisomistustiloilla

18. Otitko metsäasiat puheeksi metsätilan muiden osakkaiden kanssa tiedotteen takia?

Vastaajien määrä: 125

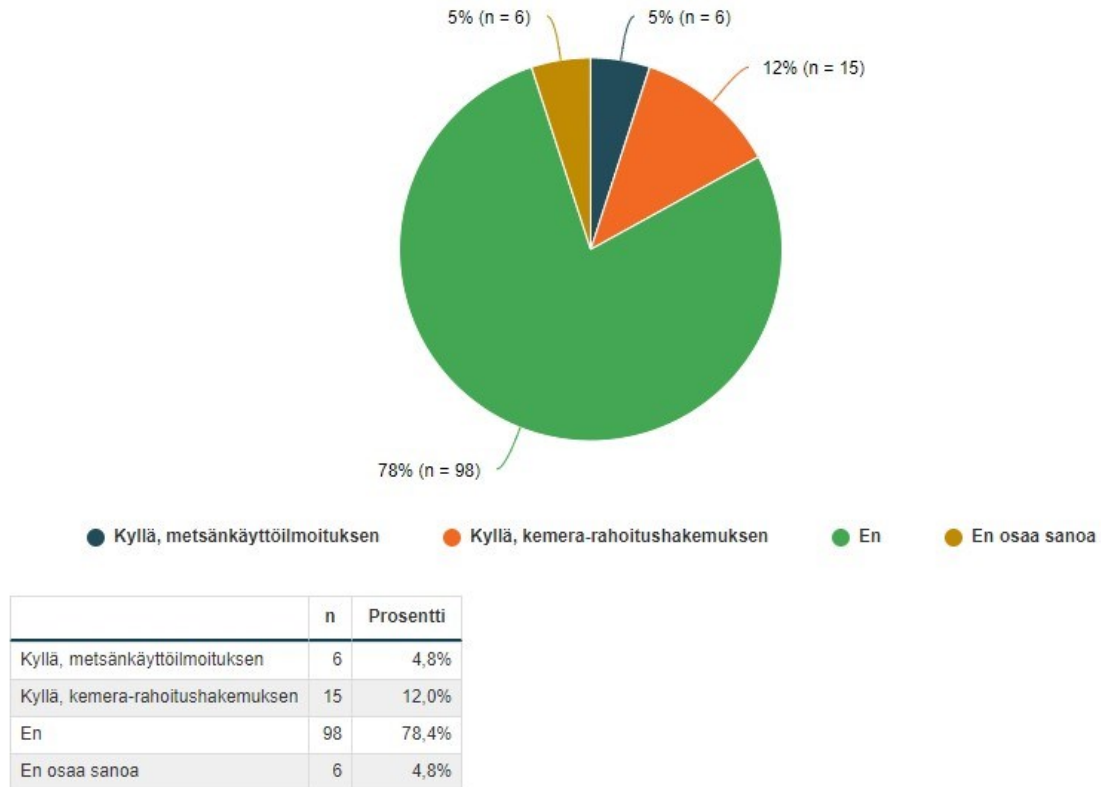
	n	Prosentti
Kyllä	29	23,2%
En	52	41,6%
Omistan tilan yksin	44	35,2%

Taulukosta 17 nähdään, että tiedotteella oli myös aktivoiva vaikutus yhteisomistustilanteessa ja 23 prosenttia (n=29) aikoikin ottaa tiedotteessa olevat asiat esille muiden osakkaiden kanssa. Tällä on toivottavasti vaikutusta sellaisten metsänomistajien keskuudessa, joille päätöksenteko voi olla hankalaa tai asiat jääneet tekemättä yhteisomistuksen päätöksentekoon liittyvien haasteiden takia.

Taulukko 18. Metsänkäyttöilmoitukset ja kemera-rahoitushakemukset

15. Teitkö tiedotteen johdosta metsänkäyttöilmoituksen tai KEMERA-rahoitushakemuksen Metsään.fi-palvelussa?

Vastaajien määrä: 125

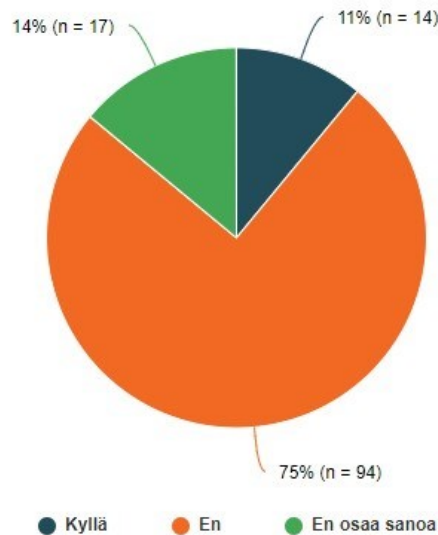
Taulukosta 18 nähdään, että metsänkäyttöilmoituksen teki 5 prosenttia (n=6) vastaajista ja kemera-rahoitushakemuksen 12 prosenttia (n=15) vastaajista tiedotteen ansiosta. Vastaukset riippuvat paljon metsän ikärakenteesta. Ikärakennetta ei ole pystytty selvittämään ja kohdentamaan tiedotetta sen mukaan. Näiden kysymyksessä olevien toimenpiteiden tekeminen vaatii yleensä enemmän suunnittelua ja tietojen tarkastamista maastossa, joten tiedotteen vaikutus jää heikoksi. Metsävaratietojärjestelmässä ja sitä kautta tiedotteessa voisi olla valmiiksi ehdotukset kemera-kelpoisista kuvioista, jolloin päätöksenteko voi olla helpompaa jopa tiedotteen pohjalta.

Taulukko 19. Annetut suostumukset toimijoille

14. Annoitko tiedotteen johdosta suostumuksia toimijoille Metsään.fi-palvelussa?

(Voit antaa valitsemillesi metsäalan toimijoille suostumuksen metsätilasi tietojen selailuun tai siirtoon, jolloin he näkevät metsätilasi tiedot Metsään.fi-toimijapalvelussa.)

Vastaajien määrä: 125

	n	Prosentti
Kyllä	14	11,2%
En	94	75,2%
En osaa sanoa	17	13,6%

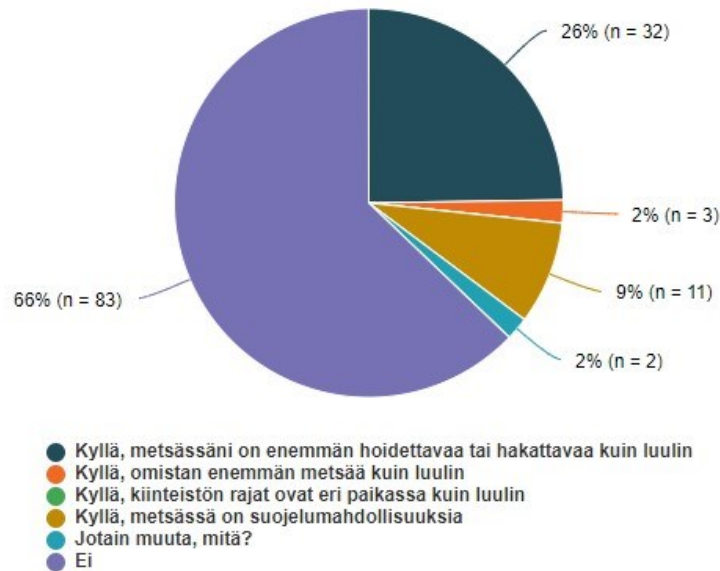
Taulukosta 19 voidaan todeta, että 11 prosenttia (n=14) vastaajista oli antanut suostumuksia toimijoille tiedotteen johdosta. Monet vastaajat ovat mahdollisesti käyttäneet Metsään.fi-palvelua pitkään ja tarvittavat suostumukset on voitu antaa jo aikaisemmin. Asiakastyössä on tullut vastaan tilanteita, joissa suostumusten antamista arastellaan sillä perusteella, että metsävaratiedot saattaisivat joutua väärin käsiin. Lähtökohtaisesti Metsään.fi-palvelussa olevat tiedot ovat vain metsänomistajan ja Metsäkeskuksen nähtävillä. Suostumusten antaminen on täysin vapaaehtoista ja ne ovat muokattavissa. 14 prosenttia vastaajista (n=17) ei selvästikään tiennyt mikä on suostumus, vaikka se oli selitetty lyhyesti kysymyksen perässä tai sitten he eivät muista antaneensa sellaista kenellekään.

Taulukko 20. Uudet havainnot omasta metsästä

19. Selvisikö tiedotteesta uusia asioita metsästäsi?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

Vastaajien määrä: 125, valittujen vastausten lukumäärä: 131

	n	Prosentti
Kyllä, metsässäni on enemmän hoidettavaa tai hakattavaa kuin luulin	32	25,6%
Kyllä, omistan enemmän metsää kuin luulin	3	2,4%
Kyllä, kiinteistön rajat ovat eri paikassa kuin luulin	0	0,0%
Kyllä, metsässä on suojelumahdollisuuksia	11	8,8%
Jotain muuta, mitä?	2	1,6%
Ei	83	66,4%

Taulukossa 20 nähdään, että 66 prosentille (n=83) vastaajista tiedotteesta ei selvinnyt mitään uutta. Monelle metsänomistajalle saattaa tulla yllätyksenä, kuinka paljon hakattavaa tai hoidettavaa omassa metsässä on - 26 prosentille (n=32) vastaajista oli tiedotteen perusteella selvinnyt, että metsätilalla on enemmän töitä kuin he luulivatkaan. 9 prosentille (n=11) vastaajista oli tiedotteen perusteella selvinnyt, että metsässä olisi enemmän suojeltavaa kuin mitä he kuvittelivat. Yllättävintä oli, että kaikille vastaajille ei ollut selvillä, kuinka paljon he todellisuudessa omistivat metsää. 2 prosentille (n=3) vastaajista oli nimittäin selvinnyt, että he omistavat enemmän metsää kuin mitä luulivat. Odotin että rajojen paikkoihin olisi tullut edes yksi vastaus, koska tähän törmätään silloin tällöin asiakastyössä.

6.5.3 Avoimen kentän vastaukset

Osassa kysymyksiä oli avoin kenttä, johon vastaaja kirjoittaa oman vastauksen siinä tapauksessa, jos valmiit vastausvaihtoehdot eivät olleet relevantteja. Tähän kappaleeseen olen ottanut mielenkiintoisimmat vastaukset suorina siteerauksina sellaisessa ulkoasussa, kun ne on vastauslomakkeelle kirjattu.

Ensimmäinen avoin kenttä oli kysymyksessä 4. jossa kysyttiin viimeisen viiden vuoden aikana tehtyjä hakkuita ja hoitotoimenpiteitä. Avoimeen kenttään oli kirjattu:

”kunnostusojitus, kerännyt pihkaa, hallintaoikeuden haltija hakannut runsaasti ja kotitarvepuunottoa, suojelu tooiveena”. Vastaajat tekevät siis muitakin kuin puuntuotantoon liittyviä toimenpiteitä metsissään. Kysymykseen numero 6 oli kirjattu avoimeen kenttään muiksi hoitotöiksi ”boorilannoitus” ja ”Kaatuneiden puiden korjuu”.

Eniten avoimen kentän vastauksia oli tullut kysymykseen numero 8. Päällimmäisenä nostetaan esille, että monella vastaajalle on ollut jo metsäsuunnitelma, jonka pohjalta töitä pääsääntöisesti hoidetaan metsätilalla:

”Oma suunnitelma”, Metsänhoitoyhdistys ehdotti”, ”Noudatin metsätilasta laadittua suunnitelmaa”.

Mielenkiintoinen vastaus oli seuraava: ”mielipide-eroja kartoissa. liian varhaisessa vaiheessa pitää tehdä aukko palvelun mukaan”

sekä

”Ahdistaa, että pitäisi hakata metsää”. Nämä kertovat selvästi, että näille vastaajille tiedote ei ollut kohdentunut oikein omiin tavoitteisiinsa nähden.

Samoin kysymyksen 9 avoimen kentän vastaukset olivat mielenkiintoisia: ”Metsä pärjää ihan hyvin ilman minun sekaantumista asiaan”.

”puun on surkea-ei kiinnosta hoitotyöt”.

”En aio hakata metsään”.

Vastaukset olivat osaltaan aika painokkaita ja jopa hieman provosoivia. Niissä otetaan myös kantaa puun hintaan ja uudistamisesta koituviin ei haluttuihin hoitotöihin.

Kysymyksessä 22 kysyttiin Metsäkeskuksen kehitys- ja parannusehdotuksia. Tämä kysymys oli kokonaisuudessaan avoimen kentän kysymys. Esiin nousi mielenkiintoisia aiheita:

”Tiedottaminen meidän päättäjille. Vihreät puolueena ei ymmärrä metsien hoitoa vaan suojelisivat kaiken. Kyllä yksityismetsistä tulee saada myös tuloja. Käsittääkseni Suomessa on metsäpinta-alaa enemmän kuin 100 vuotta sitten. Kasvava puusto toimii hiilinieluna.”.

”Asiallisempaa factoihin perustuvaa informaatiota, muoti-ilmiöt joilla ei ole perustavaa todellista pohjaa ei tulisi suosia todellisuuden kustannuksella.”.

”Välillä on hyvä vakiinnuttaa jokin palvelu tai toiminta. Muutoksen ei pidä olla itse tarkoitus.”.

Osa vastauksista ei ollut selvästikään suora kehitys- tai parannusehdotus vaan enemmän palaute, jos ei Metsäkeskuksen toiminnasta niin poliittisesta päätöksenteosta tai metsänhoidon menetelmien muutoksesta.

”Jos tiedote, josta tässä kyselyssä puhutaan, lähetetään metsäyhtymässä vain yhdelle osakkaalle, en ole koskaan edes nähnyt ko. tiedotetta. Yhtymän kohdalla tärkeät tiedotteet tulisi lähettää jokaiselle osakkaalle.”.

”En keksi parannettavaa. Olen perinyt sisarteni kanssa alle 5 ha visakoivumetsää, joka sijaitsee vanhalla peltoalueella asutuksen keskellä, mistä johtuen monet kysymykset eivät olleet adekvaatteja. Kuitenkin pidän Metsään.fi palvelua hyvänä.”.

”Kysely pitää tehdä heti eikä vuosien päästä. Nyt vastaukset eivät enää perustu todellisuuteen, eihän tuollaiset asiat jää mielee.”.

”Tiedot ajan tasalle”.

”Ilman pohjatietoja nämä asiat ovat vaikeita. Voisi olla erikseen aloittelijan opas, jossa rautalangasta väännettäisiin perusteet.”

6.5.4 Vastaajien perustiedot

Metsänomistajien ikärakenne ei tuota yllätyksiä - iso osa vastaajista (n=52, 41%) on ikäluokassa 55-64 vuotta. Seuraavaksi eniten vastaajia oli ikäluokassa 65-74 vuotta (n=29, 23%) ja kolmanneksi suurin joukko oli 45-54 vuotta (n=28, 22%). Vastaajat ovat siis suurimmalta osin keski-ikäisiä.

Naisten osuus kyselyyn vastanneista oli 34 prosenttia (n=43) ja miesten osuus oli 65 prosenttia (n=81). 1 prosentti vastaajista (n=1) ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Kaikista innokkaimmin kyselyyn vastasivat miehet ikäluokassa 55-64-vuotta. Metsänomistajien keskuudessa sukupuolella havaitaan tyypillisesti lievää miesten yliedustusta.

Iso osa vastaajista asuu metsätilan sijaintikunnan ulkopuolella (n=55, 44%). Toiseksi eniten vastaajat asuvat vakinaisesti metsätilalla (n=33, 35%). Muualla metsätilan sijaintikunnassa asuvia oli 20 prosenttia (n=25). Yksikään vastaajista ei asunut ulkomailla. Vaikka vastaaja asuisikin metsätilan sijaintikunnan ulkopuolella, ei se välttämättä tarkoita, että kyseessä olisi etämetsänomistaja. Kyselyssä olisi voinut kysyä tarkemmin, kuinka kaukana metsätilasta vastaaja asuu.

Kysymykseen Kuinka kauan olet omistanut metsää, suurin joukko vastaajista on omistanut metsää 11-20 vuotta (n=41, 33%). Kiinnostavaa on se, että toiseksi eniten vastaajia tuli kohtaan Yli 30 vuotta (n=31, 25%). Tämä kertoo siitä, että metsätilan sukupolven vaihdos tapahtuu monessa tapauksessa hyvin myöhään. Tähän toki vaikuttaa se, kuinka nuorena metsä on saatu omistukseen. Tuoreita metsänomistajia oli vastaajajoukosta vain 9 kappaletta. Tällöin vastaaja oli omistanut metsää 0-5 vuotta.

56 prosenttia (n=70) vastaajista omistaa metsän yksin. Yhdessä puolison tai muun perheenjäsenen kesken vastanneita oli 35 prosenttia (n=44). Yhtymän osakkaana metsää omistavia oli 27 prosenttia (n=34). Kuolinpesän osakkaana vastanneista oli vain 9% (n= 11).

Tyypillinen suomalaisen metsätilan koko on noin 30 hehtaaria ja kaikista eniten vastaajia olikin metsätilan kokoluokasta 20-49 hehtaaria (n=43, 34%). Toiseksi suurin osuus oli metsänomistajat, jotka omistivat metsää alle 20 hehtaaria. (n=35, 28%). 50-99 ja 100-249 hehtaaria omistavia oli yhden vastaajan erotuksella sama määrä, 17 prosenttia (n=21) ja 16 prosenttia (n=20). 250-500 hehtaaria omistavia oli vastaajajoukossa 5 prosenttia (n=6). Yli 500 hehtaaria omistavia ei ollut lainkaan.

7 Johtopäätökset

Tutkimuskysymys kuului: Onko Metsään.fi-tiedotteella vaikutusta metsänomistajan päätöksiin metsiensä hoidon suhteen ja mitä kehitettävää tiedotteessa on? Tähän saatiin vastauksia mielestäni hyvin. Metsänomistajat tekevät metsissään tietoisia päätöksiä joko itse tai yhteistyökumppanin kanssa. Metsään.fi-tiedotteella on tässä toiminnassa vain pieni osuus niin kutsuttuna ”tuoppaajana” tai innostajana. Tuloksien perusteella tiedotteella on vaikutusta metsänomistajien toimintaan metsissään. Erilaisten metsänomistajien erilaiset toimintatavat tulevat esille tutkimuksessa – räätälöityjä palveluita/tietotuotteita?

Osa vastaajista koki tiedotteen hyvinkin paikkaansa pitäväksi, jonka perusteella oli hyvä suunnitella hakkuu- ja hoitotöitä tai suojelun edistämistä. Aktiivisemmille metsänomistajille tiedotteen tuoma hyöty oli vähäinen ja toimenpide-ehdotukset eivät olleet ajan tasalla aktiivisen toiminnan seurauksesta. Metsäkeskuksen tietotuotteilla on hyvä tulevaisuus, jos metsävaratiedon laatua saadaan parannettua. Uuden vuonna 2020 käyttöön otetun inventointimenetelmän tuomat hyödyt ovat vielä näkemättä, mutta todennäköistä on, että sen avulla pystytään tarjoamaan asiakkaille entistä tarkempaa tietoa.

Tutkimuksen kyselyn vastaajista 43 oli naisia ja loput 81 miehiä. Prosentit olivat 34 ja 65. 1 prosentti ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Miesten ja naisten välinen ero oli selkeä. Sukupuolten väliset erot metsissä tapahtuvassa toiminnassa olivat kuitenkin vähäisiä. Tuloksista on selkeästi nähtävissä eri omistusmuotojen välillä tehtyjen toimenpiteiden ja myös metsälle asetettujen arvojen suhteen eroavaisuuksia. Metsäluonnon monimuotoisuus, suojelu ja hiilinielut ja varastot ovat selvästi yhä enemmän isompi osa metsänomistajien arvomaailmaa. Tämä oli nähtävissä myös kyselyn vastauksissa. Edellä mainitut asiat ovat jokaisessa vastaajaluokassa melko tärkeitä tai jopa erittäin tärkeitä. Metsäkeskuksessa tulisi kiinnittää huomiota entistä enemmän tällaisiin asiakkaisiin ja heidät pitäisi saada paremmin tietoisiksi vaihtoehtoista ja tarvittaessa neuvonnan piiriin.

Metsäkeskuksella on selkeä viranomaisen status ja monelle Metsäkeskuksen toiminta on edelleen vierasta. Metsäkeskus sekoitetaan monesti muihin metsäalan organisaatioihin ja asiakkaat eivät tiedä mikä rooli Metsäkeskuksella on. Metsäkeskus ei myöskään tee käytännön töitä, joten suoraa kontaktipintaa asiakkaisiin on suhteellisen vähän. Edellä

mainitut asiat voivat siis vaikuttaa siihen, miten vakavasti Metsään.fi-tiedote otetaan. Metsänomistajat, joilla on ollut yhteistyökumppani jo vuosia, voivat helposti todeta tiedotteen tarpeettomaksi. Miten tällaisille asiakkaille tulisi viestiä? Voisiko tiedote olla kohdennetumpi tällaisille asiakkaille? Tiedotteessa voitaisiin korostaa yhteistyön merkitystä asioiden eteenpäin viemisessä ja korostaa Metsäkeskuksen roolia ja metsävaratietoa yhdistävänä, suhdetta lujittavana välineenä. Varsinkin passiivisten metsänomistajien aktivointi on ollut Metsäkeskuksen yksi tärkeimmistä tehtävistä asiakasneuvonnassa. Pyrkimys on saada asiakkaat eli metsänomistajat tekemään metsässään toimenpiteitä metsän kasvun tai monimuotoisuuden turvaamisen edistämiseksi. Asiakastyössä ei ole tarkoitus luoda pitkäaikaista suhdetta asiakkaaseen, vaan ohjata häntä valitsemaan itselleen sopiva reitti metsänomistamisessa ja mahdollisen yhteistyökumppanin valinnassa.

On tärkeää hyödyntää Metsään.fi-palvelun metsänomistajan tavoitteiden määrittäystä ja viedä niitä enemmän myös mukaan viestintään. Suojeluasioita ja monimuotoisuutta tärkeimpinä pitävillä täytyisi tiedotteessa olla erilainen sisältö - mitä oman metsien suojelusta kiinnostunut tekee tiedotteella, jossa ehdotetaan uudistushakkuuta tai tasaikäisen metsänkasvatuksen harvennushakkuuta? Tällaisesta jää asiakkaalle varmasti ristiriitainen olo tiedotteesta ja Metsäkeskuksen roolista tiedon tuottajana. Toki tiedotteella on myös kerrottu mahdollisista suojeluun sopivista kohteista.

On toki tiedostettava, että edellä mainittujen asioiden kehitystä hidastaa järjestelmien kyky tuottaa yksityiskohtaisempaa tietoa. Se on täysin ymmärrettävää, mutta on hyvä tunnistaa suuntaviivat tulevaisuutta varten järjestelmäkehityksen kannalta.

7.1 Onko tiedotteella tulevaisuutta

Tiedotteen ulkoasua ja sen asiasisältöä pidettiin pääsääntöisesti hyvinä. Metsään.fi-palveluun kirjaututtiin tiedotteen vuoksi selkeästi aktiivisemmin pienempien pinta-alojen vastaajaluokassa ja aktiivisuus pieneni suurempien tilojen osalta. Suostumusten, metsänkäyttöilmoitusten, kemera-rahoitushakemusten ja puukaupan tarjouspyyntöjen suhteen tiedotteella ei ollut juurikaan merkitystä missään vastaajaryhmässä. Vain muutama vastaaja oli antanut toimijalle katseluoikeudet heidän metsävaratietoihinsa ja tehnyt muita edellä mainittuja toimenpiteitä.

Moni vastaaja kokee, että paperinen postilla toimitettava tiedote on edelleen tarpeen. Sitä on helppo säilyttää ja siihen on tarpeen tullen helppo palata. Moni on säilyttänyt tiedotetta pöytälaatikossa ja varmasti kaivanut sieltä esille tähän kyselyyn vastaamista varten.

Yllättävästi vain 2 prosenttia oli sitä mieltä, että tiedote ei ole nykyaikainen - tämä vastaustulos voi selittyä metsänomistajien ikärakenteella. Suurin osa vastaajista oli nimittäin iältään 55-74 vuotiaita. Iäkkäämmät vastaajat kokevat ehkä paperisen tiedotteen itselleen sopivammaksi.

Halusin kyselyssä selvittää myös, olisiko tiedote parempi olla sisäänrakennettuna Metsään.fi-palvelussa, jolloin tieto olisi helposti saatavilla. Osa vastaajista (20%, n=25) oli sitä mieltä, että tämä olisi loogisin tapa esittää uuden tiedon valmistuminen. Toisaalta tämä palvelisi vain palvelua aktiivisesti käyttäviä, jotka oikeasti kävisivät palvelussa ainakin viikoittain tai kuukausittain. Tiedote on hyvä tapa saada aktivoitua nimenomaan passiivisia metsänomistajia. Useat palvelua käyttävät ovat ihmetelleet metsävaratiedon muuttumista tai päivittymistä edellisen kirjautumiskerran jälkeen - Palveluun on tuotu uutta metsävaratietoa yhtäkkiä. Palvelussa kyllä ilmoitetaan arvio, koska uutta tietoa on tulossa. Sisäänrakennetulla tiedotteella voitaisiin ennakkoon kertoa muuttuvasta metsävaratiedosta ja kun se on tuotu, kerrottaisiin myös sen sisällöstä. Ennakoilmoitus mahdollistaisi päivitettävän metsävaratiedon talteenoton halukkaille palvelusta, jotta vanhaa ja uutta tietoa voitaisiin verrata. Uuden metsävaratiedon valmistumiseen voitaisiin kytkeä myös automaattinen ilmoitus sähköpostilla tai tekstiviestillä ennen uuden tiedon tuontia palveluun.

Metsään.fi-palvelussa on esitetty karkeita arvioita siitä, kuinka paljon tietty kuutiomäärä puuta sitoo hiiltä. Metsänomistajien arvoista puhutaan monesti ja monessa paikassa, mutta toteutus esimerkiksi Metsäkeskuksen tietotuotteissa ei ole vielä sillä tasolla, että niitä voitaisiin aktiivisesti markkinoida kokonaiskestävinä ratkaisuinä. Välillisesti voidaan päätellä, että tulevaisuudessa Metsään.fi-palvelussa olisi hyvä ottaa metsänomistajan arvomaailma paremmin huomioon sekä hoito- että hakkuuehdotuksissa.

Kyselyn perusteella tiedotteen visuaalinen ja informatiivinen sisältö koettiin hyväksi ja sen muuttamiselle ei ole välitöntä tarvetta. Tiedotteen ulkoasua tulee kuitenkin miettiä saavutettavuuden näkökulmasta.

7.2 Työelämälähtöisyys

Tutkimus on tuottanut toimeksiantajalle tietoa eri puolilla Suomea asuvien metsänomistajien arvomaailmasta ja heille toimitetun Metsään.fi-tiedotteen vaikuttavuudesta metsäasioiden hoidossa. Tuloksia ei voida yleistää koko Suomen metsänomistajiin, mutta metsävaltaisilla alueilla koko Suomessa tuloksia voidaan pitää suuntaa antavina. Puun myynnin osalta sahalaitosten ja puuta jalostavan teollisuuden etäisyys metsätilaan heijastuu monessa tapauksessa metsissä tehtäviin toimenpiteisiin. Puuta jalostavan teollisuuden keskittymissä myös metsänhoidon kulttuuri voi olla puun tuottoa painottava. Tämä voi heijastua alueellisesti toimijoiden markkinointitapoihin.

Tutkimus on antanut toimeksiantajalle välineitä vaikuttavuuden tutkimiseen ja asiakastyön ja segmentoinnin organisointiin. Vaikuttavuusarviointeja voidaan käyttää kaikessa organisaation toiminnassa ja niitä olisi syytä tehdä usein. Tutkimuksessa osallistettiin toimihenkilöitä kehityskohteiden tunnistamiseen. Tämä luo edellytyksiä erilaisten työpajojen suunnitteluun organisaation strategisella toiminnan tasolla. Tuloksia voidaan hyödyntää asiakastyön suunnittelussa ja toteutuksessa ja omalta osaltaan myös metsävaratiedon laadun kehittämisessä.

7.3 Oppiminen

Vaikuttavuusarvioinnilla pystytään tutkimaan todella monen eri toimintatavan tai rakenteen toimivuutta. Hyvin usein tutkimuksen edetessä huomataan asioita, joita olisi voitu tehdä eri tavalla tai kysyä toisella tapaa. Tämä kertoo tutkittavan asian tai ominaisuuden moniulotteisuudesta.

Organisaation ammatillinen osaaminen ja tietotuotteiden tarpeellisuus pystytään osoittamaan tällaisella tutkimuksella kohtuullisen helposti. Toimintatavoilla on taipumus vakiintua ja niiden kyseenalaistaminen säännöllisin väliajoin on tarpeellista.

Metsänomistajien ikärakenne muuttuu ja metsää omistavat nuoremmat ihmiset ovat tulevaisuudessa hyvin perillä digitaalisesta maailmasta. Metsään.fi-tiedote palvelee eri muodoissaan eri käyttäjäryhmiä, mutta muutoksia on tehtävä, jotta palvelu olisi tulevaisuudessakin vaikuttavaa ja eritoten kohdennetumpaa.

Tutkijan oma osaaminen organisaatiotason kehitysehdotusten tunnistamisessa ja ratkaisussa on kehittynyt huomattavasti. Kaikkiin ongelmiin on olemassa työkaluja, joilla asioita voidaan viedä oikeaan suuntaan. Metsänomistajien erilaisten tarpeiden ja vaikuttavuusseikkojen selvittäminen kyselytutkimuksen avulla oli erityisen antoisaa.

7.4 Jatkotutkimuksen tarve

Organisaation tulisi tehdä säännöllisin väliajoin arviointeja omasta toiminnastaan. Isoissa organisaatioissa myös toimintatapojen yhteneväisyys ei ole alueellisesti aina samalla tasolla. Metsäkeskuksessa tämä tulee esille eri palvelualueiden välillä esimerkiksi tiedotteiden lähettämisen suhteen - toisella alueella voidaan lähettää pelkästään sähköisiä tiedotteita ilman karttoja ja toisella taas kirjepostilla karttojen kanssa.

Tutkimusta voitaisiin tehdä myös Metsään.fi-palvelusta ja metsävaratiedon tuottamisesta. Välineet ovat Metsäkeskuksella lähtökohtaisesti kunnossa, tarvetta olisi kuitenkin saada enemmän hyötyä irti suuresta tietomäärästä metsänomistajien etua ja tarpeita ajatellen.

7.5 Toistettavuus

Kysely voidaan toistaa ja tarvittaessa kyselyä voidaan tarkentaa lisäkysymyksillä. Kyselyn tulos kuitenkin riippuu erilaisista metsänomistajista ja myös maakunnittaisista eroista, kuten maatalousvaltainen Varsinais-Suomi ja Pohjanmaan maakunnat verrattuna Keski- ja Itä-Suomen metsäisiin maakuntiin. Tutkimuksen menetelmät ovat hyvin kuvattu ja niiden perusteella toistettavuus on hyvä. Myös muuttuva metsänomistajien ikärakenne ja taustat vaikuttavat saataviin tuloksiin.

7.6 Pätevyys

Kyselyn vastausprosentiksi saatiin 18% (129 vastaajaa) joten realibiliteetti on hyvä. Tutkimuksen alussa ei osattu ennakoida kaikkia mahdollisuuksia ja esimerkiksi kyselytutkimuksessa olisi voitu kysyä monimuotoisempia kysymyksiä metsänomistajiin ja heidän toimintaansa liittyen. Toisaalta liian tarkoilla kysymyksillä olisi mahdollisesti joku vastaaja kyetty tunnistamaan alueellisesti yhdistelemällä tietoja.

Lähteet

- Dahler-Larsen, P. (2005). Vaikuttavuuden arviointi - Hyvät käytännöt, menetelmä-käsikirja. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. Haettu 21.4.2021 osoitteesta https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77071/vaikuttavuuden_arv.pdf?sequ
- Eskolin, T. (2017). Metsänhoitoyhdistyksen jäsenyys tulevaisuudessa, Case: Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaa ry.
- Ilmasto-opas. (N.d.). Hakkuukertymä kasvaa mutta metsätuhot lisääntyvät. Haettu 21.10.2020 osoitteesta <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/vaikutukset/-/artikkeli/af2da594-445a-42dd-8f57-d085735cc6e0/metsatalous.html>
- Itäkylä, P. (2016). Metsään.fi -tiedotteen vaikuttavuus, hyödyntäminen ja ymmärrettävyys metsänomistajan näkökulmasta Lounais-Suomen alueella. Haettu 19.4.2021
- Keto-Tokoi P., Kuuluvainen T. (2010). Suomalainen aarniometsä. Hämeenlinna: Maahenki
- Luonnonvarakeskus. (2019). Finlands forests facts 2019. Haettu 22.4.2021 osoitteesta <https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2019/09/finlands-forests-facts-2019-fi.pdf>
- Luonnonvarakeskus. (2019). Maankäyttösektorin hiilinielujen ja kasvihuonekaasupäästöjen raportointi. Haettu 22.4.2021 osoitteesta file:///C:/Users/jpuputti/Downloads/Tuomainen,%20Maank%C3%A4ytt%C3%B6sektorin%20hiili_YM-270520220.pdf
- Luonnonvarakeskus. (N.d.). Metsät ja ilmastonmuutos. Haettu 21.10.2020 osoitteesta <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/metsa/metsat-ja-ilmastonmuutos/>
- Luonnonvarakeskus (n.d.). Metsänomistus. Haettu 31.8.2020 osoitteesta <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/metsa/metsanomistus/>
- Maaseudun tulevaisuus. (2020). Haettu 25.9.2020 osoitteesta <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/artikkeli-1.401033>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.). Bio- ja kiertotalous. Haettu 20.4.2021 osoitteesta <https://mmm.fi/biotalous>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (2015). Kansallinen metsästrategia 2025. Haettu 22.4.2021 osoitteesta <https://mmm.fi/documents/1410837/1504826/Kansallinen+mets%C3%A4strategia+2025/c8454e55-b45c-4b8b-a010-065b38a22423>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.). Maankäyttösektorin sisällyttäminen EU:n ilmastotavoitteisiin. Haettu 22.4.2021 osoitteesta <https://mmm.fi/lulucf>

- Maa- ja metsätalousministeriö. (2020). Metsien ekosysteemipalvelut. Haettu 15.9.2020 osoitteesta <https://mmm.fi/metsat/virkistys-matkailu-maisema/metsien-virkistyskaytto>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.). Metsäbiotalous. Haettu 20.4.2021 osoitteesta <https://mmm.fi/biotalous/vihrea-biotalous>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.). Metsien suojelu Suomessa. Haettu 21.10.2020 osoitteesta <https://mmm.fi/metsat/monimuotoisuus-ja-suojelu/metsien-suojelu-suomessa>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.). METSO-ohjelmalla turvataan metsien monimuotoisuutta. Haettu 21.10.2020 osoitteesta <https://mmm.fi/metso-ohjelma>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (2020). Metsätalous ja monimuotoisuus ja suojelu. Haettu 15.9.2020 osoitteesta <https://mmm.fi/metsat/metsatalous-ja-suojelu>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (2018). Metsästrategia 2025. Haettu 3.2.2021 osoitteesta https://mmm.fi/documents/1410837/1516691/Mets%C3%A4strategia_2025_Luonnos_21.12.2018.pdf/5a3a9f18-331c-b996-5ba1-b205e22ebf02
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto. (2019). Metsänomistajat haluavat lisätä metsissään sekä hiilensidontaa että puuntuotantoa. Haettu 25.9.2020 osoitteesta <https://www.mtk.fi/-/mets%C3%A4nomistajat-haluavat-lis%C3%A4t%C3%A4-metsiss%C3%A4n-sek%C3%A4-hiilensidontaa-ett%C3%A4-puuntuotantoa>
- Metsähallitus. (n.d.). Metsätalouden kehittyminen. Haettu 6.5.2020 osoitteesta <https://www.metsa.fi/metsataloudenkehittyminen>
- Saari, E., & Hyytinen, K., & Lähteenmäki-Smith, K. (2008). Kehittävä vaikuttavuusarviointi menetelmänä tutkimus- ja kehitystoiminnan suuntaamisessa ja oppimisessa. Haettu 9.10.2020 osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/236010456_Kehittava_vaikuttavuusarviointi_menetelmana_tutkimus-ja_kehitystoiminnan_suuntaamisessa_ja_oppimisessa
- Saraste, J. (2015). Metsään.fi-tiedotteiden prosessi, hyödyntäminen ja vaikuttavuus KeskiSuomessa Viitasaaren ja Äänekosken metsävaratiedon keräysalueella.
- Sitra. (2014). Kannattaako vaikuttavuutta yrittää mitata? Haettu 16.10.2020 osoitteesta <https://www.sitra.fi/artikkelit/kannattaako-vaikuttavuutta-yrittaa-mitata/>

- Suomen metsäkeskus. (n.d.). Luonnonhoitotoimenpiteiden tarkistuslista. Haettu 21.10.2020 osoitteesta <https://www.metsakeskus.fi/luonnonhoitotoimenpiteiden-tarkistuslista-ja-neuvontatyokalu>
- Suomen metsäkeskus. (2020). Läänin metsälautakunnista Suomen metsäkeskukseksi. Haettu 9.10.2020 osoitteesta <https://www.metsakeskus.fi/historia>
- Suomen metsäyhdistys. (2019). Metsäala Suomessa. Haettu 6.5.2020 osoitteesta <https://forest.fi/fi/artikkeli/metsaala-suomessa/>
- Taloustaito. (2020). Mitä metsältä halutaan? Metsänomistajat tuottivat yllätyksen tutkijoille. Haettu 25.9.2020 osoitteesta <https://www.taloustaito.fi/Rahat/mita-metsalta-halutaan-metsanomistajat-tuottivat-yllatoksen-tutkijoille/#85c50100>
- Tampereen yliopisto. (n.d.). Mitä digitalisoida ja miksi? Haettu 20.4.2021 osoitteesta <https://projects.tuni.fi/digisyke/miksi-digitalisoida/>
- Työtehoseura. (n.d.). Metsäalan yritysten digitalisaatio - uhka vai mahdollisuus. Haettu 20.4.2021 osoitteesta: https://www.tts.fi/uutishuone/uutiset/biotalouden_uutiset/metsaalan_yritysten_digitalisaatio_-_uhka_vai_mahdollisuus.3513.news
- Valonen, M., Haltia, E., Horne, P., Maidell, M., Pynnönen, S., Sajeva, M., Stenman, V., Raivio, K., Iittainen, V., Greis, K., Laitinen, K. (2019). PTT raportteja - Suomen malli metsätietojen hyödyntämisessä - Metsään.fi-verkkosivujen tausta, toteutus ja tulevaisuuden näkymät. Haettu 9.10.2020 osoitteesta <file:///C:/Users/jpuputti/Desktop/YAMK/rap263-metsaanfi-suomeksi-1.pdf>
- Vehkalahti, K. (2019). Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. s.11. Haettu 31.8.2020 osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf>
- YLE-verkkosivut. (2019). Metsien omistuspohjan jakautuminen Suomessa. Haettu 15.9.2020 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11040602>
- YLE-verkkosivut. (2017). Suojelualueet maakunnittain. Haettu 15.9.2020 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-9796493>

Liite 1. Kyselylomakkeen saatekirje

Hyvä vastaanottaja

Opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa metsätalousinsinöörin ylempään ammattikorkeakoulututkintoon (YAMK) johtavassa koulutuksessa. Opinnäytetyössäni tutkin Suomen metsäkeskuksen Metsään.fi-tiedotteen vaikuttavuutta. Saitte tällaisen tiedotteen kirjeellä vuonna 2019 tai 2020. Tiedote sisälsi saatekirjeen ja karttaliitteen, johon oli merkitty hoito- ja hakkuuehdotuksia sekä mahdollisia suojelukohteita.

Opinnäytetyöhön kuuluu kyselytutkimus, johon toivon teidän osallistuvan. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa 5-10 minuuttia. Kyselyyn pääsette täältä:

Kysely on avoinna kaksi viikkoa välillä 16.-30.4.2021

Vastauksellanne on merkitystä Metsään.fi-tiedotteen ja Metsäkeskuksen palvelujen kehittämisessä. Osallistuminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja, eikä vastauksia voi yhdistää tiettyyn henkilöön.

Jättämällä yhteystietonne kyselyn lopuksi osallistutte S-ryhmän lahjakorttien arvontaan. Arvontaan antamianne yhteystietoja ei yhdistetä kyselyn vastauksiin.

Kiitos osallistumisesta!

Terveisin

Jaakko Puputti

Hämeen ammattikorkeakoulu, HAMK

jaakko1606@student.hamk.fi

Osoitelähde: Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmän rekisteri

Täältä voitte tutustua rekisterin tietosuojaselosteeseen ja tietosuojakäytäntöön.

Liite 2. Kyselylomake

Kysely Suomen metsäkeskuksen Metsään.fi-tiedotteen vaikuttavuudesta

1. Kauanko käytit aikaa tiedotteen lukemiseen?

En lukenut tiedotetta lainkaan (Jos valitsee tämän, tulee kysymys numero 2. Haluatko silti vastata kyselyyn? Kyllä ja ei. Jos valitsee ei, tulee teksti Kiitos osallistumisestasi ja ei mahdollisuutta osallistua arvontaan)

- 0-5 min
- 6-10
- 11-20
- yli 20 min
- En lukenut tiedotetta lainkaan

3. Kuinka tärkeitä seuraavat vaihtoehdot ovat sinulle metsänomistuksessa? Täysin merkityksetön, melko merkityksetön, neutraali, melko tärkeä, erittäin tärkeä, en osaa sanoa

- Virkistysarvot
- Metsäluonnon monimuotoisuus (monipuolinen kasvi- ja eläinlajisto)
- Metsästys ja riistanhoito
- Puuntuotanto ja taloudellinen turva
- Luonnontuotteiden kerääminen (sienet, marjat yms.)
- Maisema-arvot
- Suojelu
- Metsän toimiminen hiilinieluna ja hiilivarastona

4. Oletko tehnyt metsässäsi viimeisen viiden vuoden aikana hakkuita tai hoitotöitä, tai oletko suojellut osaa metsästäsi? (Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon)

- Kyllä, hakkuita
- Kyllä, hoitotöitä

- Kyllä, suojellut
- Jotain muuta, mitä?
- En mitään

5. Hakkuut, joita olet tehnyt?

- Ensiharvennus
- Toinen harvennus
- Ylispuiden poisto
- Avohakkuu
- Siemenpuuhakkuu
- Suojuspuuhakkuu
- Kaistalehakkuu
- Pienaukkohakkuu
- Muu hakkuu, mikä?

6. Hoitotyöt, joita olet tehnyt? (Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon)

- Metsänviljely (istutus, kylvö)
- Taimikon varhaishoito
- Nuoren metsän hoito

7. Suojelutyöt, joita olet tehnyt? (Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon)

- Metsäkeskuksen 10-vuoden määräaikainen ympäristötuki
- Pysyvä suojelu
- Muu suojelu

8. Oliko hoitotyötiedotteella vaikutusta edellä mainituissa asioissa? (Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon)

Kyllä,

- Tein tiedotteessa olevat ehdotetut hoitotyöt ja/tai hakkuut

- Otin yhteyttä metsäalan toimijaan/ammattilaiseen tiedotteessa olevan mahd. hoito- tai hakkuutyön vuoksi
- Kiinnostuin metsäni suojeluvaihtoehdoista tiedotteen vuoksi

Ei,

- Kuviointi oli virheellistä ja siten käyttökelvotonta
- Hoito- ja hakkuuehdotukset olivat virheellisiä
- Ehdotetut toimenpiteet on jo tehty
- Joku muu vaikutus, mikä?

9. Vastaavatko tiedotteessa olevat ehdotukset metsänomistukselle asettamiasi tavoitteita?

Kyllä,

- Ehdotukset painottavat puuntuotantoa
- Ehdotuksissa on huomioitu myös suojelumahdollisuudet
- Ehdotuksissa on huomioitu myös jatkuva kasvatus
- Riistalle tärkeät toimenpiteet on mainittu
- Ehdotukset tukevat omia ajatuksiani tehtävistä töistä ja niiden ajankohdista
- Muulla tavalla, miten?

Ei, miksi?

10. Oletko tarkistanut tiedotteessa olevien hakkuu- ja hoitoehdotusten paikkansapitävyyden maastossa?

- Kyllä
- En

11. Onko tiedotteen ulkoasu mielestäsi selkeä? (Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon)

Kyllä,

- Ulkoasu on selkeä
- Tiedotteen värit erottuvat hyvin toisistaan
- Kartta ja kuviorajat erottuvat selkeästi
- Tiedotteen teksti on tarpeeksi suurta

Ei,

- Ulkoasu on sekava
- Kartassa on virheitä
- Joku muu syy?

12. Onko tiedotteen asiasisältö mielestäsi selkeä? Eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, neutraali, jokseenkin samaa mieltä, samaa mieltä, En osaa sanoa.

- Ymmärsin täysin mitä tiedotteessa sanottiin
- Teksti oli selkeää ilman ammattislangia
- Asia oli tiivistetty ymmärrettävään muotoon
- Luulin hoito- ja hakkuuehdotuksia pakollisiksi
- En ymmärtänyt mitä tiedotteessa sanottiin

13. Kirjautuitko tiedotteen innoittamana Metsään.fi-palveluun?

- Kyllä
- En

14. Annoitko tiedotteen johdosta suostumuksia toimijoille Metsään.fi-palvelussa? (Voit antaa valitsemillesi metsäalan toimijoille suostumuksen metsätilasi tietojen selailuun tai siirtoon, jolloin he näkevät metsätilasi tiedot Metsään.fi-toimijapalvelussa.)

- Kyllä
- En

15. Teitkö tiedotteen johdosta metsänkäyttöilmoituksen tai KEMERA-rahoitushakemuksen Metsään.fi-palvelussa?

- Kyllä, metsänkäyttöilmoituksen
- Kyllä, kemera-rahoitushakemuksen
- En
- En osaa sanoa

16. Teitkö tiedotteen johdosta puukaupan tarjouspyynnön Metsään.fi-palvelussa?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

17. Aiotko ottaa tiedotteessa olevat asiat esille toimijan/yhteistyökumppanin kanssa?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

18. Otitko metsäasiat puheeksi metsätilan muiden osakkaiden kanssa tiedotteen takia?

- Kyllä
- En

19. Selvisikö tiedotteesta uusia asioita metsästäsi? (Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon)

Kyllä,

- Metsässäni on enemmän hoidettavaa tai hakattavaa kuin luulin
- Omistan enemmän metsää kuin luulin
- Kiinteistön rajat ovat eri paikassa kuin luulin
- Metsässä on suojelumahdollisuuksia
- Jotain muuta, mitä?

Ei

20. Koetko tiedotteen tarpeelliseksi

Kyllä,

- Paperinen lomake on helppo pitää mukana
- Siihen on tarvittaessa helppo palata

En,

- Löydän tiedot helposti itsekin
- Paperinen tiedote ei ole nykyaikainen
- Haluaisin jatkossa tiedotteen pelkästään sähköisenä tai suoraan Metsään.fi-palveluun sisäänrakennettuna

21. Haluaisitko, että uuden metsävaratiedon valmistumisesta ilmoitettaisiin Metsään.fi-sivustolla kirjautumisen yhteydessä erillisen tiedotteen sijaan?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

22. Missä voisimme kehittyä ja mitä voisimme parantaa?

Perustiedot

23. Ikä

- alle 25
- 25-34
- 35-44
- 45-54
- 55-64
- 65-74
- 75 vuotta ja yli

24. Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua kertoa

25. Asutko

- Vakinaisesti metsätilalla
- Muualla metsätilan sijaintikunnassa
- Metsätilan sijaintikunnan ulkopuolella
- Ulkomailla
- Jossain muualla, missä?

26. Kauanko olet omistanut metsää?

- 0-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- 11-20 vuotta
- 21-30 vuotta
- Yli 30 vuotta

27. Omistatko metsää (Voit valita useamman omistusryhmän)

- Yksin
- Yhdessä puolison tai muun perheenjäsenen kanssa
- Yhtymän osakkaana
- Kuolinpesän osakkaana
- En omista metsää, jonka asioita hoidan Metsään.fi-palvelussa
- Joku muu, mikä?

28. Kuinka paljon omistat metsää?

- alle 20 hehtaaria
- 20-49 hehtaaria
- 50-99 hehtaaria
- 100-249 hehtaaria
- 250-500 hehtaaria
- yli 500 hehtaaria

29. Kiitos vastauksistasi! Haluatko osallistua S-ryhmän lahjakorttien arvontaan? (Kyllä-valinta ohjaa sinut kyselyn lähettämisen jälkeen yhteystietolomakkeelle, johon voit jättää tietosi. Niitä ei yhdistetä tämän kyselyn vastauksiin.)

- Kyllä
- En

Kiitos vastauksista!

Yhteystietosi arvontaa varten

Liite 3. Metsään.fi-tiedotteen saate

Hyvä metsänomistaja

Tiedätkö, millaista metsää tilallasi kasvaa? Perustiedot omasta metsästäsi löydät maksuttomasta Metsään.fi-palvelusta. Palvelussa oleviin karttoihin on merkitty kohteet, joissa on halutessasi mahdollista tehdä hakkuita ja joissa voi olla tarvetta hoitotöille lähivuosien aikana. Näet myös tiedossamme olevat metsiesi luontokohteet Niiden pohjalta voit ilmoittaa Metsäkeskukseen tai ELY-keskukseen kiinnostuksestasi vapaaehtoiseen metsien suojeluun METSO-ohjelman kautta. Toivomme, että tiedoista on sinulle apua, kun mietit omia tavoitteitasi metsänhoidolle ja teet metsääsi koskevia päätöksiä.

Puustotiedot ja toimenpide-ehdotukset perustuvat Metsäkeskuksen metsävaratietoon, joka on tuotettu kaukokartoitusaineistosta. Tiedot kannattaa aina varmistaa maastossa ennen toimenpiteiden aloittamista.

Kun teet metsääsi koskevia päätöksiä, on hyvä ottaa huomioon, että

- metsänomistajana päätät itse omassa metsässäsi toteutettavista hakkuu- ja hoitotöistä, luonnonhoidon toimenpiteistä sekä töiden toteuttamistavasta ja ajoituksesta tai voit myös jättää metsäsi kehittymään luontaisesti.
- hakkuut voidaan toteuttaa esimerkiksi uudistushakkuuna, harvennushakkuuna tai eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatuksen eli jatkuvan kasvatuksen pienaukko- tai poimintahakkuuna
- hakkuut on hyvä mitoittaa kestäväälle tasolle, jolloin hakkuupoistuma ei pitkällä aikavälillä ylitä puuston kasvua
- metsänhoidolla vahvistat hiilensidonnan kannalta tärkeän järeän puutavaran kasvua ja lisäät metsien tuhonkestävyyttä
- luontokohteiden säilyttämisellä turvaat metsien monimuotoisuutta ja lajiston säilymistä, mihin voit saada rahoitusta vapaaehtoisesta METSO-suojeluohjelmasta
- metsänhoitosuosituksen mukaisesti hakkuissa ja hoitotöissä tulee jättää säästöpuita, lahoppuustoa, vesistöjen varsille suojavyöhykeitä sekä riistalle suoja- ja ravintopaikkoja. Sekapuustoisuutta kannattaa suosia.

Hoida metsäasiat Metsään.fi-palvelussa

Voit kirjautua maksuttomaan Metsään.fi-palveluun osoitteessa www.metsään.fi. Palvelussa voit tehdä metsänkäyttöilmoituksen tai Kemera-hakemuksen ja sieltä löydät tietoa metsätalouden yrityksistä ja muista palveluntarjoajista. Palvelussa voit antaa metsäalan palveluntarjoajille luvan nähdä metsätietosi ja tarjota heille työkohteita tehtäväksi. Lue lisää: Näin asioit metsänomistajapalvelussa.

Mikäli haluat lisätietoja Metsään.fi-palvelun käytöstä, asiakastukemme auttaa mielellään: asiakastuki@metsakeskus.fi tai 029 432 409, ma-ti klo 8-18 ja ke-pe klo 8-16.

Lisätietoa verkkosivuilta

Metsävaratiedon keruusta ja laadusta voit lukea lisää verkkosivuiltamme www.metsakeskus.fi – Palvelut – Metsätietopalvelut. Verkkosivuiltamme löydät myös hyvää yleistietoa metsänomistamisesta ja muista palveluistamme. Luonnonhoidosta ja vapaaehtoisesta suojelusta voit lukea lisää osoitteesta www.metsonpolku.fi.

Jos kiinteistölläsi on useampia omistajia, saavat kaikki tiedossamme olevat osakkaat tämän sähköpostiviestin. Jos meillä ei ole sähköpostiosoitetta niin lähetämme heille kirjeen postissa.

Tule tutustumaan Metsään.fi-palveluun

Opastamme palvelun käyttöön ja annamme hyviä käyttövinkkejä – tule mukaan maksuttomaan tilaisuuteen:

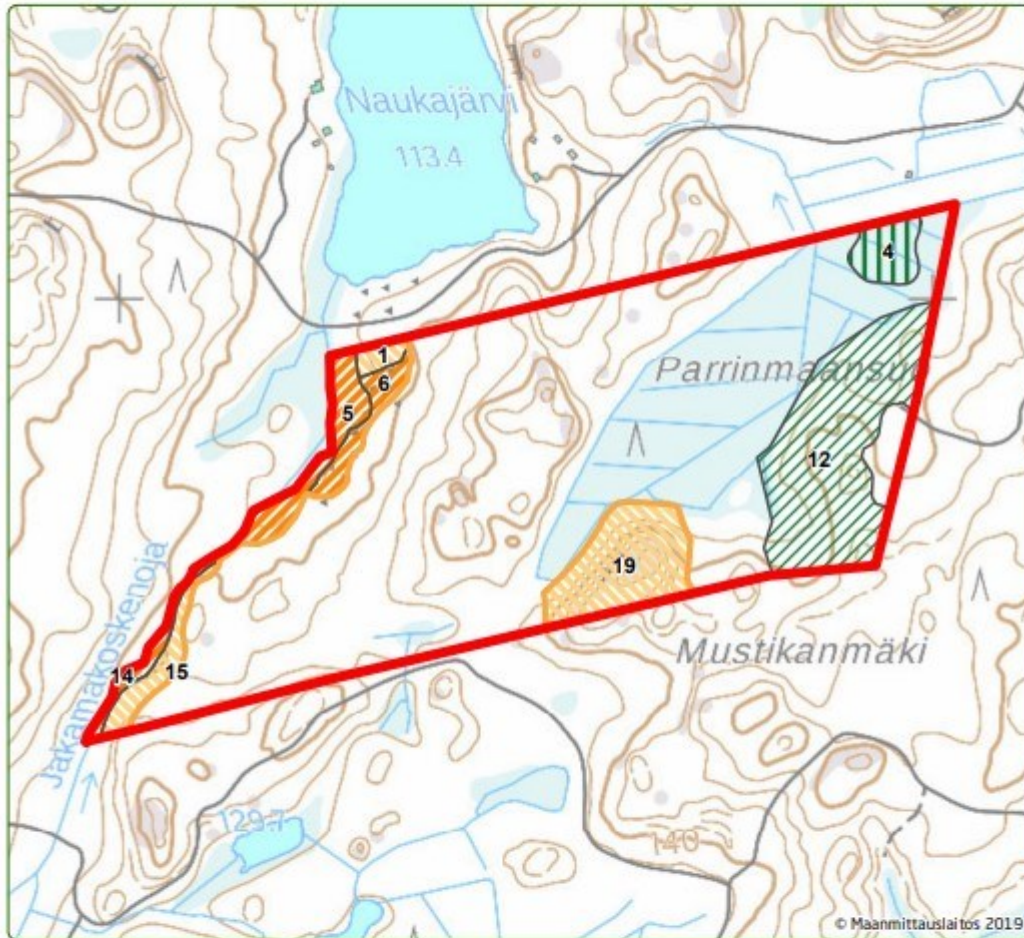
- ajankohdat ja paikat (tiedot yleisistä infopäivistä toimistolla tai muualla + linkit)

Sähköpostin allekirjoitus

Liite 4. Metsään.fi-tiedotteen karttamalli

Kartalta näet esimerkin toimenpiteistä, joita metsässäsi voi tehdä. Monipuolisemmat tiedot näet kirjautumalla Metsään.fi-palveluun. Tiedot kannattaa varmistaa maastossa ennen toimenpiteitä. Jos tiedossamme on luontokohteita, kuten metsälain tärkeitä elinympäristöjä, ne näkyvät myös kartalla.

0 90 180 360 metriä

1:7 000

Kiinteistötunnus: 576-415-2-76

Tilan nimi: Hietakolu

8.3.2019

Karttamerkit

Luontokohteet

- Ympäristötukialue
- Metsälain elinympäristö
- Muu arvokas luontokohde

Hakuut

- Harvennus
- Uudistushakkuu